

Uchwała Nr 88 /07
Zarządu Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 7 lutego 2007 roku

w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

Na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. L 210 z 31.07.2006 r.), w szczególności art. 60 i art. 37, zapisów Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (dokumentu przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.) oraz art. 20 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. nr 227 z 2006 r. poz. 1668), uchwała się, co następuje:

§ 1

1. Przyjmuje się Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, zwany dalej RPO WŚ.
2. RPO WŚ stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Upoważnia się Marszałka Województwa Świętokrzyskiego do przekazania RPO WŚ Ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego celem przedłożenia dokumentu do akceptacji Radzie Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej oraz celem przekazania przez państwo członkowskie RPO WŚ do oceny projektu dokumentu do Komisji Europejskiej, zgodnie z art. 32 ust. 3 i 4 Rozporządzenia 1083/2006.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Marszałek Województwa

Adam Jarubas

UZASADNIENIE

Komisja Europejska w dniu 11 lipca 2006 przyjęła Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. L 210 z 31.07.2006 r.) [Rozporządzenie 1083/2006].

Na podstawie Rozporządzenia oraz w odniesieniu do Strategicznych Wytocznych Wspólnoty [SWW], Rada Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r. przyjęła Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia [NSRO], stanowiące jedną z głównych podstaw do przygotowania programów operacyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych w nowym okresie programowania UE.

Dokument NSRO oraz art. 20 ust. 1 i 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wskazuje, iż Instytucja Zarządzająca, czyli Zarząd Województwa jest odpowiedzialna za przygotowanie i realizację regionalnego programu operacyjnego.

Instytucją Zarządzającą dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 jest Zarząd Województwa Świętokrzyskiego (NSRO, s. 95).

Zarząd Województwa jest również podmiotem uprawnionym do prowadzenia polityki regionalnej, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity z 2001 r. Dz. U. Nr 142, poz. 1590 ze zmianami), w szczególności w formie przewidzianej w art. 11, 12 i 41.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 [RPO] został opracowany z uwzględnieniem zapisów Rozporządzenia 1083/2006 (w szczególności określonymi w art. 37), SWW, NSRO, Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 oraz innych istotnych regulacji UE i krajowych. Był on również przedmiotem konsultacji, z zachowaniem – określonej w art. 11 Rozporządzenia 1083/2006 – „zasady partnerstwa”.

W związku z powyższym, jak również celem zapewnienia prawidłowej absorpcji funduszy strukturalnych w okresie 2007-2013, zasadne jest podjęcie przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego uchwały o przyjęciu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 celem przekazania dokumentu Ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego.

Na podstawie art. 32 ust. 3 i 4 Rozporządzenia 1083, RPO po akceptacji przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w formie projektu programu operacyjnego zostanie przekazany Komisji Europejskiej do akceptacji.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

**REGIONALNY PROGRAM
OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA
ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
NA LATA 2007 - 2013**

KIELCE, 2007 r.

WSTĘP	5
1. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	8
2. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA REGIONU	10
3. ANALIZA I OCENA WYKORZYSTANIA WSPARCIA KRAJOWEGO I ZAGRANICZNEGO DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	30
4. ANALIZA SWOT	42
5. CELE REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007 – 2013, STRATEGIA ICH OSIĄGNIĘCIA ORAZ ICH SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI KRAJOWYMI I UE	48
6. OSIĘ PRIORYTETOWE REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007 - 2013	67
7. SYSTEM REALIZACJI REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007 - 2013	85
8. TABELA FINANSOWA	94
SŁOWNICZEK POJĘĆ I SKRÓTÓW WYKORZYSTANYCH W RPOWŚ 2007 - 2013	98
BIBLIOGRAFIA	103
SPIS TABEL, MAP I WYKRESÓW ZAMIESZCZONYCH W RPOWŚ 2007 – 2013	106
ZAŁĄCZNIK NR 1. INDYKATYWNY WYKAZ DUŻYCH PROJEKTÓW	108
ZAŁĄCZNIK NR 2. KONSULTACJE Z PARTNERAMI SPOŁECZNYMI I GOSPODARCZYMI REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO 2007 – 2013	109
ZAŁĄCZNIK NR 3. EWALUACJA EX-ANTE REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007 – 2013	113
ZAŁĄCZNIK NR 4. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007 - 2013	116
ZAŁĄCZNIK NR 5 LISTA WSKAŹNIKÓW KONTEKSTOWYCH DLA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007- 2013	118

Wstęp

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013 (RPOWŚ 2007 2103) stanowi kompleksowe narzędzie prowadzenia polityki rozwoju regionu w latach 2007 – 2013. Program jest jednym z instrumentów realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO 2007 - 2013) wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie na lata 2007 - 2013, przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006r.

System programowania w nowym horyzoncie czasowym otwierają dokumenty przygotowane przez Unię Europejską: rozporządzenie Rady nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, oraz Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW), dotyczące spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej. W oparciu o SWW Polska przygotowała Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, które stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności. NSRO 2007 - 2013 są dokumentem określającym działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO 2007 - 2013 określają również mechanizmy koordynacji pomiędzy programami współfinansowanymi ze środków EFRR, EFS, Funduszu Spójności a tymi, które są współfinansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego, a także Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innymi instrumentami finansowymi.

Proces programowania na lata 2007-2013 trwa już ponad dwa lata. W tym czasie równoległe prowadzone były rozmowy negocjacyjne strony polskiej z przedstawicielami Komisji Europejskiej i opracowywane były dokumenty na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym. Konsultacje tych dokumentów przyczyniały się do systematycznego uszczegóławiania zapisów. Cały proces programowania nie był łatwy. Brak podstaw prawnych, rezygnacja z Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 oraz kompletne przeformułowanie programów operacyjnych wprowadziły pewne zamieszanie w proces programowania. Powstało kilka kolejnych wersji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, jednak jego zakres się nie zmieniał (poza wyłączeniem całej sfery związanej z EFS). Zakres RPOWŚ 2007 - 2013 był uszczegóławiany w oparciu o kolejne wersje dokumentów unijnych i krajowych.

Celem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 jest **POPRAWA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH BUDOWIE KONKURENCYJNEJ I GENERUJĄCEJ NOWE MIEJSCA PRACY REGIONALNEJ GOSPODARKI**. Cel ten bezpośrednio nawiązuje do celów warunkujących i priorytetów „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”. Układ osi priorytetowych i operacji Regionalnego Programu jest także spójny z priorytetami Strategii Lizbońskiej, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty, Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia.

Osie priorytetowe Programu będą współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym funkcjonowanie EFRR. Wybór osi priorytetowych RPOWŚ 2007 – 2013 jest zgodny z projektem układu programów operacyjnych i priorytetów na lata 2007-2013 zaakceptowanym przez Radę Ministrów w dniu 24 stycznia 2006 r.

Program składa się z kilku części, z których pierwsza zawiera charakterystykę województwa oraz diagnozę jego sytuacji społeczno-gospodarczej. Przedstawiono tu warunki panujące w regionie według następującego podziału: gospodarka i innowacyjność, zasoby

ludzkie, stan infrastruktury, rozwój miast, obszary wiejskie oraz turystyka i dziedzictwo kulturowe. Ponadto zaprezentowano i dokonano próby oceny wyników dotychczasowego wykorzystania służących rozwojowi środków zewnętrznych. Część diagnostyczną wieńczy analiza SWOT, stanowiąca pewnego rodzaju wypunktowanie najważniejszych zidentyfikowanych problemów i potrzeb, oraz szans rozwojowych i zagrożeń stojących przed regionem.

Kolejna, projekcyjna część RPOWŚ 2007 – 2013 zawiera m.in. opis celów Programu, listę mierzalnych wskaźników, służących monitorowaniu postępów w jego realizacji, oraz uzasadnienie wyboru obszarów priorytetowych Programu w odniesieniu do dokumentów strategicznych polskich i unijnych. Następny rozdział tej części, poświęcony poszczególnym osiom priorytetowym obejmuje uzasadnienie wyboru osi, jej cele, listę potencjalnych beneficjentów oraz informacje na temat komplementarności zakresu ujętego w danej osi priorytetowej z innymi programami na lata 2007 – 2013.

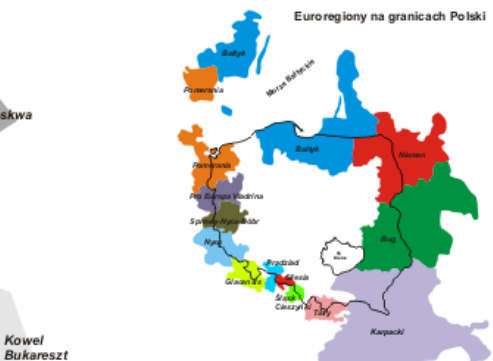
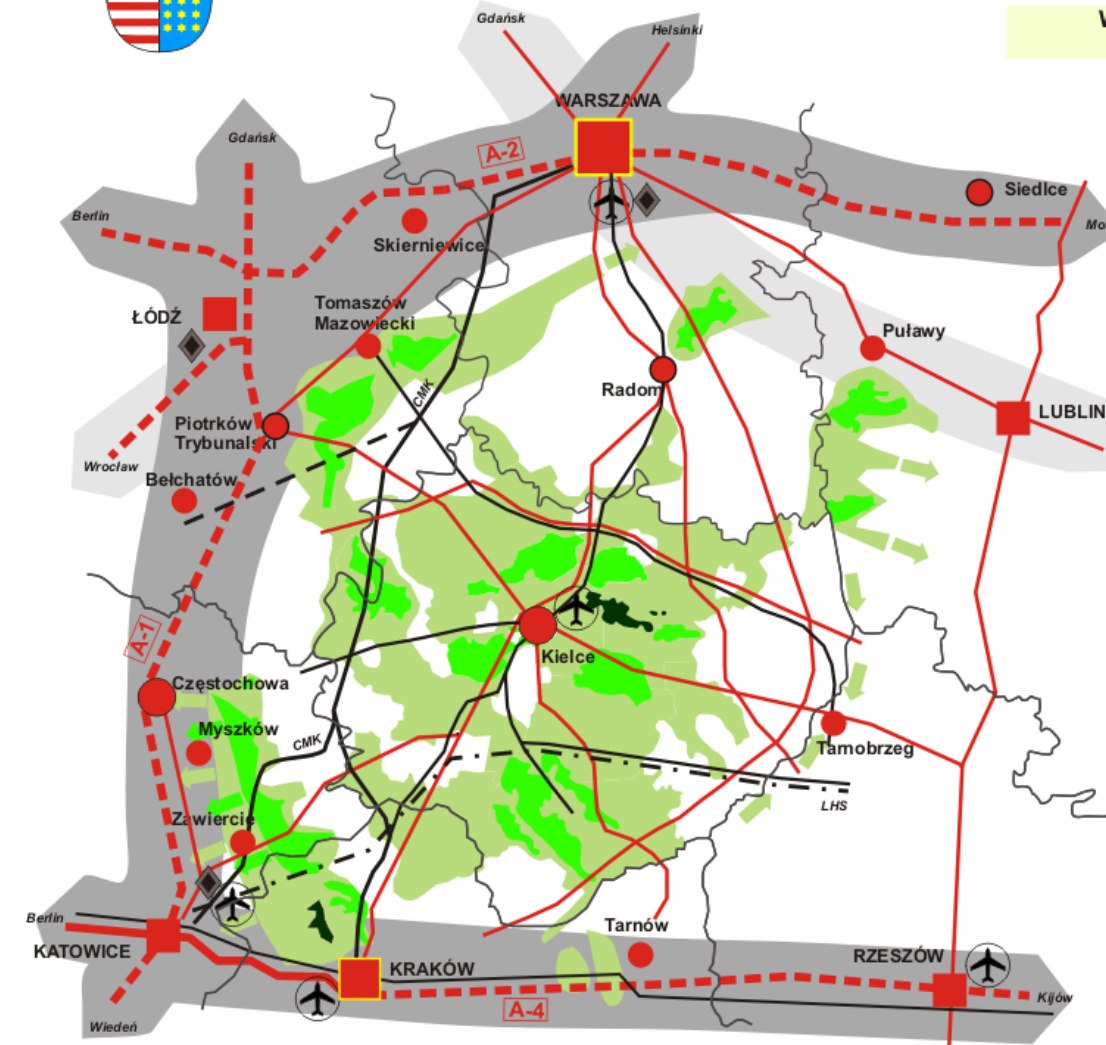
Istotnym elementem RPOWŚ 2007 – 2013 jest również fragment dotyczący systemu realizacji Programu, zawierający informacje na temat instytucji zaangażowanych w zarządzanie nim, oraz tabele finansowe. Ponadto do Programu dołączono sprawozdanie z konsultacji społecznych jak również streszczenie ewaluacji ex-ante i prognozy oddziaływania RPOWŚ 2007 – 2013 na środowisko.

Mapa nr 1

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKI

WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU I EUROPY STRATEGICZNE ELEMENTY POWIĄZAŃ

- I. KRAJOWY SYSTEM OSADNICZY**
- Metropolia stołeczna
  - Miasta o znaczeniu europejskim
  - Miasta o potencjalnym znaczeniu europejskim
  - Krajowe ośrodki równoważenia rozwoju
  - Ponadregionalne ośrodki równoważenia rozwoju
  - Regionalne ośrodki równoważenia rozwoju
- II. GŁÓWNE ELEMENTY SYSTEMU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ**
- Autostrady istniejące i projektowane
  - Drogi ekspresowe istniejące i projektowane
  - Linie kolejowe AGC i AGTC (wariant do roku 2015)
  - Do 250 km
  - Do 160 km
  - LHS - linia hutniczo-siarkowa
  - Planowane centra logistyczne
  - Porty lotnicze
- III. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE**
- Parki narodowe
  - Parki krajobrazowe
  - Obszary chronionego krajobrazu z otulinami
  - Kierunki powiązań ekologicznych
- IV. PANEUROPEJSKIE KORYTARZE TRANSPORTOWE**
- Istniejące
  - Projektowane

1. Charakterystyka Województwa Świętokrzyskiego

1. **Województwo Świętokrzyskie położone jest w środkowo-południowej części Polski** na obszarze Wyżyny Kieleckiej (część środkowa i północno-wschodnia województwa), Niecki Nidziańskiej (część południowa) i Wyżyny Przedborskiej (część północno-zachodnia).
2. Świętokrzyskie otoczone jest sześcioma województwami (mazowieckie, lubelskie, podkarpackie, małopolskie, śląskie, łódzkie) z największymi aglomeracjami miejskimi w Polsce - Warszawską, Krakowską, Katowicką i Łódzką. Odległość od stolicy województwa do centrum tych aglomeracji mieści się w granicach 120 - 180 km. **Województwo jest położone pomiędzy dwoma korytarzami infrastruktury transportowej** relacji wschód-zachód o znaczeniu kontynentalnym (autostrady A-2 i A-4) oraz na wschód od korytarza relacji północ-południe (autostrada A1).
3. **Powierzchnia Województwa Świętokrzyskiego, jednego z najmniejszych w Polsce** – 11 708 km², stanowi 3,7% obszaru kraju (15 miejsce przed opolskim). Region zamieszkuje 1 288,7 tys. osób (3,4% ludności kraju, 13. miejsce przed podlaskim, opolskim i lubuskim). Gęstość zaludnienia jest niższa od przeciętnej w kraju - na 1 km² przypada 110 osób (11 miejsce), średnio w kraju -122 osoby, średnio w UE – 112,2 osób na km².
4. **Województwo należy do najmniej zurbanizowanych rejonów w kraju.** Sieć osadniczą w regionie stanowi 30 miast oraz 2832 miejscowości wiejskich. Sieć miejska jest stosunkowo dobrze rozmieszczona na całym obszarze, natomiast charakteryzuje się mniejszą gęstością niż w skali kraju. Większą od przeciętnej gęstością charakteryzuje się sieć miejscowości wiejskich. W miastach naszego województwa mieszka tylko 45,5% ludności (15 miejsce), podczas gdy średni w kraju wskaźnik urbanizacji jest wyższy o 15,8 punktów i wynosi 61,7%. W miastach liczących poniżej 10 tys. mieszkańców mieszka 6,3% ludności regionu, od 10 – 50 tys. – 9,3%, 50 – 100 tys. – 13,9 %, powyżej 200 tys. (Kielce) – 16,4%.
5. **Województwo Świętokrzyskie ma charakter przemysłowo-rolniczy, o wysokim stopniu koncentracji tradycyjnych działów przemysłu** związanych z produkcją i obróbką metali, wydobywaniem i przetwórstwem surowców mineralnych oraz produkcją artykułów spożywczych. Charakterystyczny jest bardzo wyraźny podział na przemysłową północ i rolnicze południe stanowiące zaplecze dla produkcji ekologicznej żywności.
6. Większość ośrodków miejskich, skupiających znaczącą w skali województwa liczbę miejsc pracy w przemyśle koncentruje się na obszarze **dawnego Staropolskiego Okręgu Przemysłowego**. Ma on bogate tradycje związane z przemysłem maszynowym i hutniczym oraz wydobywczym i przetwórczym surowców mineralnych (produkcja wapna, cementu, kruszyw).
7. **Południowo-wschodnia część województwa ma generalnie rolniczy charakter** związany z występowaniem dobrych gleb rędziny, wykształconych na węglanowych skałach kredowych oraz gleb lessowych Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej. Obszar ten, mimo dobrze rozmieszczonej sieci miast, jest znacznie mniej zurbanizowany ze względu na mniejszą przeciętnie liczbę mieszkańców w poszczególnych ośrodkach, mniejszą koncentrację przedsiębiorczości, w tym w przemyśle, a zatem, mniejszą siłę ich oddziaływania na otoczenie.

8. W województwie wydzielonych jest administracyjnie 13 powiatów ziemskich i jedno miasto na prawach powiatu – Kielce, będące powiatem grodzkim oraz 102 gminy, w tym: 5 miejskich, 25 miejsko - wiejskie i 72 wiejskie.
9. Województwo Świętokrzyskie, zgodnie z unijną nomenklaturą jednostek terytorialnych NUTS, w całości odpowiada regionowi na poziomie NUTS II. Poziom NUTS II jest podstawową jednostką, w odniesieniu, do której dystrybuowane będą środki pochodzące z funduszy strukturalnych. Pokrywanie się granic regionu NUTS II z obszarem województwa sprzyja prowadzeniu mobilnej polityki regionalnej i efektywnemu wykorzystaniu środków pochodzących z funduszy strukturalnych.
10. **Do podstawowych bogactw naturalnych województwa należą kopaliny mineralne - pokłady kamienia gipsowego występujące na terenie regionu świętokrzyskiego, należą do najbogatszych w Europie.** Pod względem wielkości i różnorodności zasobów oraz wielkości ich wydobycia województwo należy do przodujących w kraju. Świętokrzyskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem produkcji kamienia gipsowego (100% krajowej produkcji) oraz spoiw gipsowych (85,7%), wapna (42,2 %) i cementu (34,3%). Ponadto z terenu województwa pochodzi 100% siarki rodzimej, 26,7% kruszywa mineralnego łamanego oraz 19,6% nawozów wapniowych i wapniowo-magnezowych.
11. **Świętokrzyskie należy natomiast do grupy regionów mniej zasobnych w wodę.** Sieć rzeczną tworzą tu lewostronne dopływy Wisły, z których największe to: Nida, Kamienna oraz Pilica. Zasoby wód powierzchniowych województwa wykorzystywane są głównie dla celów rolniczych i leśnych (stawy rybne, nawadnianie), technologicznych (zaopatrzenie przemysłu), komunalnych i energetycznych. Najtrudniejsze warunki hydrogeologiczne występują w obrębie Gór Świętokrzyskich oraz w południowo-wschodniej części województwa. Występują tam tereny bezwodne, a wody podziemne na terenach wodonośnych w części południowo-wschodniej nie nadają się do picia, gdyż zawierają duże ilości siarczanów, chlorków i siarkowodoru. Na obszarze Niecki Nidziańskiej, w rejonie Buska i Solca Zdroju występują wody mineralne o właściwościach leczniczych.
12. **Region świętokrzyski należy do najczystszych ekologicznie obszarów Polski.** Występuje tu bardzo bogata, zróżnicowana i często unikatowa szata roślinna, w tym rzadkie okazy roślinności: stepowej, górskiej, bagiennej oraz jedyne w Polsce centralnej zbiorowiska słonorośli. Żyje tu wiele rzadkich i chronionych gatunków zwierząt, w tym szczególnie zagrożonych w skali kraju i Europy. Teren Województwa Świętokrzyskiego objęty jest różnego rodzaju formami ochrony. **Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowi 66% ogólnej powierzchni województwa (pierwsze miejsce w kraju)** natomiast pod względem powierzchni chronionej przypadającej na jednego mieszkańca województwo plasuje się na 2. miejscu (po warmińsko-mazurskim). Na obszarze województwa są obszary wchodzące w skład europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 (4 obszary SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk oraz 2 obszary OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków). System obszarów chronionych łączy się z obszarami chronionymi sąsiednich województw – łódzkiego, mazowieckiego i małopolskiego. Wysoka ranga środowiska przyrodniczego regionu w międzynarodowym i krajowym systemie przyrodniczym związana jest z występowaniem ważnych elementów sieci ekologicznej **ECONET**. Z punktu widzenia walorów środowiska przyrodniczego Województwo Świętokrzyskie należy do najbardziej atrakcyjnych w kraju.

13. Dużą wartość estetyczną, poznawczą i dydaktyczną mają również walory kulturowe.

Region świętokrzyski zapisał się bogatą przeszłością na kartach historii Polski. Przeszłość województwa jest bogato udokumentowana licznymi zabytkami kultury materialnej i duchowej. Wiele zabytków posiada unikatowe walory w skali europejskiej bądź krajowej, pozostałe posiadają duże znaczenie regionalne lub lokalne. Niepowtarzalną wartość poznawczą posiadają zabytki techniki.

Sytuacja społeczno-gospodarcza regionu

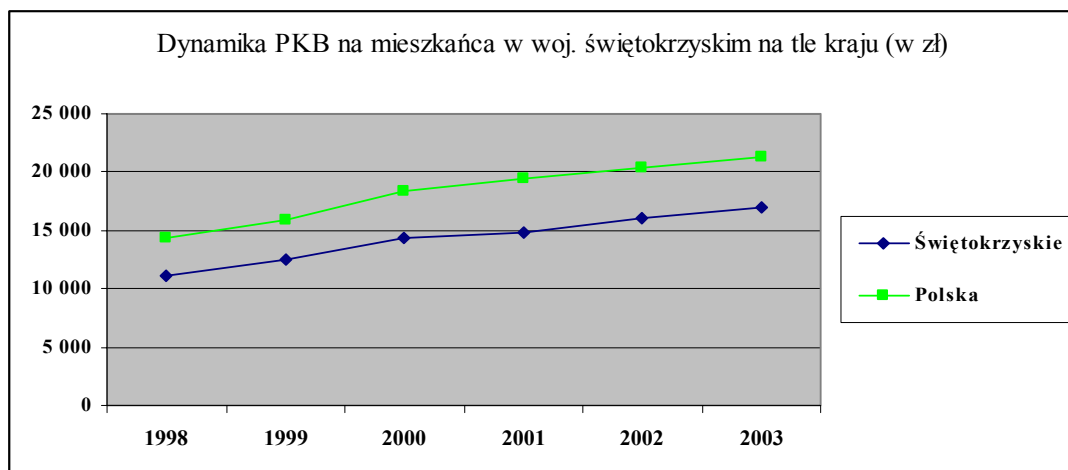
1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opracowana została przede wszystkim na podstawie danych statystycznych z systemu unijnej, krajowej i regionalnej statystyki publicznej (EUROSTAT, Główny Urząd Statystyczny, Wojewódzki Urząd Statystyczny), oraz własnych źródeł – departamenty urzędu marszałkowskiego, Wojewódzki Urząd Pracy, Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego. Ponadto, w przedstawieniu procesów zachodzących w Świętokrzyskim użyteczne okazały się ekspertyzy i opracowania z zakresu szeroko pojętej polityki regionalnej, udostępnione przez stronę rządową oraz inne instytucje.

Rozdział poświęcony nakreśleniu sytuacji społeczno-gospodarczej podzielony został na następujące części: *Gospodarka, zagadnienia dotyczące innowacyjności, Zasoby ludzkie, Infrastruktura, Zrównoważony rozwój obszarów miejskich, Rozwój obszarów wiejskich, Turystyka i dziedzictwo kulturowe*. Przyjęty podział diagnozy wynika z określonych przez Zarząd Województwa obszarów priorytetowych z punktu widzenia polityki rozwoju regionu. Wzięto również pod uwagę cele określone w unijnych, krajowych i wojewódzkich dokumentach strategicznych i operacyjnych.

Gospodarka, zagadnienia dotyczące innowacyjności

2. Pod względem PKB (Produkt Krajowy Brutto) w 2003 r., liczonym per capita, świętokrzyskie z kwotą 16 911 zł/os. plasowało się na 12 miejscu w kraju przy średniej krajowej 21 336 zł/os. Dynamikę PKB per capita w województwie świętokrzyskim na tle kraju obrazuje wykres, umieszczony poniżej. Niska lokata województwa wynika ze struktury gospodarki regionu, w której dominują mało efektywne działy produkcji.

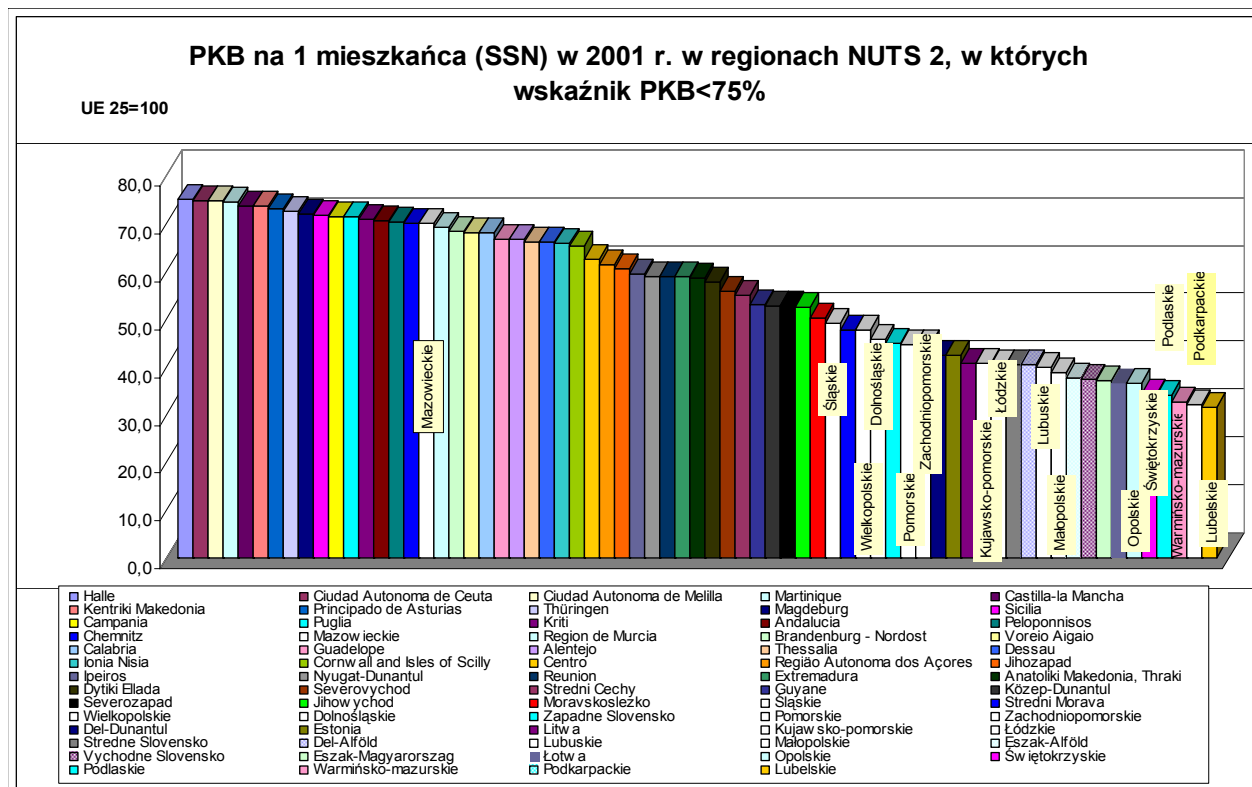
Wykres nr 1

Źródło: Roczniki statystyczne 2000-2005.

3. Województwo Świętokrzyskie według danych EUROSTATu (Europejski Urząd Statystyczny) jest jednym z 5 najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej.

Wykres nr 2

4. W krajach UE funkcjonują 254 regiony NUTS 2, spośród których 69 regionów osiągnęło w roku 2001 wskaźniki PKB na mieszkańca (wg parytetu siły nabywczej) niższe niż 75% poziomu średniej unijnej mierzonej w układzie 25 krajów członkowskich UE. Świętokrzyskie osiąga zaledwie 34,3 % tej średniej. Dysproporcje pomiędzy najbogatszym regionem Luksemburg (212,%) a najuboższym – województwo lubelskie (31,4%) są prawie 7-krotne.

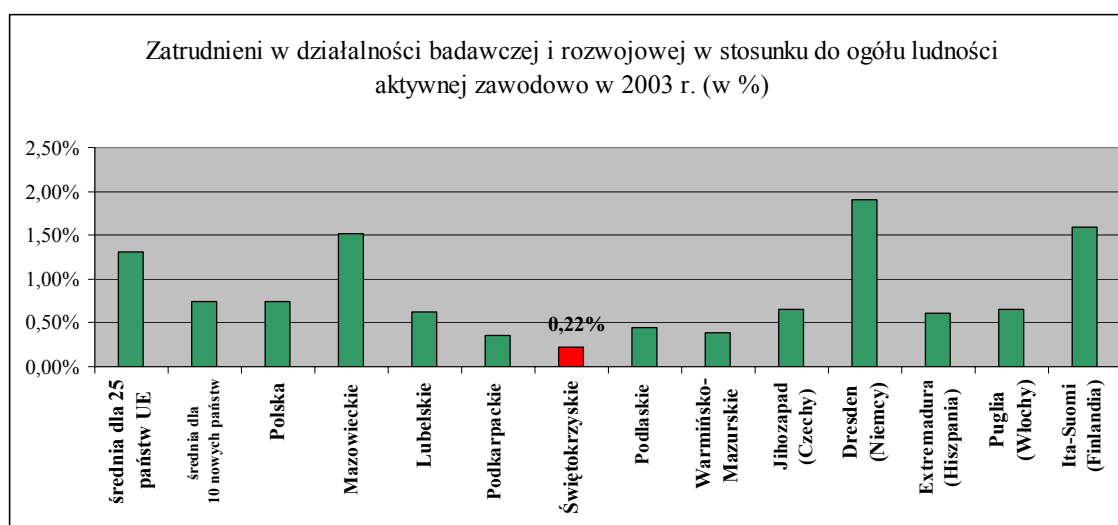
Przedsiębiorczość i inwestycje

5. W końcu 2004 roku w świętokrzyskim zarejestrowanych było **19 619 podmiotów gospodarki narodowej** (bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą), co **sytuuje województwo na 15 pozycji w rankingach krajowych**. W porównaniu z rokiem 2003 odnotowano wzrost liczby tych podmiotów o 452. Indywidualną działalność gospodarczą prowadziło 83,5 tys. osób fizycznych, co stanowiło wartość o ok. 1 tys. niższą niż w roku 2003. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych zlokalizowana jest w miastach. Wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony liczbą podmiotów na 10 000 mieszkańców) wynosi w województwie 799 przy średniej krajowej 937. **Dysproporcje w rozwoju przedsiębiorczości w województwie charakteryzuje ponad 2-krotna różnica w wielkości tego wskaźnika w miastach i na wsi**. W strukturze podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON najwyższy odsetek przypadał na sekcję handlu i napraw – 38,7%. W następnej kolejności lo-

kowały się podmioty działalności: obsługi nieruchomości i firm 12,2%, budowlanej – 11,0%, produkcyjnej – 9,7% i transportowej – 7,4%.

6. Przedsiębiorstwa istniejące w regionie są niedoinwestowane. Wartość wydatków na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw jest o wiele niższa od średniej krajowej i wpływa na zwiększanie się dystansu względem najbardziej konkurencyjnych województw. Nakłady inwestycyjne w 2004 r. w sektorze przedsiębiorstw w Województwie Świętokrzyskim wyniosły 1,78% nakładów tego sektora w kraju, co plasowało nas na ostatniej pozycji; w porównaniu z rokiem 2003 nakłady inwestycyjne nieznacznie wzrosły. Natomiast nakłady na działalność badawczo-rozwojową w sektorze przedsiębiorstw wzrosły z 6,5 mln zł w 2002 r. do 11,1 mln zł w 2004 r. Stanowiło to jednak jedynie 0,75% nakładów poniesionych na ten cel w całym kraju.

Wykres nr 3

Źródło: Eurostat

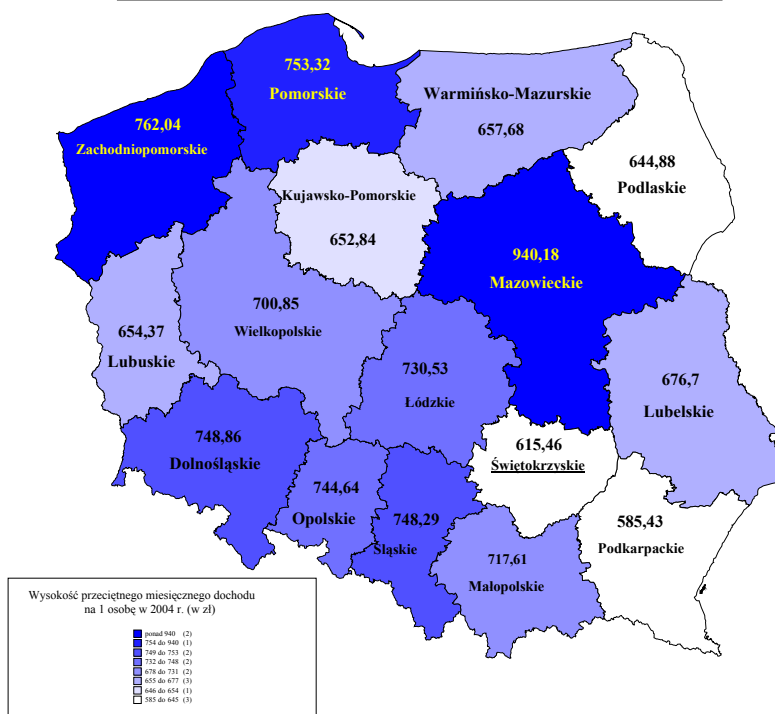
7. Uwzględniając kryteria oceny firm wysokiej techniki województwo świętokrzyskie plasuje się na jednej z ostatnich pozycji w kraju. Na 1000 firm produkcyjnych w województwie świętokrzyskim 2,9 zalicza się do sektora wysokiej techniki, przy średniej krajowej 5,9. Ponad połowa najważniejszych wyrobów wytwarzanych przez przemysł należy do sektora niskiej techniki.

8. W 2003 r. województwo świętokrzyskie osiągnęło korzystne wskaźniki wielkości nakładów na innowacje w stosunku do wartości sprzedaży w przedsiębiorstwach przemysłowych. Wskaźnik ten w sektorze prywatnym lokuje świętokrzyskie na 2. miejscu w kraju, w tym najwyższy udział i pierwsze miejsce w kraju miały przedsiębiorstwa własności zagranicznej. Przewaga ta utrzymywała się także w dwóch poprzednich latach i wykazuje tendencję wzrostową. Natomiast niższy od średniej udział firm zatrudniających od 50-249 pracowników wskazuje, że znaczenie sektora MSP w podnoszeniu innowacyjności gospodarki jest niewystarczające.

9. Niski poziom dochodów mieszkańców jest jednym z głównych czynników wpływających negatywnie na funkcjonowanie biznesu w regionie. Dochody w gospodarstwach domowych przeliczone na jednego mieszkańca w 2004 r. były w Województwie Świętokrzyskim najniższe (oprócz Podkarpackiego) w kraju i wynosiły 615,46 zł/osobę przy średniej krajowej 735,40 zł.

Mapa nr 2

**Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę
w gospodarstwach domowych w 2004 r. (w zł)**

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2005 r.

10. **Stosunkowo wysoką aktywność inwestycyjną odnotowuje się natomiast w jednostkach samorządu terytorialnego.** W roku 2003 jednostki terytorialne wszystkich szczebli na cele majątkowe wydatkowały łącznie 462 mln zł, co stanowi 7,4% nakładów krajowych, przy czym Samorząd Województwa Świętokrzyskiego wydatkował 4,3% środków będących w dyspozycji województw a samorządy gminne 4,5% wydatków majątkowych gmin. Rok 2004 przyniósł dalszy wzrost inwestycji jednostek samorządowych, które osiągnęły pułap 549 mln zł.

Przemysł

11. **Przemysł Województwa Świętokrzyskiego ukształtowany został w ścisłym powiązaniu z istniejącymi tu zasobami surowców skalnych, chemicznych i energetycznych oraz z wielowiekowymi tradycjami związanymi z wytwarzaniem i obróbką metali.** Duże zasoby różnorodnych kopalin stanowiły i stanowią dobre zaplecze do rozwoju produkcji materiałów budowlanych. W rejonie Kielc oraz południowo-zachodniej części województwa występuje duża koncentracja przemysłu wydobywczego kopalin i przeróbki surowców skalnych, w tym wapieni dla przemysłu cementowego i wapienniczego. Przemysł cementowy to również północno-wschodnia część województwa (Ożarów). Na południowym obszarze województwa występują cegielnie i inne zakłady branży budowlanej, tam też ma miejsce największa w kraju produkcja wyrobów gipsowych wytwarzanych przez zakłady zlokalizowane na Ponidziu, a zwłaszcza w gminie Pińczów.

12. **Reprezentatywnym dla województwa jest także przemysł metalurgiczny, maszynowy, odlewniczy i precyzyjny**, w tym szczególnie produkcja rur, armatury, łożysk tocznych, kotłów centralnego ogrzewania. **W województwie produkuje się również stal i wyroby hutnicze (huta w Ostrowcu Świętokrzyskim)**. Istotną rolę odgrywa przemysł spożywczy – 16,1% produkcji sprzedanej województwa. Przemysł ten zdominowany jest przez średnie i duże prywatne zakłady. Najprężniej rozwijające się branże to: mięsna, mleczarska, młynarska, cukiernicza i owocowo-warzywna. Ponadto duże znaczenie mają usługi poligraficzne i kolporterskie.

13. **Budownictwo stanowi dla Świętokrzyskiego istotną szansę rozwoju społeczno-gospodarczego**. Surowce mineralne występujące w Świętokrzyskim stanowią podstawę rozwoju przemysłu mineralnego, który reprezentują znane w kraju przedsiębiorstwa takie jak: Cementownia Dyckerhoff S.A., Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A. Lhost Bukowa Sp. z o.o., Lafarge Cement Polska S.A., Zakłady Przemysłu Gipsowego „Dolina Nidy” S.A., „NIDA-GIPS” Sp. z o.o., Cementownia „Ożarów” S.A., Kopalnia Wapienia „MORAWICA”.

14. W regionie rozwija się **Świętokrzyskie Zagłębie Odlewniczo-Kooperacyjne**, nawiązujące do tradycji Zagłębia Staropolskiego oraz przedwojennego Centralnego Okręgu Przemysłowego. Do podmiotów gospodarczych współpracujących w ramach klastra odlewniczego należą m.in. odlewnie, zakłady obróbki mechanicznej, obróbki cieplnej, cynkownie. Firmy zrzeszone w Świętokrzyskim Zagłębiu Odlewniczo-Kooperacyjnym podejmują działania mające na celu rewitalizację swego majątku, oraz wdrożenia nowoczesnych technik i technologii, co stawia tę branżę w gronie najbardziej rozwojowych i proinnowacyjnych gałęzi regionalnej gospodarki.

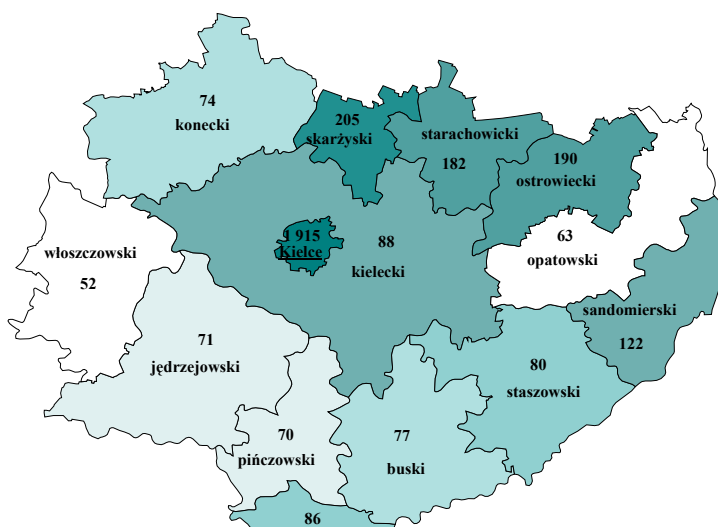
Zasoby ludzkie

Zagadnienia demograficzne

15. Analiza wskaźników ludnościowych wskazuje na **niekorzystne trendy procesów demograficznych**. Okres transformacji ustrojowej i społeczno-gospodarczej rozpoczęty z początkiem lat 90-tych charakteryzuje się podobnie jak w całym kraju, spadkiem przyrostu naturalnego, malejącą liczbą zawieranych małżeństw oraz niską mobilnością przestrzenną ludności. Przyrost naturalny w 2004 r. w przeliczeniu na 1000 ludności daje wskaźnik w wysokości (-) 1,6 i od kilku lat wciąż spada. Ujemny przyrost naturalny należy traktować jako zjawisko wynikające przede wszystkim z ogólnokrajowych tendencji demograficznych, których elementem jest sukcesywny spadek liczby urodzeń. Tendencje te w skali kraju wynikają z przyczyn ekonomicznych oraz zmian w sferze obyczajowości społecznej.

Mapa nr 3

Gęstość zaludnienia w poszczególnych powiatach w 2004 r. (os/km²)

Źródło: Rocznik statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2005 r.

16. W 2004 r. zaobserwować można wzrost napływu osób migrujących na tereny wiejskie oraz zwiększenie odpływu z miast. Wskaźnik salda migracji (na 1000 mieszkańców) dla Miasta Kielce wynosił w 2004 r. -6,7 i był najbardziej niekorzystny w województwie. Równocześnie wskaźnik ten dla powiatu kieleckiego ziemskiego osiągnął wartość dodatnią 5,0. Poza Miastem Kielce największy odpływ ludności zanotowano w powiatach: opatowskim, ostrowieckim i starachowickim (trzy osoby na 1000 mieszkańców).

17. Coraz większego znaczenia w ruchu wędrownym ludności nabierają **migracje zagraniczne**. W 2004 r. na terenie województwa zameldowało się na pobyt stały z zagranicy 176 osób, zaś w tym czasie za granicę wymeldowały się 144 osoby. Należy domniemywać, że w rzeczywistości z województwa za granicę wyemigrowało o wiele więcej osób, niż ukazane jest w oficjalnych statystykach. Trend ten zaobserwować można szczególnie wśród ludzi młodych, poszukujących za granicą pracy.

18. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 61,94% ludności województwa (wg danych za 2004 r.). Wartość ta jest nieznacznie niższa niż średnia krajowa (63,5%). Grupa ta zwiększa swą liczebność od początku lat dziewięćdziesiątych. W roku 2004 na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało 610 osób w wieku nieprodukcyjnym - dla porównania: w 1990 – 798 osób, w 1995 r. - 754 osoby, w (w kraju odpowiednio: 1990 – 739, 1995 – 705, 2003 – 630).

19. **Systematycznie maleje liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym z 30,2% w roku 1990 do 21,17% na koniec 2004 roku.** W kraju wskaźniki te wynoszą odpowiednio 29,6% i 21,18 %. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w kraju zwiększył się z 14,8% w 1990 r. do 16,89% w 2004 r. W miastach województwa udział ten wynosi 15,38%, a na wsi 18,12%.

Rynek pracy

20. Liczba pracujących w końcu 2004 roku w Województwie Świętokrzyskim wyniosła ogółem 429 552 osoby, z czego w rolnictwie – 144 124 osoby, w przemyśle - 77 870 osób, w handlu – 57 542 osoby, w edukacji – 31 783 osoby, w ochronie zdrowia - 25 141 osób, w transporcie i łączności - 20 403 osoby, w budownictwie – 17 542 osoby.

Świętokrzyskie należy do grupy regionów o najniższych wskaźnikach: aktywności zawodowej 51,2% (14 miejsce), niższym o 3,5 pkt od średniej krajowej oraz wskaźniku zatrudnienia 41,9% (12 miejsce), niższym o 2,4 pkt od przeciętnego w kraju.

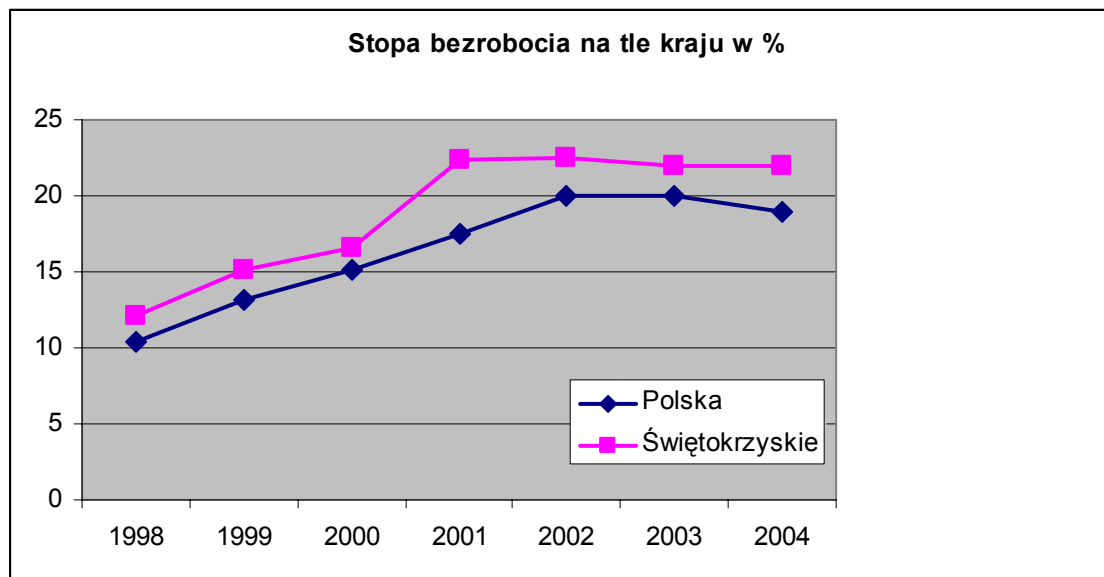
Tendencje zmian w strukturze zatrudnienia w województwie są zbliżone do trendów ogólnokrajowych. **Systematycznie rośnie poziom zatrudnienia w sektorze usług, spada natomiast procentowy udział zatrudnienia w sektorze przemysłu i budownictwa.**

21. Największy spadek poziomu zatrudnienia w latach 2000 – 2004 miał miejsce przede wszystkim w powiatach o charakterze przemysłowym, w których przebiegające procesy pry-

watyżacji przedsiębiorstw oraz restrukturyzacji poszczególnych gałęzi przemysłu wiązały się ze zwolnieniami pracowników. W 2004 r. powiatami o najwyższej stopie bezrobocia były: skarżyski (33,4%), konecki (32,1%), ostrowiecki (29%), kielecki (28,5%). Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: buskim (12,5%), kazimierskim (13,9%) i pińczowskim (15,8%).

22. **Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2004 roku w Województwie Świętokrzyskim wyniosła 22,0%** i nie uległa zmianie w porównaniu do analogicznego okresu w 2003 r.

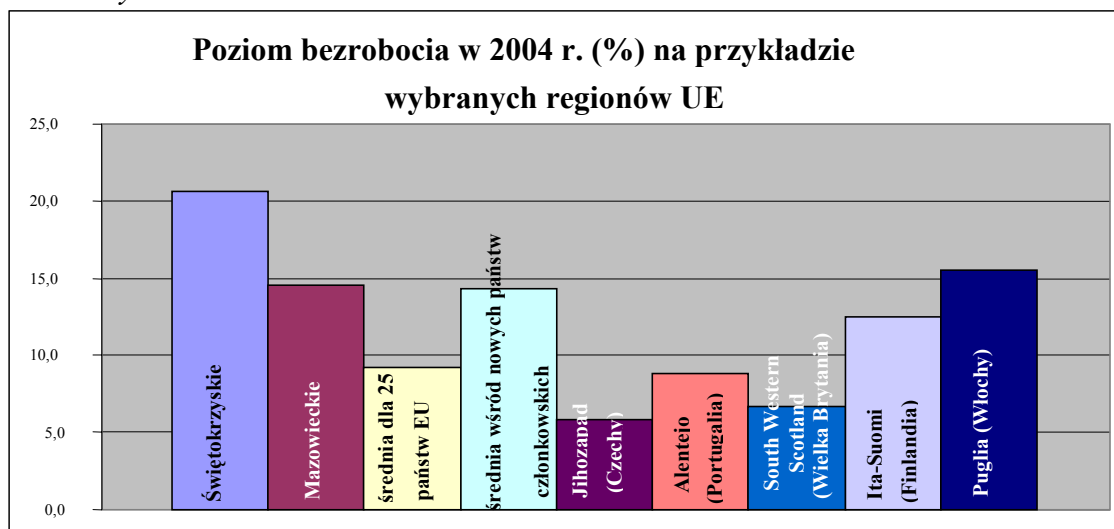
Wykres nr 4

Źródło – Roczniki statystyczne 1998 – 2004.

Z ogólnej liczby bezrobotnych 49,7% stanowiły kobiety. Prawie 55% łącznej liczby bezrobotnych stanowili mieszkańcy wsi, z których tylko ok.13,2% miało prawo do zasiłku. Prawo do zasiłku przysługuje tylko 14,6% ogółu bezrobotnych. 53% z ogółu bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne.

Wykres nr 5

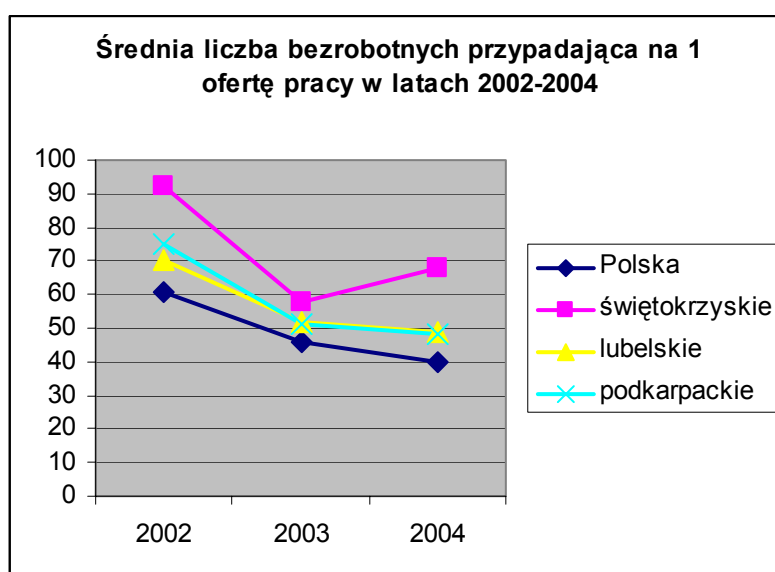
Źródło: Eurostat

23. Większość zarejestrowanych bezrobotnych to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Aż 35% bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w kraju 35,5%); 25,3% bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej (w kraju 32,4%). Najmniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym – 4,2% (w kraju 4,4%) i średnim ogólnokształcącym – 6,4% (w kraju 6,5%). W Świętokrzyskim największą grupę (30%) stanowią bezrobotni w wieku 35 - 44 lata, spośród których aż 52% pozostaje bez pracy ponad 1 rok. W nieco lepszej sytuacji znajdują się bezrobotni w grupie do lat 24, do których kierowane są specjalne instrumenty (staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy), dzięki czemu odsetek osób pozostających bez pracy ponad 1 rok wynosi 37,7%. W krajach Unii Europejskiej poziom bezrobocia wśród osób do 25 roku życia jest ponad dwukrotnie niższy (18,5%).

Świętokrzyskie jest regionem o najwyższej średniej liczbie bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy.

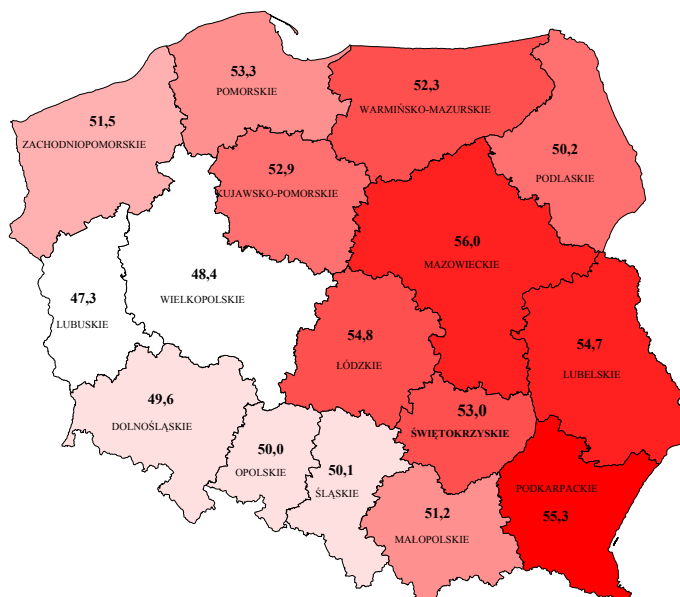
Wykres nr 6

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach: Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2005 roku

Mapa nr 4

Długotrwanie bezrobotni w stosunku do ogółu bezrobotnych w 2004 r. (w %)

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2005 r.

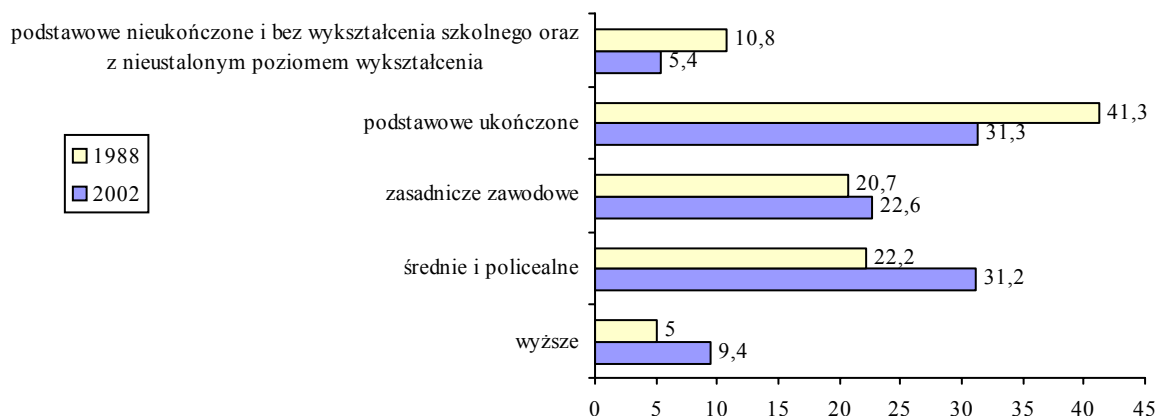
Nauka i edukacja

24. W Województwie Świętokrzyskim na przestrzeni lat szkolnych 2000/01-2004/05 obserwuje się spadek liczby uczących się we wszystkich typach szkół, co spowodowane jest głównie tendencjami demograficznymi. Liczba uczniów zmalała z 259,9 tys. w roku szkolnym 2000/01 do 232,1 tys. w roku szkolnym 2004/05, tj. o 10,7%. Pozytywnie ocenia się zmiany w strukturze kształcenia ponadpodstawowego skutkujące zmniejszeniem udziału uczących się w zasadniczych szkołach zawodowych z 20,75% w roku szkolnym 2000/2001 do 12,27% w 2004/2005 i wzrostem udziału uczących się w szkołach średnich kończących się egzaminem maturalnym z 79,25% w roku szkolnym 2000/2001 do 87,73% w 2004/2005. **Problemem pozostaje zróżnicowanie poziomu kształcenia pomiędzy wsią i miastem, niedostosowanie bazy materialnej szkolnictwa na wsi i zbyt niska dostępność dla młodzieży pochodzącej z obszarów wiejskich liceów ogólnokształcących i profilowanych, stwarzających absolwentom możliwość kontynuowania nauki na poziomie wyższym.**

25. Wśród ludności województwa powyżej 15 roku życia 31,3% stanowią osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym. Podobnie liczna grupa mieszkańców regionu (31,2%) posiada wykształcenie średnie i policealne, zaś 22,6% - zasadnicze zawodowe. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią 9,4% ogółu ludności powyżej 15 roku życia.¹

Wykres nr 7

Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia w latach 1988 i 2002 (w %)²

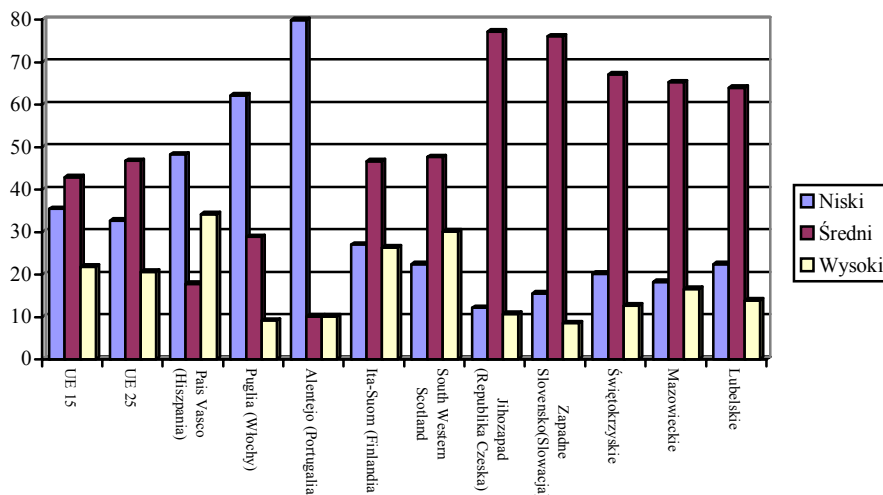
¹ Raport z wyników spisów powszechnych 2002 - Województwo Świętokrzyskie, Urząd Statystyczny w Kielcach, s. 33

² ibidem, s. 33

26. Porównując poziom wykształcenia ludności w latach 1988 i 2002, zaznaczył się **wyraźny wzrost odsetka osób z wykształceniem wyższym** (odpowiednio 5,0% i 9,4%) oraz osób z wykształceniem średnim i policealnym (kolejno 22,2% i 31,2%), natomiast zmniejszył się odsetek osób z wykształceniem podstawowym ukończonym: z 41,3% w 1988 r. do 31,3% w 2002 r. (tj. o 10,0 punktu procentowego).

Wykres nr 8

Województwo na tle regionów UE
Dostęp do edukacji osób w wieku 25-64 lat - odsetek liczby całkowitej 2002

Źródło: Nowe partnerstwo dla spójności – konwergencja, konkurencyjność, współpraca. Trzeci raport na temat spójności gospodarczej i społecznej

27. **Na terenie Województwa Świętokrzyskiego funkcjonuje 14 wyższych uczelni o zróżnicowanym profilu kształcenia.** W roku akademickim 2004/2005 w regionie studioowało 65 134 osób, w tym na studiach dziennych 23 200. Liczba studentów szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców wynosi w województwie 502,5 i plasuje świętokrzyskie na 5. miejscu w kraju. Pełnozatrudniona kadra naukowa wynosi w regionie 2027 osób (2004/05 r.). Blisko 58% studentów stanowią słuchacze uczelni państwowych – Politechniki Świętokrzyskiej (15%) oraz Akademii Świętokrzyskiej (43%). Na studiach dziennych kształcą się nieco powyżej 35% studentów, podczas gdy średnio w kraju 48%.

28. **Działalność badawczo-rozwojowa, w województwie w 2004 r. prowadzona była w 10 jednostkach.** Do najbardziej znaczących instytucji w tej dziedzinie należą: Politechnika Świętokrzyska, Państwowy Instytut Geologiczny – Oddział w Kielcach, Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Sandomierzu.

29. Pod względem wielkości nakładów w sektorze B+R przypadających na 1 zatrudnionego świętokrzyskie zajmuje ostatnie miejsce w kraju osiągając zaledwie 1/4 średniej krajowej. Bardzo niski jest również wskaźnik koncentracji aparatury naukowo-badawczej, który stanowi 0,7% wartości krajowej. Pozycja województwa w zakresie wynalazczości jest nieco lepsza niż w zakresie sfery badawczo-rozwojowej (12 miejsce pod względem liczby udzielonych patentów oraz 8 miejsce pod względem udzielonych praw ochrony wzorów użytkowych).

Tabela nr 1

Udział nakładów na innowacje w przemyśle w stosunku do wielkości sprzedaży

Wyszczególnienie	Ogółem				Przedsiębiorstwa wybranych sektorów							
					Sektor prywatny			Zakłady własności zagranicznej			Zakłady o liczbie pracujących 50-249	
	1999	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2002	2003
Polska	4,2	3,8	4,6	4,2	4,3	5,1	4,8	6,0	7,4	6,4	4,1	3,1
Świętokrzyskie	5,9	8,9	10,2	7,2	11,0	12,2	8,1	12,6	14,0	16,8	2,6	2,4

Źródło: Wanda Maria Gaczek: *Potencjał naukowo-badawczy regionów a ich innowacyjność w aspekcie realizowania celów Strategii Lizbońskiej*; Ekspertyza dla MGPIPS; Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, 2004, Tabela nr 19

Ochrona zdrowia

30. Stacjonarna opieka zdrowotna w województwie świadczona jest przez 20 szpitali ogólnych, dwa szpitale psychiatryczne, 12 zakładów opiekuńczo-leczniczych, dwa zakłady pielęgnacyjno - opiekuńcze oraz dwa zakłady paliatywno-hospicyjne. Pod względem liczby łóżek w szpitalach przypadających na 10 tys. mieszkańców województwo zajmuje 10. miejsce w kraju, wskaźnik województwa - 45,8 łóżek na 10 tys. mieszkańców jest o 3,3 niższy od średniej krajowej. Powyższe dane nie odzwierciedlają jednak rzeczywistych różnic w jakości i dostępie do usług medycznych, a szczególnie w dostępie do lekarzy specjalistów oraz badań diagnostycznych. W świętokrzyskim na jeden punkt mammografii lub jeden zestaw angiografii przypada dwukrotnie więcej osób niż średnio w kraju. Województwo nie dysponuje m.in. wydzielonymi łózkami dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych.

31. Na terenie Województwa Świętokrzyskiego znajduje się 548 zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Wśród nich zdecydowaną większość stanowią niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, których liczba stale wzrasta. Liczba zatrudnionego podstawowego personelu medycznego ulega systematycznemu zmniejszaniu.

32. **W skali województwa obserwuje się niedofinansowanie infrastruktury ochrony zdrowia.** Sytuacja finansowa samorządów wpłynęła na ograniczenie tempa i zakresu prowadzonych zadań inwestycyjnych.

33. **Ważną dziedziną ochrony zdrowia w województwie jest lecznictwo uzdrowiskowe.** Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 11 sanatoriów z 1449 łózkami oraz trzy szpitale uzdrowiskowe z 517 łózkami (7. pozycja w kraju). W Województwie Świętokrzyskim rocznie leczy się ponad 6% pacjentów objętych w Polsce lecznictwem uzdrowiskowym. Infrastruktura lecznictwa uzdrowiskowego zlokalizowana jest głównie na terenie powiatu buskiego – w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju. W miejscowościach tych lecznictwo realizowane jest zarówno systemem sanatoryjnym jak i ambulatoryjnym, kuracjusze mają możliwość skorzystania z zakładu przyrodoleczniczego oraz rehabilitacji, a także fizykoterapii. W latach 2000-2004 liczba kuracjuszy wzrosła o ponad 4 tys. osób. Szczególną rolę uzdrowisk w regionie należy rozpatrywać nie tylko w aspekcie ochrony zdrowia, ale również

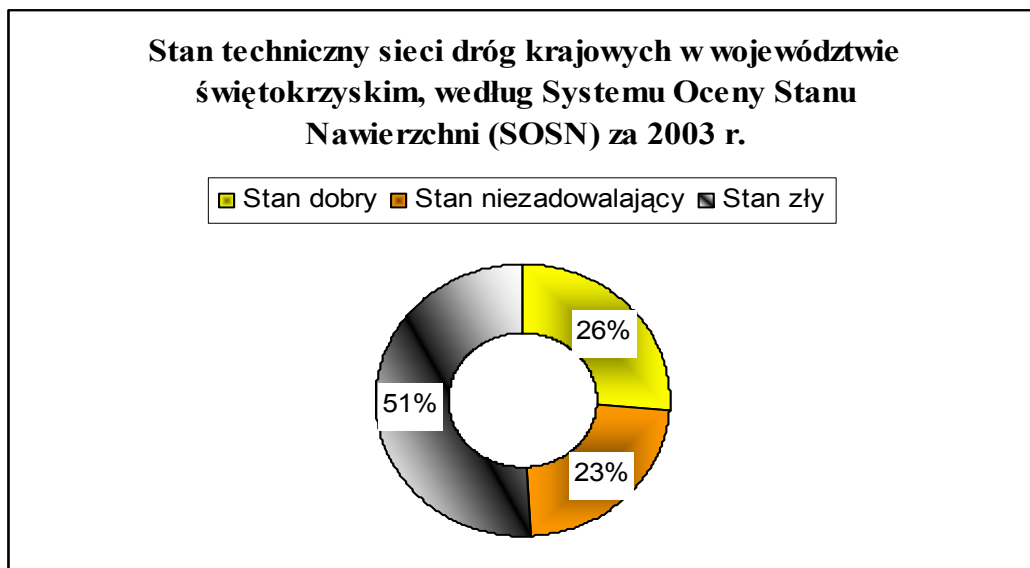
i turystyki, jako że turystyka specjalistyczna (w tym uzdrowiskowa) staje się powoli specjalnością województwa świętokrzyskiego.

Infrastruktura

Infrastruktura komunikacyjna

34. W porównaniu z większością województw oraz regionów Unii Europejskiej istnieje wyraźna dysproporcja w zakresie wyposażenia infrastrukturalnego na niekorzyść świętokrzyskiego. W dziedzinie transportu zauważyć można dominującą rolę transportu kołowego drogowego. Co prawda w 2004 na 100 km² powierzchni województwa przypadało ok. 103,6 km dróg o utwardzonej nawierzchni (daje to świętokrzyskiemu miejsce w czołówce regionów), ale jedynie 48 km stanowią drogi dwujezdniowe. Również stan techniczny dróg nie jest zadowalający. Według danych Systemu Oceny Stanu Nawierzchni (SOSN) za 2003 r. tylko 25,8% sieci dróg krajowych jest w stanie dobrym, 22,6% w stanie niezadowalającym i 50,2% w stanie złym. Równie niekorzystnie kształtuje się ten stosunek odnośnie dróg wojewódzkich. Szacuje się, że około 313 km jest w stanie dobrym i zadowalającym, 479 km w stanie ostrzegawczym i 250 km w stanie złym.

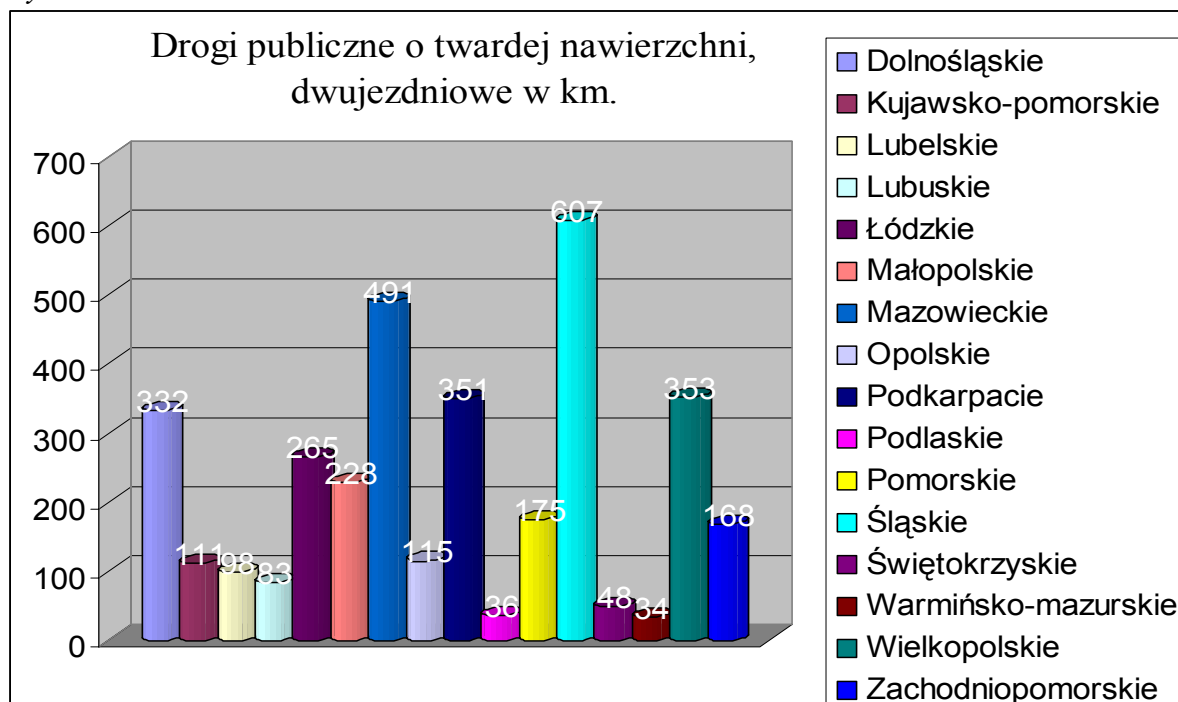
Wykres nr 9

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

35. Sieć drogowa województwa świętokrzyskiego liczy 12 129 km, z czego długość dróg krajowych wynosi 752 km. Na terenie województwa brak jest autostrad, a **długość dróg dwujezdniowych klasyfikuje województwo świętokrzyskie na 14. miejscu w kraju.**

Wykres nr 10

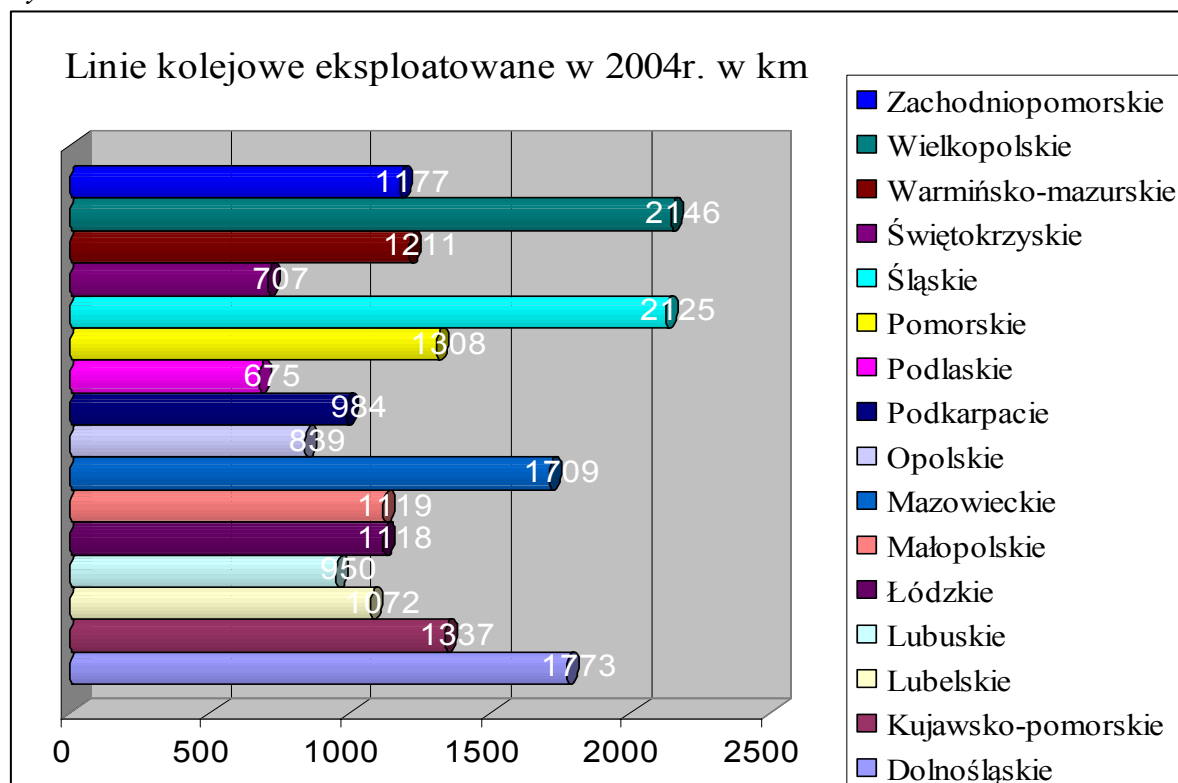

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2005 r.

36. **Region znajduje się również poza planowanymi korytarzami sieci autostrad.** Do dróg ekspresowych zaliczone są obecne drogi krajowe nr 7 na kierunku północ – południe i droga nr 74 na kierunku wschód – zachód. System dróg krajowych w regionie zapewnia dobre połączenie z wszystkimi sąsiednimi województwami. Przepustowość tych dróg jest jednak znacznie ograniczona. Szybki rozwój motoryzacji, a tym samym wzmożony ruch samochodów zarówno osobowych jak i ciężarowych na tych drogach spowodował, iż drogi projektowane i budowane w przeszłości nie spełniają obecnych wymagań. Najbardziej obciążona jest droga krajowa nr 7, gdzie średni dobowy ruch samochodowy osiąga wartość od 8 000 do 18 500 pojazdów na dobę. **Niedostateczny stan infrastruktury drogowej w regionie, w szczególności brak nowoczesnych dróg ekspresowych i autostrad, w poważny sposób utrudnia konkutowanie z ościennymi województwami o lokalizację nowych inwestycji i grozi dalszą peryferyzacją świętokrzyskiego.**

37. **Obok drogowego - istotnym elementem systemu transportowego województwa świętokrzyskiego - jest transport kolejowy.** Pod względem gęstości sieci kolejowej region plasuje się nieco poniżej średniej krajowej (6,0 km/100 km², podczas gdy średnia dla kraju wynosi ok. 6,4 km/100 km²). W większości zelektryfikowane linie stanowią najbardziej ekologiczny środek transportu zarówno pasażerskiego, jak i towarowego. Przez teren województwa świętokrzyskiego przebiega 10 linii kolejowych o całkowitej długości 724 km, z czego 610 km linii krajowych i 114 lokalnych. **Najistotniejsza dla województwa jest linia nr 8 Warszawa – Kraków o ruchu pasażersko – towarowym, która umożliwia połączenie z Warszawą i północną częścią Polski oraz województwami położonymi na południu tj. małopolskim, śląskim i podkarpackim.** Ponadto posiada ona duże znaczenie dla przewozów ładunków. Wykorzystywana jest do zaopatrzenia w węgiel elektrowni Połaniec i Koźnice oraz transportu z województwa surowców naturalnych, a także cementu i wapna.

Wykres nr 11

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2005 r.

38. Coraz większego znaczenia dla wzmocnienia potencjału inwestycyjnego i turystycznego województwa nabiera **transport lotniczy**. W Masłowie, w odległości 8,5 km od centrum Kielc, położone jest lotnisko o łącznej powierzchni 72 ha. Lotnisko w Masłowie obecnie jest w stanie przyjąć tylko małe i średnie samoloty dyspozycyjne i sportowe. Ruch lotniczy może odbywać się tylko w dobrych warunkach pogodowych. Ze względu na brak środków i sprzętu lotnisko jest praktycznie niedostępne dla samolotów w okresie zimowym. Dla lotniska w Masłowie przewiduje się utrzymanie istniejących funkcji wraz z jego rozbudową i modernizacją. Rozbudowa ta zapewni w najbliższym okresie pełnienie funkcji lotniska lokalnego, pozwalającego na prowadzenie operacji lotniczych przez statki powietrzne o pojemności około 40 miejsc. Władze Miasta Kielce podjęły inicjatywę budowy nowego portu lotniczego, mającego pełnić funkcję wielofunkcyjnego lotniska regionalnego. Po wybudowaniu nowego portu regionalnego, lotnisko w Masłowie zachowa swoje dotychczasowe funkcje w zakresie lotów czarterowych, biznesowych, dyspozycyjnych oraz ratowniczych, których realizacja na większym lotnisku byłaby utrudniona lub wręcz niemożliwa. Natomiast nowy, planowany do budowy port lotniczy, umożliwić ma całodobową obsługę na liniach krajowych i międzynarodowych krótkiego i średniego zasięgu. Przewiduje się, że częścią inwestycji związanej z budową nowego portu lotniczego miałyby być skomunikowanie go z siecią kolejową i drogową województwa, ze zwróceniem szczególnej uwagi na stworzenie dogodnych połączeń komunikacyjnych ze stolicą regionu.

Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

39. Stan infrastruktury telekomunikacyjnej jest relatywnie słaby. Województwo świętokrzyskie zajmuje jedno z ostatnich miejsc w kraju pod względem liczby łącz na 1000 osób (255,3 łącz/na 1000 osób). W ostatnich latach utrzymywało się w województwie

przyspieszone tempo rozwoju telefonii przewodowej. Wskaźnik gęstości abonenckiej na koniec grudnia 2003 roku wyniósł 36,2 abonentów na 100 mieszkańców w miastach i 15,1 na terenach wiejskich. Odpowiedni wskaźnik dla kraju wyniósł 39,7 w miastach i 19,93 na wsi. Najbardziej dynamiczny rozwój następuje w segmencie telefonii komórkowej. W 2003 roku w Polsce na 100 mieszkańców przypadało 45,6 abonentów (w 2002 r. – 36,4).

40. W roku 2002 świętokrzyskie zajmowało ostatnie miejsce w kraju pod względem dostępu do Internetu. Najniższy wskaźnik IPI³ odnotowano w województwie świętokrzyskim 47, najwyższy w mazowieckim 151.

41. W Unii Europejskiej przed rozszerzeniem na różnorodne przedsięwzięcia wspierające rozwój społeczeństwa informacyjnego rokrocznie wydatkowanych było ok. 1,2 mld euro. W Polsce występują zapóźnienia nie tylko wobec starych krajów członkowskich, ale także wobec nowych członków Unii Europejskiej, co w poważny sposób może wpływać na konkurencyjność polskiej gospodarki. W województwie świętokrzyskim poziom usług internetowych jest zróżnicowany. Uzależnione jest to między innymi od wielkości miejscowości oraz stanu infrastruktury telekomunikacyjnej. Obok dominującego operatora telekomunikacyjnego (TP S.A.) działają również operatorzy prywatni działający jedynie na obszarze gmin. Generalnie można jednak stwierdzić, że stan ten jest niezadowolający. Problem ten dotyczy zwłaszcza mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Mają oni utrudniony dostęp do oferowanych w Internecie usług publicznych. **W województwie jedynie 30%⁴ gospodarstw domowych posiada komputer, z czego niespełna 12% jest podłączonych do Internetu. Aż 81% indywidualnych użytkowników Internetu korzysta z mało wydajnego łącza modemowego, a tylko 12,5% posiada stałe łącze.** Taki stan uniemożliwia praktycznie korzystanie z usług oferowanych w Internecie i zagraża znacznej liczbie mieszkańców województwa znalezienie się w grupie osób objętych zjawiskiem „wykluczenia cyfrowego”, tj. takich, które nie korzystają z rozwiązań technicznych ułatwiających zdobywanie informacji służącej poprawie ich warunków bytowych. Na podstawie przeprowadzonego przez CapGemini, Ernst&Young badania „Rozwój eGovernment w Polsce, 3 edycji badań” z 2004 roku wynika, że dostępność do stron www administracji w świętokrzyskim jest dość dobra (**96% gmin posiada stronę internetową**). Rozwój usług administracyjnych w województwie jest również stosunkowo dobrze rozwinięty – **42% usług administracyjnych w województwie jest oferowanych przez Internet (przy średniej krajowej 34%)**. Poziom rozwoju usług publicznych świadczonych drogą online w porównaniu do krajów Unii Europejskiej nie wzrósł znacząco w ostatnim czasie. Na podstawie danych z lat 2002-2004 różnica powiększa się – obecnie poziom informatyzacji krajów UE wynosi 66%, aż 32% więcej niż w Polsce.

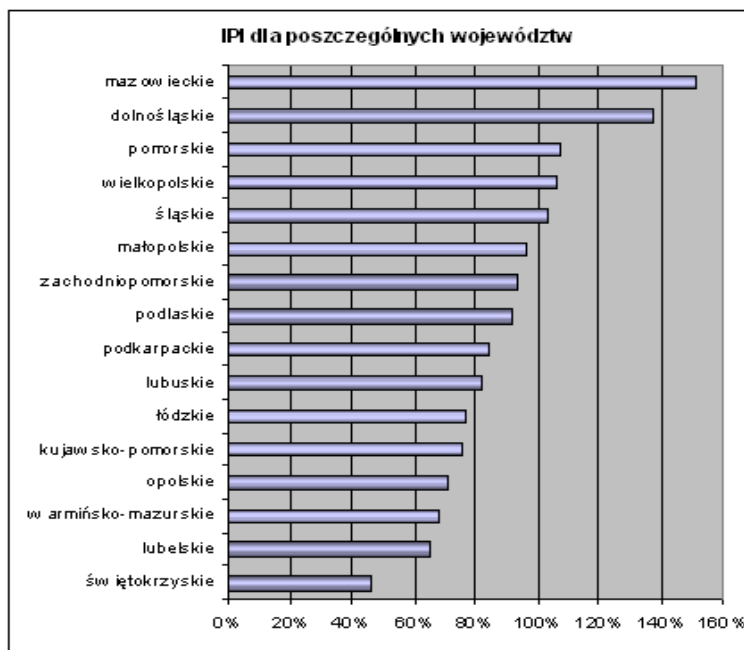
³ „Indeks Penetracji Internetu” (iloraz odsetka użytkowników Internetu z danego województwa w ogólnej liczbie internautów przez odsetek mieszkańców województwa w ogólnej liczbie ludności Polski).

⁴ Dane z raportu „Diagnoza Społeczna 2003” pod redakcją Janusza Czapińskiego i Tomasza Panka.

Wykres nr 12

Indeks Penetracji Internetu dla poszczególnych województw

źródło: <http://www.ranking.pl/rap.php?stat=ipi>

Infrastruktura energetyczna

42. W roku 2004 na terenie województwa świętokrzyskiego do sieci gazowej podłączonych było 161,4 tys. odbiorców gazu sieciowego. Długość sieci gazowej rozdzielczej na terenie województwa wynosiła 3 580,5 km. Województwo świętokrzyskie zasilane jest w gaz poprzez gazociągi wysokiego ciśnienia zlokalizowane w północnej i wschodniej jego części. Część zachodnia i południowa nie jest aktualnie uzbrojona w sieć gazową. Więcej niż połowa gmin nie jest aktualnie objętych dostawą gazu sieciowego.

43. W świętokrzyskim znajduje się jedna z największych w kraju, oparta na węglu kamiennym, konwencjonalna elektrownia blokowa w Połańcu, która ma znaczący udział w zabezpieczeniu potrzeb energetycznych kraju. Region świętokrzyski charakteryzuje się stosunkowo niskim zużyciem energii elektrycznej, mniejszym od średniego zużycia w kraju (około 1912 kWh/odbiorcę). Linie niskiego napięcia stanowią znaczną część wszystkich linii elektroenergetycznych na terenie województwa świętokrzyskiego. Linie te są stosunkowo wyeksploatowane i wymagają znacznych nakładów na modernizację. **Niezbędna jest reelektryfikacja obszaru województwa**, która musi polegać nie tylko na odnowieniu starej infrastruktury elektroenergetycznej w celu ograniczenia strat przesyłowych i podniesienia jakości dostaw energii, ale również na zaopatrzeniu w energię nowych terenów inwestycyjnych przewidzianych do zabudowy na cele mieszkaniowe i gospodarcze.

Infrastruktura ochrony środowiska

44. Długość czynnej sieci wodociągowej w województwie wzrosła w ciągu 4 lat o 15,46%. W gminach wiejskich podłączenia wodociągowe posiada niewiele ponad 60% budynków mieszkalnych. Niekorzystnie kształtują się relacje pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich. Długość tej sieci wzrosła w stosunku do 2000 roku o 816 km. Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się systematyczny spadek ilości ścieków w kraju, natomiast w **województwie świętokrzyskim występują zmienne trendy z tendencją wzrostu ilości ścieków wymagających oczyszczenia**. Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków w województwie świętokrzyskim w % ogółu ludności wyniósł na koniec 2003 roku 45,2%, co stanowi wzrost w stosunku do roku 1999 o 13 punktów procentowych. **Pomimo realizacji szeregu zamierzeń inwestycyjnych w województwie dla poprawy stanu czystości wód powierzchniowych, takich jak budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa kanalizacji sanitarnej w miastach i gminach, stopień oczyszczania ścieków jest nadal niewystarczający, a ścieki nieczyszczone stanowią 15% ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia odprowadzanych do wód powierzchniowych lub do ziemi**. Liczba połączeń wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych na wsiach wzrosła o 25% a połączeń kanalizacyjnych o 104%. Nadal jednak utrzymuje się znaczna dysproporcja pomiędzy liczbą połączeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Tylko 10,4% budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej posiada jednocześnie podłączenie do sieci kanalizacyjnej. W 2003 roku z sieci wodociągowej korzystało 68,9%, z sieci kanalizacyjnej 8,9% natomiast z sieci gazowej 8,0% mieszkańców wsi. Pod względem liczby ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków świętokrzyskie zajmuje 14 miejsce w kraju.

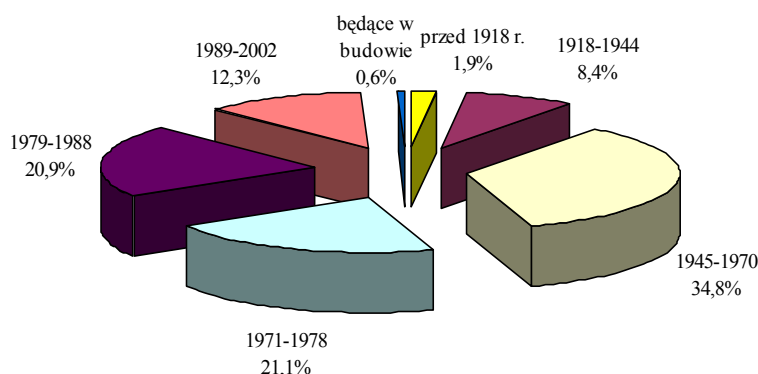
45. **Coraz bardziej racjonalne staje się gospodarowanie odpadami**. Ilość odpadów z wyłączeniem odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku na 1 km² zmniejszyła się od 2000 do końca 2003 roku o 26,6%. Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych w województwie jest ich składowanie na składowiskach. W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 30 składowisk odpadów komunalnych, w tym 7 w miastach, zaś 23 na wsi. Odpady z sektora gospodarczego przeznaczone do składowania to w większości odpady inne niż niebezpieczne i składowane są przede wszystkim na składowiskach będących własnością wytwórców odpadów. Największy udział, w ogólnej ilości wytwarzanych rocznie odpadów w sektorze gospodarczym, mają odpady nieorganiczne z procesów termicznych (mieszanki popiołowo-żużlowe oraz odpady stałe z oczyszczania gazów odlotowych) pochodzące głównie z elektrowni, hutnictwa żelaza i stali. Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 8 składowisk odpadów z sektora gospodarczego, w tym eksploatowanych jest 7. Ponadto od sierpnia 2004 r. funkcjonuje składowisko odpadów niebezpiecznych przeznaczone do składowania wyrobów zawierających azbest.

Mieszkalnictwo

46. Według „Raportu z wyników spisu powszechnego” w 2002 r. w województwie świętokrzyskim nastąpił przyrost liczby mieszkań w okresie od ostatniego spisu powszechnego z 1988 r. o 12,2%. Mieszkania zamieszkałe stanowiły 92,7% ogółu mieszkań. Nieco ponad połowa (51,3%) mieszkań zamieszkałych znajdowała się w miastach. (w porównaniu z poprzednim spisem wartość ta wzrosła o 4,8%). Zasoby mieszkaniowe województwa świętokrzyskiego stanowiły 3,3% łącznych zasobów mieszkaniowych kraju. Mieszkania znajdujące się w budynkach wybudowanych po 1944 r. stanowiły 89,2% ogółu zamieszkałych zasobów mieszkaniowych w regionie. Złożyły się na to z jednej strony efekty budownictwa mieszkaniowego, a z drugiej ubytki naturalne i wyburzenia, zwłaszcza zasobów starych. W ostatnim czasie wystąpiła istotna poprawa w wyposażeniu mieszkań w instalacje.

Wykres nr 13

Mieszkania zamieszkałe według okresu budowy⁵

47. Pod względem liczby osób przypadających na jedno mieszkanie województwo znajduje się na 14. pozycji w kraju (2,82, średnia dla kraju 3,01). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (70,5 m²) jest natomiast wyższa o 1,5 m² od przeciętnej krajowej (7. miejsce w kraju). Jednakże przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę (22,6 m²) jest jeszcze o 0,3 m² niższa niż przeciętna krajowa. Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę najgorzej kształtuje się w mieście Kielce, największa natomiast powierzchnia na jedną osobę występuje w powiatach pińczowskim, buskim i kazimierski.

Zrównoważony rozwój obszarów miejskich

48. Rolę administracyjnego, kulturalnego i gospodarczego centrum regionu pełnią Kielce (209,5 tys. mieszkańców). **W systemie osadniczym kraju Kielce zaliczone są do krajowych ośrodków równoważenia rozwoju.** Funkcje regionalnych ośrodków wzrostu pełnią miasta: Ostrowiec Świętokrzyski (74,5 tys. mieszkańców), Starachowice (53,7 tys.), Skarżysko-Kamienna (49,7 tys.) oraz Sandomierz (25,3 tys.). Dla zrównoważonego, policentrycznego rozwoju całego regionu niezbędny jest wzrost ekonomiczny i rozwój społeczny takich ośrodków miejskich, jak: Końskie, Włoszczowa, Jędrzejów, Pińczów, Busko-Zdrój, Kazimierz Wielki, Staszów i Opatów.

49. Choć Kielce w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju zostały zakwalifikowane jedynie jako rozwijający się ośrodek miejski, to wyraźnie widać ukształtowane funkcje metropolitalne w mieście. Kielce podjęły inicjatywę polegającą na nawiązaniu współpracy z sąsiadującymi gminami, w celu utworzenia **Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego**. W dniu 26 sierpnia 2005 r. podpisana została deklaracja współpracy między gminami Kielce, Chęciny, Daleszyce, Górnio, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk. Sygnatariusze deklaracji dostrzegli wzajemne powiązania funkcjonalne pomiędzy kierowanymi przez nich jednostkami samorządu terytorialnego i podjęli wolę współpracy na rzecz rozwoju Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego.

50. Zrównoważony rozwój obszarów miejskich w regionie wymaga intensyfikacji działań poprawiających sytuację w dzielnicach miast zmagających się z problemami odziedziczonymi głównie z przeszłości, a powiązanych między innymi z procesami przekształceń własności-

⁵ Raport z wyników spisów powszechnych 2002 - Województwo Świętokrzyskie, Urząd Statystyczny w Kielcach, s. 76

wych dużych zakładów produkcyjnych. Wsparcie winno być nakierowane na poprawę ich konkurencyjności, przede wszystkim poprzez promowanie inwestycji w rozwój społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności oraz zintegrowanie z głównym nurtem rozwoju gospodarczego i społecznego miasta i regionu.

Rozwój obszarów wiejskich

51. Województwo ma stosunkowo korzystne w skali kraju warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa. Pod względem jakości gruntów, agroklimatu oraz warunków wodnych świętokrzyskie plasuje się na poziomie wyższym niż średnia krajowa. Mimo korzystnych warunków dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, liczba gospodarstw ekologicznych jest stosunkowo niewielka (427 gospodarstwa stan na 31.08.2005 r.). Województwo świętokrzyskie zajmuje drugie (po małopolskim) miejsce w kraju pod względem liczby zarejestrowanych gospodarstw ekologicznych.

52. W województwie świętokrzyskim znaczna część rolników, zwłaszcza posiadających małe obszarowo gospodarstwa, prowadzi produkcję metodami tradycyjnymi, przeznaczając ją przede wszystkim na samozaopatrzenie własnych rodzin. Najwięcej, bo 67,7% stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1,01 do 4,99 ha (w kraju 58,8%). Tylko 2,5% stanowią gospodarstwa większe niż 15 ha (w kraju 9,6%).

53. Tworzenie warunków do powstawania na obszarach wiejskich pozarolniczych miejsc pracy, jest jednym z najpoważniejszych wyzwań dla polityki rozwoju województwa. Istotną barierą wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna na wsi. Niedoinwestowane obszary wiejskie nie są atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów, a standard życia mieszkańców wsi jest znacznie niższy od przeciętnego. W latach 1999-2003 obserwuje się poprawę sytuacji w zakresie rozwoju infrastruktury komunalnej na wsi, jednakże dysproporcje pomiędzy miastem i wsią są nadal znaczące.

54. Możliwości rozwoju obszarów wiejskich są w znacznej mierze uwarunkowane położeniem wsi względem sieci komunikacyjnej oraz dostępnością do nowoczesnych systemów łączności – telefonii stacjonarnej, komórkowej oraz internetowej.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Turystyka

55. **Istotną dziedziną gospodarki z punktu widzenia możliwości dalszego rozwoju regionu jest turystyka.** Województwo zaliczane jest z jednej strony do atrakcyjnych w skali kraju ze względu na walory przyrodnicze i kulturowe, z drugiej zaś strony pod względem posiadanej bazy turystycznej zajmuje przedostatnie miejsce w kraju. Na dzień 31 lipca 2004 roku w województwie znajdowały się 124 turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania (16 miejsce w kraju), w tym 29 hoteli (miejsce 13 wspólnie z województwem lubelskim). Ogółem w tych obiektach znajdowało się 8299 miejsc noclegowych, z tego 2569 w hotelach. W ciągu roku łącznie we wszystkich obiektach noclegowych udzielono 594,4 tys. noclegów dla 302,7 tys. osób, w tym 33,3 tys. turystów zagranicznych. Wśród turystów zagranicznych dominują turyści niemieccy (31,82%), włoscy (6,33%), brytyjscy (5,28%) oraz ukraińscy (5,09%). Turyści zagraniczni odwiedzający województwo stanowią zaledwie 0,88% liczby turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski.

56. **W województwie występuje relatywnie mała liczba tanich obiektów noclegowych** (domów wycieczkowych, schronisk młodzieżowych, kempingów, pól biwakowych czy kwatery prywatnych) w stosunku do hoteli i pensjonatów. Problemem do rozwiązania jest podniesienie standardów jakościowych istniejących obiektów i rozszerzenie oferty turystycznej (turystyka kwalifikowana, naukowa, szkolna, lecznicza, sakralna, agroturystyka). Duże dysproporcje występują również w rozmieszczeniu obiektów noclegowych na terenie województwa. Około 65% miejsc noclegowych znajduje się w Kielcach i północnej części województwa.

57. **Barierą w rozwoju turystyki jest przede wszystkim niedostateczna infrastruktura, nie tylko baza noclegowa, ale także infrastruktura komunikacyjna i infrastruktura ochrony środowiska zwłaszcza na obszarach wiejskich.** Poprawa stanu dróg (zdekapitalizowanych przez duże natężenie ruchu kołowego), zwiększenie stopnia skanalizowania i oczyszczania ścieków komunalnych, budowa nowych zbiorników retencyjnych (spełniających funkcje turystyczne i przeciwpowodziowe) warunkują podwyższenie jakości oferowanych usług turystycznych.

58. W ostatnich latach obserwuje się rozwój nowej formy ruchu turystycznego – tzw. **turystyka biznesowa**. Rozwój tej nowej formy działalności jest ściśle związany z organizowaniem imprez służących promocji przedsiębiorczości lub organizowanych w formule targów. Pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy województwa ma bez wątpienia dynamiczny rozwój infrastruktury wystawienniczej. Targi Kielce zajmują pozycję wicelidera polskiego rynku targowego, za Międzynarodowymi Targami Poznańskimi. Aktualnie udział firmy w polskim rynku targowym wynosi około 17%. W 2005 roku w kieleckim ośrodku targowym odbyło się 31 imprez wystawienniczych, których łączna powierzchnia wraz ze specjalnymi terenami prezentacyjnymi i imprezami towarzyszącymi zajęła ponad 140 tysięcy m². W najbliższym okresie planuje się modernizację i rozbudowę infrastruktury Targów i stworzenie Międzynarodowego Ośrodka Kongresowo – Wystawienniczego.

Kultura, ochrona dziedzictwa kulturowego

59. Zaledwie trzy ze 178 teatrów i instytucji muzycznych działających w 2004 r. w Polsce miało swą siedzibę w województwie świętokrzyskim. W roku 2004 liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców wyniosła w województwie 204 (10 miejsce w kraju). W stosunku do roku 2000 liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności wzrosła o 14%.

60. Na terenie województwa w 2004 r. funkcjonowały 22 muzea (668 muzeów działających w skali kraju), które odwiedziło 376,7 tys. zwiedzających, co lokuje region na 14. miejscu w kraju. W świętokrzyskim w 2004 r. działało 17 kin stałych (545 w kraju -15. miejsce) przy liczbie widzów na jedno kino wynoszącej 37 920 (11 miejsce). W regionie znajduje się 127 domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, z czego 59% na wsi. Na 3716 tego typu instytucji działających w kraju, daje to świętokrzyskiemu 14. pozycję.

61. **Województwo zajmuje ostatnie miejsce w kraju pod względem nakładów finansowych jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na jednego mieszkańca.** W 2004 r. wskaźnik ten wyniósł 52,89 PLN (średnia dla Polski – 78,5 PLN). Bardzo źle wygląda także sytuacja województwa pod względem dostępności kultury w województwie.

3. Analiza i ocena wykorzystania wsparcia krajowego i zagranicznego dla województwa świętokrzyskiego

Zamieszczone poniżej informacje na temat wsparcia krajowego i zagranicznego dla województwa świętokrzyskiego nie zawierają danych o wszystkich programach pomocowych realizowanych w regionie. Przedstawiono najważniejsze programy, w ramach których uzyskano największe wsparcie.

Pomoc krajowa

Kontrakt wojewódzki edycji 2001-2003, 2004 oraz 2005-2006

Od 2001 roku Samorząd Województwa w oparciu o zapisy ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. z 2000 r. nr 48, poz. 550), uzyskał możliwość wspierania zadań z zakresu rozwoju regionalnego środkami pochodzącymi z budżetu państwa w ramach Kontraktu Wojewódzkiego.

Wykorzystanie środków budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań realizowanych w ramach Kontraktu wojewódzkiego w latach 2001-2005 przedstawia się następująco:

Tabela nr 2

Wykorzystanie środków budżetu państwa na dofinansowanie zadań w ramach Kontraktu Wojewódzkiego (w mln zł)

2001 ¹	2002	2003	2004 ²	2005 ³	2001-2005
90,1	59,5	60,2	34,0	15,7	259,5

1. bez środków pozostających w dyspozycji wojewodów lub ministrów właściwych
2. bez środków przeznaczonych na realizację inwestycji w ramach regionalnych pasażerskich przewozów kolejowych oraz na współfinansowanie projektów realizowanych w ramach ZPORR i IW INTERREG III
3. bez środków przeznaczonych na współfinansowanie projektów realizowanych w ramach ZPORR i IW INTERREG III

W roku 2001 w kontrakcie wydzielono dodatkową pulę środków z budżetu państwa, które znajdowały się w dyspozycji wojewodów lub ministrów właściwych. W ramach tych środków 10 102 tys. zł zostało przekazane na dofinansowanie infrastruktury sportowej w województwie.

W latach 2004-2005 część środków przewidzianych na realizację kontraktu w kwocie 9 640 tys. zł posłużyła współfinansowaniu projektów w ramach ZPORR, a 12 500 tys. zł przekazano na zakup kolejowych pojazdów szynowych na rzecz PKP Przewozy Regionalne sp. z o.o.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

Wojewódzki Fundusz zgodnie z ustawowo określonymi kierunkami przeznaczają środki na dofinansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa.

W latach 2002 – 2005 WFOŚiGW wsparł projekty z zakresu: ochrony atmosfery, ochrony wód, gospodarki wodnej oraz ochrony powierzchni ziemi, w formie dotacji i pożyczek na łączną szacunkową kwotę 153 019 052 zł.

Fundusz Pracy

Zdecydowana większość wydatków z Funduszu Pracy (w 2000 r. 87,9%, w 2004 r. 85,3%) przeznaczana była na pasywne formy tzn. wypłaty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

Tabela nr 3

Struktura wydatków Funduszu Pracy (w tys. zł.)

Wyszczególnienie wydatków	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pasywne formy	180 488,40	268 961,40	336 999,60	380 536,70	375 596,50	312 570,00	-
Aktywne formy	52 438,10	37 132,20	30 232,60	33 334,30	65 713,30	54 044,70	88 267,20
Ogółem	232 926,50	306 093,60	367 232,20	413 871,00	441 309,80	366 614,70	-

Wśród aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu dominują staże, prace interwencyjne oraz szkolenia i przekwalifikowania.

Środki Funduszu Pracy angażowane są także w realizację wojewódzkich programów mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy i likwidację negatywnych skutków bezrobocia oraz we współfinansowanie programów realizowanych w oparciu o środki zagraniczne w części dotyczącej rozwoju zasobów ludzkich. Wśród tych programów wymienić należy:

- Regionalny Program Przeciwdziałania i Łagodzenia Skutków Bezrobocia (koszt realizacji - 3 076 039 zł),
- Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich – Komponent B-1 Przekwalifikowania/Reorientacja lata 2001-2004 (zawarto 368 umów na łączną kwotę 22 154 328, 87 zł - 49% kredyt Banku Światowego, 51% budżet państwa)
- kolejne edycje Programu PHARE Spójność Społeczno-Gospodarcza Komponent - Rozwój Zasobów Ludzkich

Pomoc zagraniczna

Pomoc zagraniczna o istotnym wpływie na poprawę warunków społeczno – gospodarczych regionu odbywała się w ramach:

- Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW),
- pomocy przedakcesyjnej: Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza (edycje 2001, 2002 i 2003), Phare Odbudowa 2001 - I i II edycja, SAPARD,
- funduszy strukturalnych.

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich - PAOW

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) został zaprojektowany z myślą o wspieraniu sektora rolnego w Polsce. Program realizowany był w oparciu o umowę kredytową nr 7013-0 POL, podpisaną w dniu 25 lipca 2000 r. między Rzeczpospolitą Polską a Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju.

PAOW składał się z czterech zasadniczych komponentów:

- Komponent A – mikrokredyt, (w województwie świętokrzyskim komponent A nie był realizowany)
- Komponent B – aktywizacja zasobów ludzkich,
- Komponent C – infrastruktura,
- Komponent D – zarządzanie Programem.

Wartość brutto wszystkich zadań zrealizowanych w regionie wyniosła ponad 80,3 mln zł, z czego środki PAOW stanowiły 37,6 mln zł, wkład własny jednostek samorządu terytorialnego – 31,4 mln zł, zaś dofinansowanie budżetu państwa – 11,3 mln zł (dane na podstawie *Raportu Końcowego z realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich*, opracowanego przez Wojewódzkie Biuro Wdrażania Programów w ramach Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego). W ramach PAOW nastąpiło kompleksowe wsparcie terenów wiejskich w województwie.

Pomoc przedakcesyjna

PHARE Spójność Społeczno – Gospodarcza

Od roku 2001 województwo zostało objęte kolejnymi edycjami programu Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza. Program Phare SSG składa się z trzech głównych komponentów:

- rozwój zasobów ludzkich (RZL),
- wsparcie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości (MŚP)
- projekty inwestycyjne, tworzące dogodne warunki rozwoju przedsiębiorczości (INFRA).

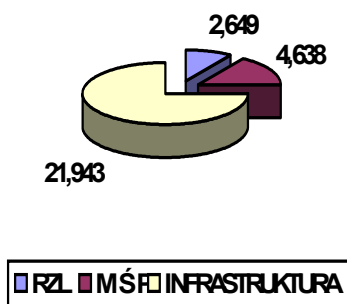
Tabela nr 4

Wielkość alokacji dla województwa świętokrzyskiego w ramach PHARE SSG (w mln euro)

PHARE SSG 2000	PHARE SSG 2001	PHARE SSG 2002	PHARE SSG 2003	PHARE SSG RAZEM
-	19,108	5,394	4,728	29,230

Wykres nr 14

Wielkość alokacji w ramach PHARE SSG wg komponentów (w mln euro)

Komponent – rozwój zasobów ludzkich

Phare SSG 2001

W ramach komponentu RZL programu **Phare SSG 2001** realizowany był projekt Świętokrzyski Program Doskonalenia Kadr. Łączna wartość projektu wyniosła 2 379 390,00 euro: w tym wsparcie z Phare 1 784 542,50 euro, budżetu państwa 594 847,50 euro. Wydatkowanie środków wyniosło: 1 701 267,37 euro (środki Phare - 1 251 727,13, budżet państwa - 417 242,38 oraz środki prywatne - 32 297,86 euro).

Zakontraktowanie środków w ramach komponentu RZL programu **Phare SSG 2002** w województwie wyniosło: 1 153 260,00 euro (w tym środki Phare - 864 945,00 euro, budżet państwa - 288 315,00 euro. Wydatkowano: 1 109 727,69 euro (w tym środki Phare - 832 295,76 euro, budżet państwa - 277 431,93 euro).

Na realizację komponentu RZL w programie **Phare SSG 2003** w latach 2005-2006 przewidziana została kwota 756 000 euro (środki Phare - 597 000 euro). Program znajduje się w fazie realizacji.

Komponent – wsparcie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw

W ramach komponentu dotyczącego rozwoju MSP programu **Phare SSG 2001** realizowano następujące projekty:

- Program Rozwoju Przedsiębiorstw;
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych;
- Program Rozwoju Przedsiębiorstw Internetowych;
- Fundusz Dotacji Inwestycyjnych.

Realizacja komponentu MSP programu Phare SSG 2001 zakończyła się 15 listopada 2004 r. Zakontraktowanie środków wyniosło 11 390 414,15 euro, w tym środki Phare - 2 132 757,42 euro, budżet państwa - 710 919,14 euro, środki prywatne - 8 546 737,59 euro. Wydatkowanie środków osiągnęło poziom 10 320 733,00 euro (środki Phare - 1 954 426,27 euro, budżet państwa - 651 475,31 euro, środki prywatne: 7 714 831,42 euro).

Alokację środków na realizację komponentu – wsparcie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w ramach **Phare SSG 2002** oraz **Phare SSG 2003** przedstawia tabela:

Tabela nr 5

	Phare SSG 2002	Phare SSG 2003
Wartość całkowita projektu (w euro)	4 708 507,40	915 200,00
Środki Phare (w euro)	1 765 690,27	343 200,00
Budżet państwa (w euro)	297 519,00	114 400,00
Środki własne województwa (w euro)	291 044,43	-
Środki prywatne (w euro)	2 354 253,70	457 600,00

Komponent infrastrukturalny – duże projekty infrastrukturalne

W ramach komponentu INFRA programu Phare SSG na terenie województwa świętokrzyskiego realizowanych było 6 projektów infrastrukturalnych:

1. Rozwój Świętokrzyskiego Parku Narodowego
2. Rozwój turystyczny Buska Zdroju
3. Rozwój turystyczny Sandomierza
4. Stacja uzdatniania wody regionu Ponidzie
5. Rewitalizacja terenów po-przemysłowego w Ostrowcu Św.
6. Aktywizacja gospodarcza ośrodków poprzemysłowych w Starachowicach i Ostrowcu Św.

Koszt całkowity w/w projektów (zakontraktowanie) wyniósł 33,7 mln euro (wydatkowanie – 20 mln euro), wkład Phare (zakontraktowanie) – 21,9 mln euro, (wydatkowanie – 17,3 mln euro), wkład budżetu państwa natomiast – 2,3 mln euro (wydatkowanie).⁶

Phare Odbudowa

Program Phare Odbudowa 2001 został uruchomiony decyzją Komisji Europejskiej i rządu RP na usuwanie skutków powodzi, która miała miejsce w lipcu i sierpniu 2001 roku na terenie województw: świętokrzyskiego, podkarpackiego i małopolskiego. Memorandum Finansowe dotyczące przekazania środków na realizację Programu zostało podpisane w dniu 7 grudnia 2001 r. Dzięki dokonanej w lutym 2002 r. realokacji środków z Sectoral STRUDER Counterpart Funds (9,997 mln euro) możliwe było uruchomienie także II edycji programu.

Pomoc z Programu Phare 2001 ODBUDOWA realizowanego w dwóch edycjach przeznaczona została dla dwóch kategorii projektów:

- usuwanie skutków powodzi /USP /
- infrastruktura przeciwpowodziowa / IPP /

W ramach I i II edycji programu zakontraktowanie środków wyniosło 10 887 452,00 euro, w tym środki Phare - 9 615 696,00 euro, udział własny beneficjenta 1 271 756,00 euro, wydatkowanie środków ukształtowało się natomiast na poziomie 10 245 352,99 euro (środki Phare - 8 945 186,86, udział własny beneficjenta - 1 300 166,13 euro).

Ponadto w związku z powstałymi w Programie Phare Odbudowa 2001 II edycja niewykorzystanymi środkami (oszczędności, różnice kursowe, odsetki etc.). Pani Minister Krystyna Gurbiel wyraziła zgodę na refundację kosztów poniesionych przez gminy i powiaty z II edycji Programu na współfinansowanie inwestycji realizowanych w ramach Programu. Refundacja udziału własnego dla projektów z II edycji Programu wyniosła 540 420,00 euro.

W wyniku realizacji obu edycji Programu Phare Odbudowa 2001 udało się poprawić stan infrastruktury przeciwpowodziowej na terenie województwa.

SAPARD

Istotne wsparcie przekształceń w sektorze produkcji żywności oraz znacząca poprawa jakości infrastruktury obszarów wiejskich w województwie nastąpiła w wyniku realizacji programu SAPARD. Polska jest jedynym krajem spośród państw objętych wsparciem w ramach tego programu, który wykorzystał przyznaną pomoc w 100%, natomiast województwo świętokrzyskie może się pochwalić najwyższą liczbą złożonych wniosków w przeliczeniu na powierzchnię użytków rolnych.

W trakcie trwania programu uruchomiono w latach 2002 – 2005 następujące działania:

---

⁶ Wydatkowanie na dn. 30.09.2005 r.

- Działanie I: Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych,
- Działanie II: Inwestycje w gospodarstwach rolnych,
- Działanie III: Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich,
- Działanie IV: Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Według danych Świętokrzyskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach realizacji programu zawartych zostało 1880 umów na łączną kwotę 302 516 077,14 zł. Kwota zrealizowanych płatności na 03 listopada 2006 r. wyniosła 235 182 624,02 zł.

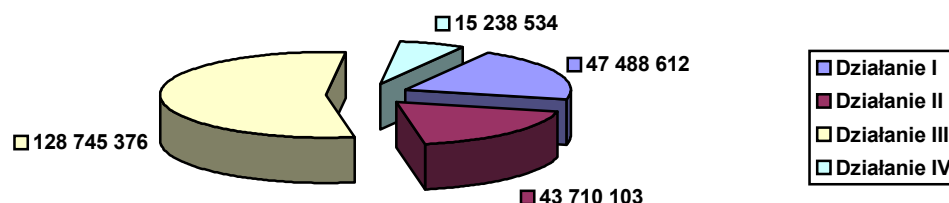
Tabela nr 6

Wykorzystanie środków z Programu SAPARD wg działań (w mln zł):

Działanie 1	Działanie 2	Działanie 3	Działanie 4	RAZEM
51,09	50,54	128,78	19,44	249,85

Wykres nr 15

Płatności (w zł) według Działań (stan na 03.11.2006 r.)

Fundusze strukturalne

Od 1 maja 2004 r. województwo uzyskało dostęp do funduszy strukturalnych UE. Wsparcie można było uzyskać w ramach Sektorowych Programów Operacyjnych oraz Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006 (ZPORR).

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006

Alokacja środków dla województwa świętokrzyskiego w ramach ZPORR na lata 2004-2006 wynosi 133 078 133 euro.

Tabela nr 7

Realizacja ZPORR (dane na styczeń 2006 r.)

Priorytety ZPORR	Liczba złożonych wniosków	Wnioski wybrane do realizacji		Alokacja z funduszy UE na okres 2004-2006 (zł) 1 euro=3,8365 zł
		Liczba	Wartość dofinansowania z funduszy UE (zł)	
Priorytet I Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	115	62	329 803 557,12	288 547 683,82
Priorytet II Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	173	58	43 684 027,49	85 810 822,86
Priorytet III Rozwój lokalny	599 (Działanie 3.4 – 229)	194	169 246 177,64 (Działanie 3.4 – 87 wniosków o wartości 5 969 286,89zł)	136 195 750,00
Razem		314	542 733 762,25	510 554 256,68

Sektorowe Programy Operacyjne

Fundusze strukturalne w latach 2004-2006 wdrażane są również w ramach sektorowych programów operacyjnych:

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw 2004 – 2006 (*SPO WKP*);

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006 (*SPO RZL*);

Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004 – 2006 (*SPO ROLNICTWO*);

Sektorowy Program Operacyjny Transport 2004 – 2006 (*SPO TRANSPORT*);

Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004 – 2006 (*SPO RYBY*).

Przy czym ostatni spośród nich odgrywa marginalną rolę na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw 2004 – 2006

Tabela nr 8

Zestawienie projektów SPO WKP dla województwa świętokrzyskiego (od początku uruchomienia Programu do końca marca 2006 r.)

Umowy (decyzje) o dofinansowanie projektu		Projekty zrealizowane	
Liczba	Dofinansowanie ze środków wspólnotowych (w mln zł)	Liczba	Poniesione wydatki (w mln zł)
105	51,9	26	2,6

Sektorowy Program Operacyjny Transport 2004 - 2006

W ramach tego Programu nie jest realizowany żaden projekt z terenu województwa.

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich 2004 – 2006

Tabela nr 9

Stan realizacji programów realizowanych w ramach SPO RZL w regionie (stan na koniec 2005 r.)

Liczba projektów zrealizowanych*	Projekty w trakcie realizacji**		Zarejestrowane wnioski
	Liczba	w mln zł	
5	42	27,5	22

*projekty, na które planuje się przedstawienie wniosku o płatność końcową w następnym okresie sprawozdawczym

**projekty, które w następnym okresie sprawozdawczym planuje się zaakceptować do realizacji na podstawie

umowy o finansowanie projektu lub decyzji lub, na które nie planuje się w następnym okresie sprawozdawczym

przedstawienia wniosku o płatność końcową

SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich

Według danych Świętokrzyskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach realizacji programu zawartych zostało 2818 umów na łączną kwotę 226 324 812,72 zł. Kwota zrealizowanych płatności na 03 listopada 2006 r. wyniosła 105 049 387,97 zł.

Tabela nr 10

Wykorzystanie środków z SPO ROLNICTWO wg działań (zł)

Działanie 1.1	Działanie 1.2	Działanie 1.5	Działanie 2.4	Działanie 2.6	RAZEM
105 253 919	31 450 000	56 827 947	25 109 266	7 683 681	226 324 813

Tabela nr 11

Podsumowanie pomocy krajowej i zagranicznej dla województwa w latach 2000-2005 (wartość szacunkowa)

Program	Kwota dofinansowania w mln zł
Pomoc krajowa	
Kontrakt Wojewódzki 2001-2003 ogółem	231,1
w tym:	
• zadania współfinansowane ze środków ministrów właściwych	10,1
Kontrakt Wojewódzki 2004 ogółem	59,6
w tym:	
• zakup szynobusów	

• współfinansowanie projektów w ramach ZPORR	12,5
	9,6
Kontrakt Wojewódzki 2005-2006 (alokacja dla 2005 r.)	16,1
WFOŚiGW (dane za lata 2002-2005)	153,0
Fundusz Pracy (wyłącznie środki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu) – z wyłączeniem udziału FP w programach wojewódzkich, PAOW oraz PHARE)	361,2
Razem pomoc krajowa	821,0
Pomoc zagraniczna	
Phare SSG 2001 (kwota wydatkowana)	71,8
Phare SSG 2002 (kwota wydatkowana)	17,7
Phare SSG 2003 (kwota zakontraktowana)	17,6
Phare Odbudowa (kwota wydatkowana)	70,4
SAPARD (kwota płatności)	235,2
Ogółem Pomoc Przedakcesyjna ze środków UE	412,7
PAOW	36,4
ZPORR 2004-2006	542,7
SPO WKP	51,9
SPO RZL	27,5
SPO ROLNICTWO (kwota zrealizowanych płatności)	105,0
Razem pomoc zagraniczna	1 176,2
Razem pomoc krajowa i zagraniczna	1 997,2

Kwoty przeliczane według kursu 1 euro =4 zł.

Wpływ wsparcia na rozwój społeczno - gospodarczy regionu

W chwili obecnej pełna ocena efektywności wykorzystania wsparcia zarówno krajowego jak i zagranicznego nie jest możliwa. Większość programów znajduje się w trakcie realizacji, wiele przedsięwzięć inwestycyjnych przewidzianych jest do realizacji przez wiele lat, wobec czego nie można podsumować efektów ich wdrożenia, a tym bardziej określić efektywności wykorzystania środków. Dokładna ocena wpływu realizowanych programów pomocowych na sytuację gospodarczo – społeczną regionu będzie możliwa dopiero w dłuższym horyzoncie czasowym. Wtedy będzie można za pomocą odpowiedniego systemu monitoringu ocenić ten wpływ. Na obecnym etapie możliwe jest jedynie przedstawienie dostępnych najważniejszych efektów rzeczowych realizowanych programów. Większość projektów realizowanych w ramach wymienionych programów koncentrowała się na rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Działania te zaowocowały wymiernymi efektami rzeczowymi w zakresie rozwoju infrastruktury⁷:

- transportowej (wybudowano lub zmodernizowano około 492,5 km dróg, oraz 6 mostów);
- ochrony środowiska (przekazano do eksploatacji około 603 km sieci kanalizacyjnej z 3094 indywidualnymi przyłączeniami oraz 835,6 km sieci wodociągowej z 3013 przyłączeniami, wybudowano 23 oczyszczalnie ścieków oraz 3 zbiorniki retencyjne);

⁷ przytoczono najważniejsze efekty rzeczowe, wartość ich ulega systematycznym zmianom w miarę postępu realizacji programów

- oświatowej, kulturowej i sportowej (wybudowano, rozbudowano, zmodernizowano w przybliżeniu 207 obiektów szkolnych, ośrodków wychowawczych, ośrodków kultury, obiektów sportowych);
- ochrony zdrowia (dofinansowano budowę, modernizację i zakup aparatury i sprzętu medycznego dla około 40 szpitali, oddziałów szpitalnych, placówek pomocy społecznej),

a także, wsparciem

- rozwoju zasobów ludzkich (różnymi formami przeciwdziałania bezrobociu objętych zostało co najmniej 30 tys. osób),
- przedsiębiorczości i innowacji (między innymi utworzono Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Kielcach, Miejską Strefę Gospodarczą w Skarżysku – Kamiennej oraz Inkubator Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim).

Dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem programów pomocowych wskazują na ogromne zapóźnienia i ogromne potrzeby w obszarze infrastruktury technicznej w tym zwłaszcza w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków, gospodarki odpadami, budowy dróg. Jaskrawym przykładem jest tutaj ZPORR i zainteresowanie wnioskodawców działaniami dotyczącymi kanalizacji i budowy dróg gdzie zapotrzebowanie na środki kilkukrotnie przekroczyło dostępną alokację w ramach Programu. Doświadczenia te znalazły odzwierciedlenie w układzie priorytetów i podziale środków na poszczególne priorytety RPOWŚ 2007-2013.

Zwrócić należy także uwagę na stosunkowo słabe wsparcie sektora przedsiębiorczości oraz sfery badawczo-rozwojowej w województwie oraz niski poziom wsparcia tych sektorów w regionie ze środków programów sektorowych. Mając powyższe na uwadze i doceniając rolę innowacyjności w nowym okresie programowania w sposób szczególny wyeksponowane zostały w RPOWŚ 2007-2013 priorytety dotyczące wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności.

Mimo braku, na obecnym etapie, szczegółowych danych o efektach rzeczowych i bezpośrednich rezultatach zrealizowanych lub wciąż realizowanych projektów, można pokusić się o wstępną ocenę udzielonej pomocy, przedstawić ogólne podsumowanie procesu pozyskiwania środków zewnętrznych przez podmioty z regionu. Rozpatrując skalę i zakres zadań realizowanych w ramach programów pomocowych można pokusić się o stwierdzenie, iż fundusze zewnętrzne stanowią i stanowiąc będą olbrzymi a zarazem niezbędny, biorąc pod uwagę skalę problemów społeczno-gospodarczych, bodziec dla rozwoju społecznego

-gospodarczego województwa świętokrzyskiego. Wymagany wkład własny beneficjenta w większości programów sprawił, iż zaangażowane zostały ogromne środki finansowe w obszarach do tej pory niedoinwestowanych.

Jednym z zauważalnych efektów wdrażania dotychczas dostępnych programów jest znaczne wzmocnienie i poprawa jakości zasobów ludzkich w podmiotach, które aplikowały o środki europejskie.

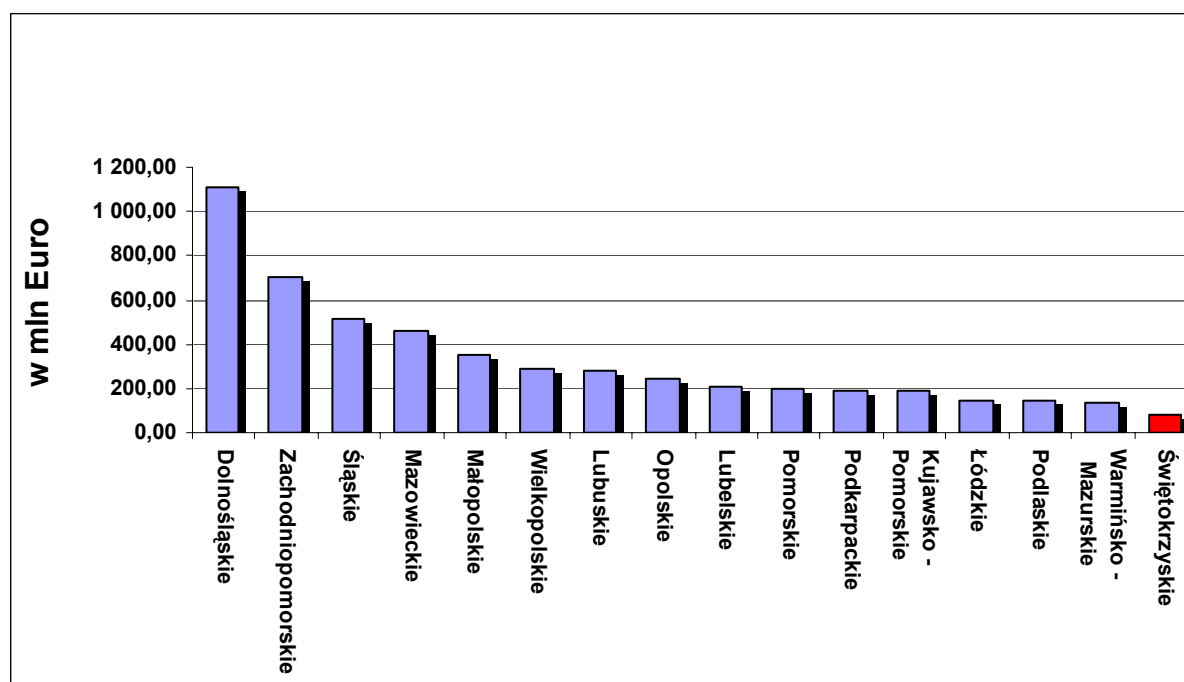
Środki pomocy przedakcesyjnej stanowiły dla samorządów i innych beneficjentów element przygotowania się do funduszy strukturalnych po 1 maja 2004 r. Aplikowanie o środki przedakcesyjne umożliwiło beneficjentom poznanie mechanizmów i instrumentów polityki regionalnej UE. W kontekście organizacyjnym doświadczenie nabyte przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za wdrażanie programów, zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym pozwoli na wypracowanie skutecznych norm, zasad i procedur obowiązujących w kolejnym okresie programowania na lata 2007-2013.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują na znaczące oddziaływanie na rozwój regionu dużych i kompleksowych projektów oraz rosnącą rolę kooperacji różnych podmiotów w realizacji projektów, szczególnie w obszarze infrastruktury drogowej (drogi wojewódzkie i powiatowe), informacyjnej, ochrony środowiska i edukacyjnej na poziomie wyższym. Znakomitym przykładem współdziałania na etapie przygotowania i realizacji inwestycji jest projekt z zakresu społeczeństwa informacyjnego „e-świętokrzyskie”. Właśnie projekty duże kompleksowe, o znaczeniu co najmniej ponadlokalnym lub/i integrujące wiele podmiotów, powinny stać się głównym celem interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPOWŚ 2007-2013.

Bardzo istotnym spostrzeżeniem jakie nasuwa się analizując pomoc dla województwa świętokrzyskiego jest ograniczona dostępność środków pomocowych dla województwa świętokrzyskiego. Skala środków dostępnych dla województwa w ramach pomocy zagranicznej stawia świętokrzyskie na ostatnich miejscach miejscu w kraju – i nie jest to wynikiem złej efektywności jej wykorzystania ale niskiej dostępności. Województwo nie mogło być beneficjentem pomocy przygranicznej, nie zostało zakwalifikowane do funduszu ISPA zarówno w części dotyczącej transportu jak i ochrony środowiska.

Wykres nr 16

Pomoc UE udzielona Polsce w ramach Programu Phare 1990-2003, ISPA 2000-2003 oraz SAPARD (według województw)

Źródło: Publikacja Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej (ISBN 83-89218-13-5)

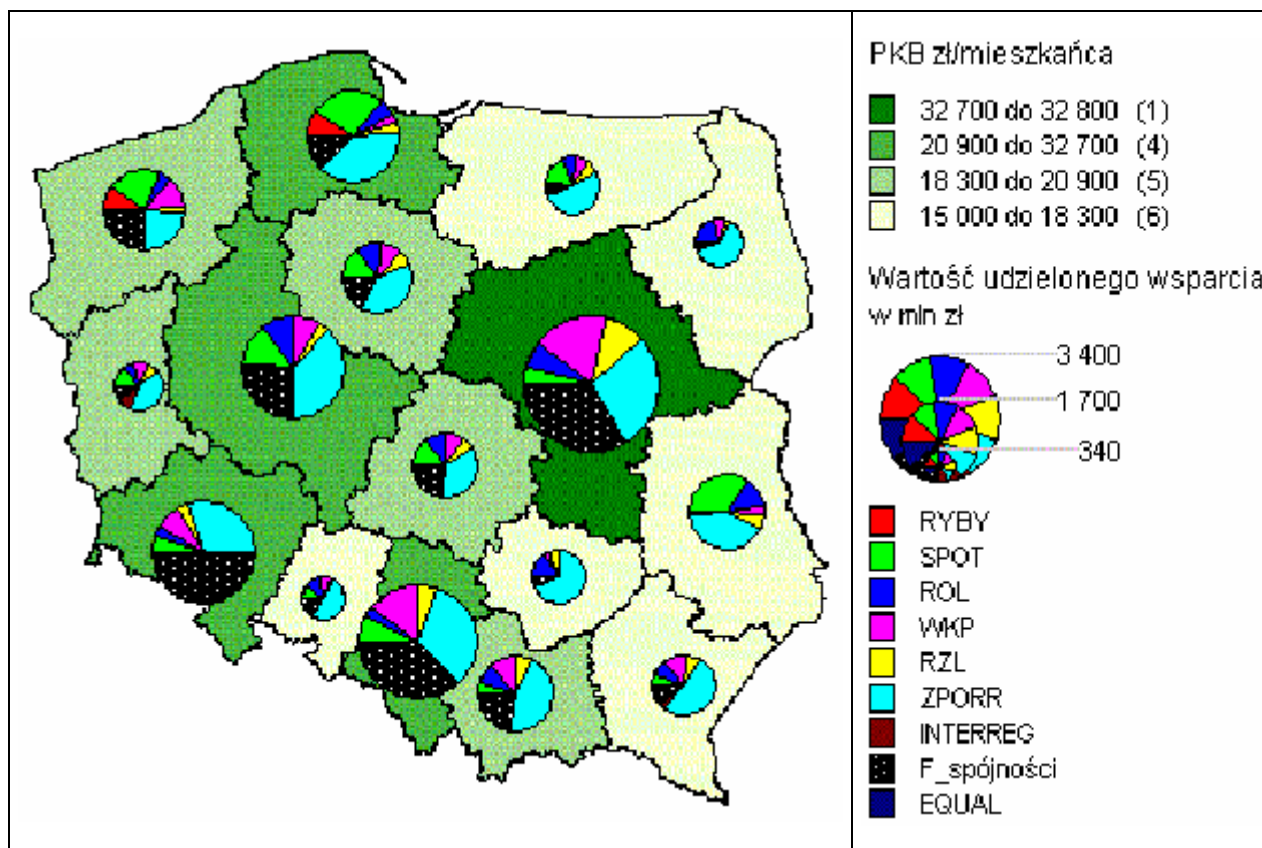
Mimo, że świętokrzyskie należy do grupy pięciu najmniej rozwiniętych regionów w kraju nie mogło skorzystać z funduszu Phare SSG w I edycji z roku 2000. Według danych UKIE w latach 1990 – 2003 województwo świętokrzyskie otrzymało pomoc zagraniczną zaledwie w wysokości 82,3 mln Euro (podobne pod względem wielkości województwa lubuskie i opolskie odpowiednio 282,9 i 240 mln Euro). Generalnie można

stwierdzić, że województwo w bardzo ograniczonym zakresie korzysta z Funduszu Spójności i programów sektorowych (SPO Transport).

Mapa nr 5

Struktura udzielonego wsparcia wspólnotowego wg. programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych, Funduszu Spójności w układzie regionalnym (stan na koniec 2005 r.)

Źródło: Dwa lata polski w unii europejskiej; Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 28 kwietnia 2006 r.
http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/strona_glowna/konferencja+280406+dwa+lata+w+ue.htm

4. Analiza SWOT

Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego została przeprowadzona na 5 polach strategicznych (gospodarka, zasoby ludzkie, infrastruktura komunikacyjna i ochrona środowiska, rozwój obszarów wiejskich, turystyka i ochrona dziedzictwa kulturowego), odpowiadających kluczowym aspektom szeroko rozumianego rozwoju gospodarczego regionu. Przyjęty podział diagnozy wynika z określonych przez Zarząd Województwa obszarów priorytetowych z punktu widzenia polityki rozwoju regionu. Wzięto również pod uwagę cele określone w unijnych, krajowych i wojewódzkich dokumentach strategicznych i operacyjnych.

Analiza SWOT jest podsumowaniem sporządzonego opisu sytuacji społeczno-gospodarczej województwa. W toku analizy poszczególne czynniki rozwoju były klasyfikowane na pozytywne (mocne strony/Potencjał województwa, szanse), bądź negatywne (słabe strony/Problemy, zagrożenia) w szczególności przez pryzmat ich wpływu na zdolność województwa do realizacji założeń wynikających z wizji opisanej w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020”.

Wyniki analizy SWOT stanowią podstawę do zdefiniowania celów i priorytetów Programu.

Gospodarka, innowacyjność

Mocne strony / Potencjał	Słabe strony / Problemy
<ul style="list-style-type: none"> • bogate tradycje związane z przemysłem, głównie wydobywczym i przetwórczym surowców mineralnych oraz hutnictwem, odlewnictwem i przemysłem maszynowym, • liczące się w skali kraju złoża kopalin mineralnych wykorzystywanych do produkcji podstawowych materiałów budowlanych, • znacząca baza materialna przemysłu zróżnicowanego działowo i branżowo, • wysoki stopień koncentracji istotnych działów przemysłu, • znaczące w skali kraju firmy budowlane, • potencjał i doświadczenie Targów Kielce i innych istniejących instytucji otoczenia biznesu, • czytelne predyspozycje i tradycje gospodarcze poszczególnych części województwa stanowiące podstawę wielokierunkowego rozwoju,	<ul style="list-style-type: none"> • brak regionalnej sieci powiązań między gospodarką i nauką, sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości i zasobów ludzkich, • niski poziom PKB per capita (12 lokata w kraju i 250 lokata w UE), • niekorzystna struktura gospodarki regionu, dominują mało efektywne działy produkcji, • najniższe w kraju nakłady inwestycyjne w sektorze przedsiębiorstw, • niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną, warunkującą pozyskiwanie inwestorów, • niższe od średniej krajowej wydatki na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw, • słabe wsparcie sektora przedsiębiorczości oraz sfery badawczo-rozwojowej w województwie ze środków krajowych i unijnych dostępnych do tej pory, • niezadowalający poziom rozwoju instytucji otoczenia biznesu, typu: fundusze pożyczkowe, gwarancyjne i venture capital,
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie regionalnego systemu innowacji, opartego na współpracy regionalnych instytucji akademickich, i naukowo-badawczych z lokalną gospodarką w oparciu o realizację Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005-2013, • wysoka dynamika PKB per capita zbliżona do poziomu krajowego, • wzrost nakładów inwestycyjnych na działalność innowacyjną, • wysoka aktywność inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego, • wykorzystanie technologii (ICT) informatycznych w gospodarce, nauce, edukacji i administracji jako efekt wdrożenia projektu „e-świętokrzyskie”, • rozwój sieci współpracy podmiotów dla rozwoju branży odlewniczej, informatycznej, energii odnawialnej, turystyki biznesowej • rozwój Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego, • dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji niezbędny dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa 	<ul style="list-style-type: none"> • osłabienie konkurencyjności regionu pod względem inwestycyjnym, spowodowane niewystarczającym poziomem rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie, • dalsza marginalizacja województwa jako efekt znikomego wykorzystania przez przemysł, wiedzy i badań naukowych,
--	--

Zasoby ludzkie, edukacja, zagadnienia społeczne i zdrowie

Mocne strony / Potencjał	Słabe strony / Problemy
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta sieć placówek szkoleniowych i instytucji kształcenia ustawicznego, • posiadanie dobrze wykształconej kadry dla przemysłu i innych dziedzin gospodarki, • dobrze rozwinięte zaplecze naukowe, głównie w dziedzinie nauk technicznych oraz stosunkowo dobrze rozwinięta sieć wyższego szkolnictwa biznesowego, • istniejący i stale wzrastający potencjał kadr kwalifikowanych dla przemysłu i innych dziedzin gospodarki rynkowej, kształcony w wyższych uczelniach w regionie, • działalność Świętokrzyskiego Centrum Onkologii, Świętokrzyskiego Centrum Kardiologii oraz ośrodka rehabilitacyjno-uzdrowiskowego w Busku-Zdroju. 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek przyrostu naturalnego oraz silna migracja jako niekorzystne trendy demograficzne, • malejąca liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym jako wyraźna oznaka „starzenia się” społeczeństwa, • nierówność szans kształcenia i zatrudnienia osób zamieszkałych na terenach wiejskich i w małych miastach, • wysoki rozdzźwięk między dużym zaludnieniem terenów wiejskich w południowej części województwa a małymi możliwościami migracji ludności do miast tego obszaru, • niewystarczająco rozwinięty ośrodek akademicki w Kielcach w porównaniu ze stolicami innych województw (brak uniwer-

<ul style="list-style-type: none"> • źródła wód mineralnych w Busko-Zdroju i Solcu-Zdroju, 	<p>sytetu, niewystarczająca dywersyfikacja kierunków kształcenia, w tym na poziomie magisterskim),</p> <ul style="list-style-type: none"> • niekorzystna struktura wykształcenia ludności, zwłaszcza na wsi, • wysokie bezrobocie, zwłaszcza wśród kobiet i młodzieży na obszarach wiejskich, • niewystarczająco rozwinięta baza lokalowa i techniczna szkolnictwa zawodowego, • niski poziom dochodów mieszkańców, • niewystarczająca ilość placówek opieki zdrowotnej oraz słabe wyposażenie ich w najpotrzebniejszy sprzęt medyczny, • bardzo niski udział zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej w stosunku do ogółu ludności aktywnej zawodowo,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa ośrodka akademickiego, • dalszy rozwój sieci jednostek i instytucji badawczo – szkoleniowych kształcących kadry dla regionalnej gospodarki, • rozwój sieci inkubatorów przedsiębiorczości, w tym akademickiej, parków naukowo-technologicznych, stref gospodarczych, • podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa, stanowiących zaplecze dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i ogólnego poziomu rozwoju zasobów ludzkich, • podniesienie jakości i dostępności zatrudnienia w regionie, • uelastycznienie i zwiększenie poziomu mobilności zawodowej zasobów ludzkich, • tworzenie dobrych warunków dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego i ośrodków leczniczo-wypoczynkowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • połączenie niekorzystnych tendencji demograficznych, związanych ze starzeniem się społeczeństwa z ujemnym saldem migracji i ekonomicznie uwarunkowanym odpływem ludzi młodych poza granice regionu, • zbyt mały spadek poziomu bezrobocia powodowany niewystarczającym poziomem wykształcenia, umiejętności zawodowych i mobilności mieszkańców, • dalsze ubożenie społeczeństwa

Infrastruktura komunikacyjna i ochrony środowiska, mieszkalnictwo

Mocne strony/Potencjał	Słabe strony/Problemy
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne warunki rozwoju urbanizacji, sprzyjająca lokalizacja przestrzenna miast, optymalne relacje wielkości miast, • położenie w centralnej części kraju w pobliżu wielkich aglomeracji miejskich: Kraków, Warszawa, Śląsk, Łódź, 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom urbanizacji i niewystarczający rozwój miast, warunkujący pełnienie przez nie funkcji ponadregionalnych, • niewystarczające powiązanie województwa z krajowymi ośrodkami wzrostu,

<ul style="list-style-type: none"> • dobry przestrzennie wewnątrzregionalny układ komunikacyjny • doświadczenie w budowie infrastruktury społeczeństwa informatycznego, zdobyte w realizacji projektu „e-świętokrzyskie”. 	<ul style="list-style-type: none"> • niezadowalający stan techniczny i parametry większości dróg, • położenie poza transeuropejskimi korytarzami transportowymi i brak odcinków dróg zaliczonych do sieci TINA, • niewystarczająco rozwinięta sieć nowoczesnej infrastruktury technicznej w mniejszych miastach i na obszarach wiejskich, • nie modernizowana infrastruktura kolejowa, • słabe wyposażenie regionu w sieć gazową • przestarzała i niewystarczająco rozwinięta sieć elektryczna, • niewystarczające wyposażenie województwa w infrastrukturę ochrony środowiska, • brak lotniska o znaczeniu regionalnym
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja układu dróg i linii kolejowych, sprzyjająca otwarciu ekonomicznemu we wszystkich kierunkach, • budowa lotniska jako szansa na rozwój gospodarczy w regionie, • kompleksowa rozbudowa infrastruktury upowszechniania technologii informatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • położenie województwa z dala od planowanego układu autostrad oraz ograniczenie tras szybkiego ruchu do drogi E7 może spowodować peryferyzację regionu, • zbyt mała ilość dróg przewidzianych w dokumentach rządowych jako drogi ekspresowe w perspektywie braku autostrad na obszarze województwa i odsunięte w czasie ich dostosowanie do odpowiednich parametrów, • niewystarczająca ilość dostępnych źródeł dofinansowania inwestycji infrastruktury technicznej w stosunku do ogromnych potrzeb, co zostało zaobserwowane w trakcie wdrażania funduszy przedakcesyjnych oraz ZPORR,

Rozwój obszarów wiejskich

Mocne strony / Potencjał	Słabe strony / Problemy
<ul style="list-style-type: none"> • dobre warunki glebowe i klimatyczne oraz znaczący potencjał produkcji rolnej i ogrodniczej w południowo-wschodniej części województwa, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozdrobnienie gospodarstw rolnych i słaba ich kondycja ekonomiczna, • duże dysproporcje w zakresie rozwoju infrastruktury komunalnej pomiędzy miastem a wsią,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórczego 	<ul style="list-style-type: none"> • pogłębienie peryferyzacji terenów wiejskich

<p>stwa rolno-spożywczego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich, • upowszechnienie technologii informatycznych, • poprawa jakości infrastruktury społecznej na terenach wiejskich. 	<p>skich na skutek braku regionalnych rozwiązań w zakresie wspierania rozwoju i kształcenia zawodowego mieszkańców wsi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedoinwestowane obszary wiejskie nieatrakcyjne dla potencjalnych inwestorów • obniżający się standard życia mieszkańców wsi w porównaniu do przeciętnego standardu życia,
--	---

Turystyka i ochrona dziedzictwa kulturowego

Mocne strony / Potencjał	Słabe strony / Problemy
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne turystycznie położenie geograficzne województwa świętokrzyskiego, jego dziedzictwo kulturowe, historyczne miejsca i atrakcje dla zwiedzających, • ok. 66% ogólnej powierzchni województwa objęta jest różnego rodzaju formami ochrony przyrody, co daje szansę dla rozwoju turystyki i agroturystyki, • dobry stan środowiska, duże kompleksy leśne i atrakcyjne zbiorniki wodne, • źródła wód mineralnych • rozwój różnych form turystyki, a w szczególności dynamiczny rozwój turystyki rowerowej i agroturystyki, • dynamiczny rozwój Targów Kielce jako jednostki wspierającej rozwój gospodarczy regionu, także turystyki biznesowej i konferencyjnej, • popularność regionu jako celu wycieczek szkolnych, praktyk studenckich oraz grupowych i indywidualnych przyjazdów turystycznych związanych z turystyką aktywną i kwalifikowaną, • bogato reprezentowana tradycyjna kultura i sztuka ludowa (ośrodki rękodzieła artystycznego - garncarstwo, kowalstwo, rzeźba, twórcy ludowi, liczne zespoły folklorystyczne), • dobrze rozwinięta sieć instytucji upowszechniania kultury, szczególnie ośrodków kultury i bibliotek w gminach, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak taniej bazy noclegowej dla zorganizowanych grup turystycznych, • niska świadomość niektórych samorządów lokalnych co do celowości inwestycji w turystyce, • duże dysproporcje w rozmieszczeniu obiektów noclegowych na terenie województwa, • niski poziom nakładów finansowych na kulturę, • zły stan techniczny infrastruktury instytucji kultury, • niewystarczająca promocja dziedzictwa kulturowego regionu, • niedostatecznie rozwinięte instytucje sfery przemysłów kultury, • nikłe związki pomiędzy sferą kultury a sferą gospodarki i przedsiębiorczości, • niedostateczny poziom finansowania kultury,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość rozwoju województwa jako bazy wypadowej dla turystyki weekendowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • postępująca degradacja zabytków, • niedostateczna aktywność kulturalna spo-

<ul style="list-style-type: none"> • ciągły rozwój infrastruktury rekreacyjno - sportowej, • rozwój infrastruktury drogowej, telekomunikacyjnej, teleinformatycznej oraz recepcyjnej (w szczególności bazy hotelowej, campingowej i obiektów gastronomicznych), • pozyskanie inwestorów w sferze gospodarczej i branży turystycznej, • silnie zaznaczająca się tożsamość regionalna społeczeństwa, • wzrost udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań z dziedziny kultury, • rozwój partnerstwa publiczno – prywatnego, • wykreowanie atrakcyjnych produktów turystycznych, 	<p>leczeństwa,</p>
---	--------------------

Podsumowując dokonaną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej przy uwzględnieniu analizy SWOT można wyodrębnić najważniejsze problemy w województwie świętokrzyskim:

- niekorzystne zmiany demograficzne, prowadzące do „starzenia się” społeczeństwa,
- wysoka stopa bezrobocia w województwie, szczególnie na obszarach wiejskich,
- niski PKB per capita,
- w strukturze gospodarczej regionu dominują mało efektywne działy produkcji,
- niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną, zwłaszcza na obszarach wiejskich, warunkującą pozyskiwanie inwestorów,
- niewystarczające powiązania województwa z krajowymi ośrodkami wzrostu,
- niezadowalający poziom rozwoju instytucji otoczenia biznesu, typu fundusze pożyczkowe, gwarancyjne i venture capital,
- niedostateczne powiązania pomiędzy sektorem naukowym i badawczym a gospodarką,
- niska otwartość rejonu dla inwestycji w przemyśle,
- niski poziom dochodów mieszkańców jako główny czynnik wpływający na funkcjonowanie biznesu w regionie,
- barierą wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna na wsi,
- bardzo zły stan infrastruktury technicznej (transportowej, ochrony środowiska, telekomunikacyjnej, gazowej, energetycznej),
- położenie województwa poza planowanym układem autostrad oraz ograniczenie w województwie tras szybkiego ruchu do drogi S7 może spowodować peryferyzację regionu,
- osłabienie konkurencyjności regionu pod względem inwestycyjnym, spowodowane niskim poziomem rozwoju zasobów ludzkich i warunków rozwoju przedsiębiorczości,
- wysoki rozdzźwięk między dużym zaludnieniem terenów wiejskich w południowej części województwa a małymi możliwościami migracji ludności do miast tego obszaru,
- barierą wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna na wsi a niedoinwestowane obszary wiejskie nie są atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów,

- standard życia mieszkańców wsi obniża się w porównaniu do przeciętnego standardu życia,
- postępująca degradacja zabytków,
- niedostateczny poziom finansowania kultury.

5. Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013, strategia ich osiągnięcia oraz ich spójność z dokumentami krajowymi i UE

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013

Cel generalny

Celem generalnym przyświecającym realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 jest:

POPRAWA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH BUDOWIE KONKURENCYJNEJ I GENERUJĄCEJ NOWE MIEJSCA PRACY REGIONALNEJ GOSPODARKI

Tak sformułowany cel generalny określa przyszły wizerunek społeczno-gospodarczy województwa, jaki powinien zostać osiągnięty w następstwie realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013. Podstawą formułowania celu generalnego są rzeczywiste czynniki egzo- i endogeniczne określone w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, popartej analizą SWOT, przy uwzględnieniu wizji województwa świętokrzyskiego, przedstawionej w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 ma przynieść efekt w postaci budowy nowoczesnej gospodarki regionu, bazującej na wiedzy i umiejętnościach, otwartej na innowacje, generującej nowe miejsca pracy. Tak postawiony cel jest konsekwencją postępującego procesu globalizacji gospodarki, postępu technicznego i ambitnej polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju nowoczesnej gospodarki. Wpisanie się w te tendencje jest najważniejsze dla osiągnięcia wzrostu gospodarczego na poziomie średniej unijnej oraz generowania nowych miejsc pracy. Wymaga to podjęcia wielotorowych działań dla zmiany obecnej struktury gospodarki województwa, z dominującymi przestarzałymi i nieefektywnymi sektorami (m.in. rolnictwo i tradycyjne gałęzie przemysłu). Budowie takiej właśnie nowoczesnej gospodarce sprzyjać będzie poprawa warunków we wszystkich sferach: infrastrukturalnej, gospodarczej i społecznej. Zrealizowanie celu generalnego Programu nastąpi poprzez realizację sześciu celów szczegółowych.

Cele szczegółowe:

Cel 1. Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększenie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych;

Cel 2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką;

Cel 3. Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi;

Cel 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa;

Cel 5. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego;

Cel 6. Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin.

Do osiągnięcia celów szczegółowych prowadzi będzie realizacja sześciu osi priorytetowych. Cel szczegółowy Programu jest równocześnie celem głównym osi priorytetowej.

Wykres nr 17

Układ celów i osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 obrazuje poniższy schemat.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007-2013						
<i>CEL GENERALNY</i>						
POPRAWA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH BUDOWIE KONKURENCYJNEJ I GENERUJĄCEJ NOWE MIEJSCA PRACY REGIONALNEJ GOSPODARKI						
<i>CELE SZCZEGÓŁOWE</i>						
Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększanie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych	Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką	Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi	Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa	Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego	Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin	
<i>OSIE PRIORYTETOWE</i>						
Rozwój przedsiębiorczości	Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu	Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu	Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej	Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport	Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast	Pomoc techniczna

Cel 1. Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększanie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych

Oś priorytetowa 1. Rozwój przedsiębiorczości

Cel 1 będzie realizowany poprzez oś priorytetową 1. Konkurencyjnej, nowoczesnej gospodarki nie uda się zbudować bez udziału podmiotów gospodarczych.. Dobrze rozwijający się sektor przedsiębiorstw jest jednym z najważniejszych czynników wspomagających rozwój regionalnej gospodarki. Tymczasem przedsiębiorstwa działające w Świętokrzyskim są w większości niedoinwestowane, mało innowacyjne i tworzą zbyt mało miejsc pracy. Nakłady inwestycyjne w 2004 r. w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim wyniosły 1,78% nakładów tego sektora w kraju, co plasowało region na ostatniej pozycji. Również wartość wydatków na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw jest o wiele niższa od średniej krajowej i wpływa na zwiększanie się dystansu względem najbardziej konkurencyjnych województw. W województwie istnieje duże zapotrzebowanie na usługi instytucji otoczenia biznesu. Jednak sieć tych instytucji jest dość słaba. W 2002 r. województwo świętokrzyskie zajmowało 14. pozycję w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw zajmujących się pośrednictwem finansowym w stosunku do liczby mieszkańców i posiadało 2,32 takie instytucje na 1000 mieszkańców. Średnia krajowa wynosi 3,25. Na terenie województwa funkcjonują niemal wyłącznie oddziały i filie banków, co może rzutować na możliwość prowadzenia lokalnej polityki finansowej, zwłaszcza wobec MŚP. W pierwszej osi priorytetowej Programu zarezerwowano środki na rozwój już istniejących instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych, jak również na tworzenie nowych tego typu podmiotów. Niebagatelną rolę powinny odgrywać inkubatory przedsiębiorczości akademickiej i parki technologiczne jako organizacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości, a zwłaszcza gospodarki opartej na wiedzy. W pierwszej osi priorytetowej Programu przewidziano także bezpośrednie wsparcie inwestycyjne mikro, małych i średnich firm.

Cel 2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką

Oś priorytetowa 2. Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu

Kluczowymi czynnikami decydującymi o konkurencyjności gospodarki są: wysoki poziom innowacyjności przedsiębiorstw oraz efektywne wykorzystanie wiedzy i badań naukowych. Liczne badania i analizy dowodzą, że zdolność polskich firm do tworzenia i wdrażania nowych technologii i produktów jest bardzo niska. Na tym tle sytuacja przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie świętokrzyskim wyróżnia się szczególnie niekorzystnie. Ponad połowa najważniejszych wyrobów wytwarzanych przez przemysł należy do sektora niskiej techniki.

W ramach tej osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia służące podniesieniu poziomu innowacyjności gospodarki województwa, szczególnie poprzez wzmocnienie potencjału sektora badawczo-rozwojowego dla rozwoju przedsiębiorczości, intensyfikację współpracy instytucji badawczo-rozwojowych (w tym uczelni wyższych i specjalistycznych jednostek ochrony zdrowia) z przedsiębiorstwami, skutkujące zwiększeniem transferu nowoczesnych technik i technologii oraz umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowo traktowane będą projekty realizujące założenia Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005 – 2013. Przewidziano również dofinansowanie inwestycji wyższych

uczelnii, skierowanych na poprawę bazy dydaktycznej, szczególnie w kontekście wymagań rynku pracy.

W miarę postępu technicznego i cywilizacyjnego o sile i konkurencyjności regionu w coraz mniejszym stopniu decydują tradycyjne systemy infrastrukturalne (przy odpowiedniej skali nasycenia), zaś coraz większego znaczenia nabiera nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna i informatyczna. Rozwój regionalnych sieci teleinformatycznych oraz technologii informacyjnych spowoduje przede wszystkim poprawę dostępu do informacji, rozwój nowych form prowadzenia działalności gospodarczej oraz usług elektronicznych. Pozwoli także na znaczące zwiększenie liczby użytkowników Internetu zarówno do celów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, usług publicznych, jak również edukacją młodzieży oraz ustawiczną edukacją dorosłych.

Realizacja tej osi priorytetowej przyniesie ma zdecydowaną poprawę w tanim dostępie mieszkańców regionu do szerokopasmowego Internetu. Dofinansowywane będą projekty dotyczące budowy i rozbudowy infrastruktury dostępu do Internetu, komplementarne z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006, oraz planowanymi do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Wspierane będą również m.in. przedsięwzięcia związane z wprowadzeniem elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach administracji samorządowej oraz rozwojem elektronicznych usług dla ludności oraz podmiotów gospodarczych, jak również budową i rozbudową systemów transmisji danych pomiędzy instytucjami użyteczności publicznej, administracji samorządowej.

Istotnym komponentem niniejszej osi priorytetowej będą również działania mające na celu promocję atrakcyjności inwestycyjnej regionu, kreowanie pozytywnego wizerunku województwa, wypracowanie i rozwój markowych regionalnych produktów turystycznych. Ma to istotne znaczenie dla rozwoju regionu, gdyż właśnie w turystyce upatruje się znaczny potencjał rozwojowy Świętokrzyskiego.

Cel 3. Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi

Oś priorytetowa 3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie regionu w sprawne systemy komunikacyjne. Województwo świętokrzyskie, pomimo umiejscowienia pomiędzy dużymi ośrodkami aglomeracyjnymi (Warszawa, Łódź, Kraków), jest słabo dostępne komunikacyjnie. Istniejąca gęstość dróg i linii kolejowych jest wystarczająca, wymaga jednak pilnej modernizacji, w celu zwiększenia przepustowości oraz podniesienia bezpieczeństwa podróży. Wzmocnienie systemu komunikacyjnego w RPOWS 2007 – 2013 dotyczyć będzie m.in. inwestycji na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, tworzących spójny układ z siecią dróg krajowych i ekspresowych, finansowanych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Ponadto wspierana będzie modernizacja infrastruktury kolejowej, stanowiącej istotny element systemu transportowego regionu. Coraz większe znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności województwa ma także włączenie w system pasażerskiego transportu lotniczego.

Cel 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa

Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie w systemy infrastruktury ochrony środowiska (m.in. systemy wodociągowo-kanalizacyjne, wraz z oczyszczalniami ścieków i stacjami uzdatniania wody oraz nowoczesne i przyjazne dla środowiska zbiorcze sieci grzewcze). Niedostateczny stan tej infrastruktury niesie za sobą ryzyko skażenia zasobów środowiska przyrodniczego, których wykorzystanie stanowi jedną z najważniejszych szans rozwojowych dla regionu.

W ramach tego celu skupione będą przedsięwzięcia dotyczące m.in. systemów wodociągowych i kanalizacyjnych, zagospodarowania odpadów, ochrony przeciwpowodziowej na obszarach, na których istnieją zapóźnienia w tym zakresie. Priorytetowo traktowane będą projekty służące wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Ponadto z uwagi na fakt, iż regionalny system energetyczny jest w większości przestarzały i niedostosowany do potrzeb zarówno mieszkańców jak i podmiotów gospodarczych, konieczne będzie wsparcie inwestycji służących podniesieniu jakości infrastruktury energetycznej w regionie.

Cel 5. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego

Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport

Regiony podnoszą swą konkurencyjność również poprzez zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług sfery publicznej, tj. ochrony zdrowia, edukacji, dóbr kultury, zróżnicowanych możliwości wypoczynku i zagospodarowania czasu wolnego. Poprawa dostępu do tych usług ma duży wpływ na wzrost atrakcyjności życia w regionie, a co się z tym wiąże, pozwoli na zahamowanie odpływu ludzi młodych, szczególnie z wyższym wykształceniem, poza województwo.

Realizacja tego celu przynieść ma efekty w postaci m.in. poprawy jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia, szkół i przedszkoli, oraz instytucji kultury. Dodatkowo, szczególne wsparcie należy zwrócić w kierunku poprawy dostępu do istniejących w regionie bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego, obiektów sportowych i rekreacyjnych, w celu uczynienia z nich atrakcyjnych obiektów turystycznych.

Cel 6. Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin

Oś priorytetowa 6. Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast

Znaczne obszary województwa świętokrzyskiego zagrożone są procesem trwałej peryferyzacji i marginalizacji. Przejawem tych problemów jest utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, wynikająca z niego bieda, wzrost przestępczości i inne patologie społeczne, odpływ osób wykształconych oraz opóźnienia w wyposażeniu w infrastrukturę. Roli czynnika aktywizującego rozwój tych obszarów nie spełniają małe miasta o niewystarczająco rozwiniętym potencjale. Mniejsze gminy o niskich dochodach własnych także mają ograniczone możliwości inwestycyjne.

W ramach niniejszej osi priorytetowej skoncentrowane zostały przedsięwzięcia służące włączeniu małych miasteczek i obszarów marginalizowanych w procesy rozwojowe.

Zapewnienie harmonijnego rozwoju regionu wymaga dobrze rozwiniętego regionalnego centrum - obszaru metropolitalnego - skupiającego szereg usług wyższego rzędu i charakteryzującego się dynamiką rozwoju gospodarczego wyższą niż średnia dla regionu. Rolą takiego ośrodka, w naturalny sposób utożsamianego ze stolicą województwa, jest stymulowanie procesów rozwojowych w całym regionie. W tym kontekście szczególną uwagę należy poświęcić zapobieżeniu zjawiska osłabienia obszarów otaczających ośrodek metropolitalny, objawiających się przede wszystkim odpływem wykwalifikowanych kadr oraz kapitału. Zapewnienie skutecznego pełnienia przez Kielce roli regionalnego ośrodka metropolitalnego wymaga podjęcia działań, koncentrujących się m.in. na: zapewnieniu otwartości i spójności komunikacyjnej z resztą obszaru województwa i poza nim, rewitalizacji zmarginalizowanych części miasta, podniesieniu jakości (z uwzględnieniem kwestii bezpieczeństwa) i dywersyfikacji systemów transportu zbiorowego. W odniesieniu do poszczególnych części regionu część funkcji metropolitalnych pełnić powinny sub-regionalne ośrodki wzrostu (reprezentowane przez miasta powiatowe). Dla nich również przewidziano wsparcie w ramach tej osi priorytetowej.

W celu sprawnej realizacji Programu wprowadza się oś **priorytetową uzupełniającą**:

Oś priorytetowa 7: Pomoc techniczna

Doświadczenia poprzedniego okresu programowania obejmującego lata 2004 – 2006 potwierdziły, iż zadania realizowane w ramach priorytetu *Pomoc Techniczna*, są niezwykle ważnym elementem, decydującym o efektywnym wykorzystaniu funduszy strukturalnych. Udział Polski w pełnym okresie programowania w latach 2007 – 2013, a także zwiększenie ilości możliwych do pozyskania środków finansowych przeznaczonych dla województwa świętokrzyskiego, stanowi ogromne wyzwanie. Należy dążyć do jak najlepszego przygotowania instytucji zaangażowanych w przygotowywanie i wdrażanie RPOWŚ 2007 - 2013, w wymiarze technicznym, kadrowym i organizacyjnym.

Działania podejmowane w poprzednich latach, zarówno w ramach pomocy przedakcesyjnej jak i funduszy strukturalnych w latach 2004 - 2006, przyczyniły się do znacznego zwiększenia potencjału instytucji, jednakże w obliczu nowych wyzwań okresu programowania na lata 2007 -2013 (powierzenie samorządowi województwa funkcji Instytucji Zarządzającej), może okazać się on niewystarczający. Dlatego ważne jest podejmowanie przedsięwzięć zorientowanych na sprawne funkcjonowanie systemu zarządzania.

Właściwe zarządzanie Programem wymaga zatrudnienia odpowiedniej ilości dobrze wykwalifikowanych pracowników, a także zapewnienia im możliwości dalszego rozwoju zawodowego poprzez specjalizację i stałe podnoszenie kwalifikacji. Odpowiednie przygotowanie i przeszkolenie pracowników oraz dalsze motywowanie są gwarantem wysokiej jakości pracy i zaangażowania w wykonywanie obowiązków. Ponadto, powyższe działania mogą mieć wpływ na ograniczenie zjawiska nadmiernej fluktuacji wśród pracowników Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2007 - 2013.

Konieczne, w świetle zapisów art. 68 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, jest zapewnienie sprawnie działającego systemu informacji i promocji Programu. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej RPOWŚ 2007 - 2013, wymiana informacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, a potencjalnymi beneficjentami, a także innymi uczestnikami systemu wdrażania, to najlepsze praktyki sprzyjające osiągnięciu odpowiedniego poziomu absorpcji środków z funduszy strukturalnych.

5.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 jako narzędzie realizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 została przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w dniu 26 października 2006r.

Misją strategii jest: **Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego**. Poprawa warunków życia obejmuje takie jego aspekty jak:

- warunki wzrostu zamożności poprzez pracę zarobkową i pomnażanie kapitału;
- warunki funkcjonalne życia w gospodarstwie domowym i w jego otoczeniu, w tym poprawa standardów mieszkaniowych;
- warunki estetyczne środowiska;
- poczucie satysfakcji i realizacji wielostronnie rozumianej kariery;
- możliwość zakładania rodziny;
- bezpieczeństwo ekologiczne, sanitarne i społeczne (ochrona przed skutkami patologii społecznej);
- dostępność do informacji i wiedzy, w tym wykształcenia w różnych dziedzinach;
- możliwość nawiązywania kontaktów społecznych w różnych płaszczyznach życia i w różnym wymiarze odległości;
- możliwość rozwoju działalności społecznej;
- dostępność do pozytywnych osiągnięć cywilizacyjnych.

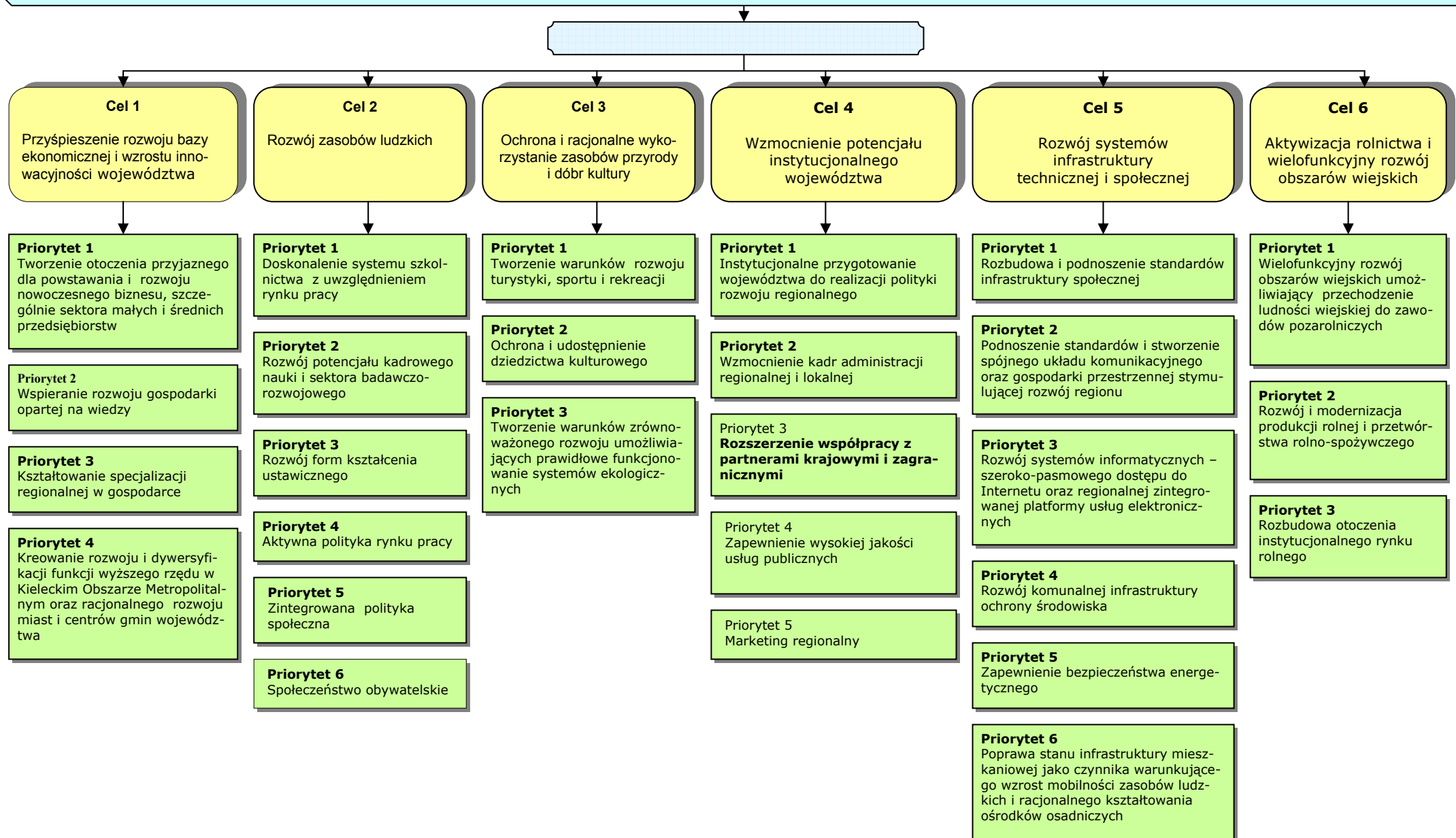
Misji strategii podporządkowane są wszelkie inne kierunki bezpośrednich i pośrednich działań strategicznych, które stanowią lub mogą stanowić składowe części strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego. Cel generalny Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 brzmi następująco: **Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej**. Strategia Rozwoju Województwa zmierza do poprawy wizerunku województwa świętokrzyskiego, pokazując faktyczne i potencjalne korzyści dla mieszkańców i inwestorów w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Podniesienie atrakcyjności, wedle zapisów Strategii, oznacza relatywne wobec otoczenia polepszanie warunków inwestowania na obszarze województwa, zwłaszcza przez inwestorów zewnętrznych, polepszanie warunków funkcjonowania firm i całego układu gospodarki rynkowej, rozwój wszelkich dopuszczalnych ekologicznie form przedsiębiorczości oraz instytucji i organizacji obsługujących życie społeczno-gospodarcze regionu. Cel generalny Strategii realizowany jest przez szereg celów warunkujących, priorytetów i kierunków działań.

Zarówno cel generalny, jak i cele szczegółowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 w całości wpisują się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego. Strukturę Strategii przedstawia poniższy schemat.

Układ celów i priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego

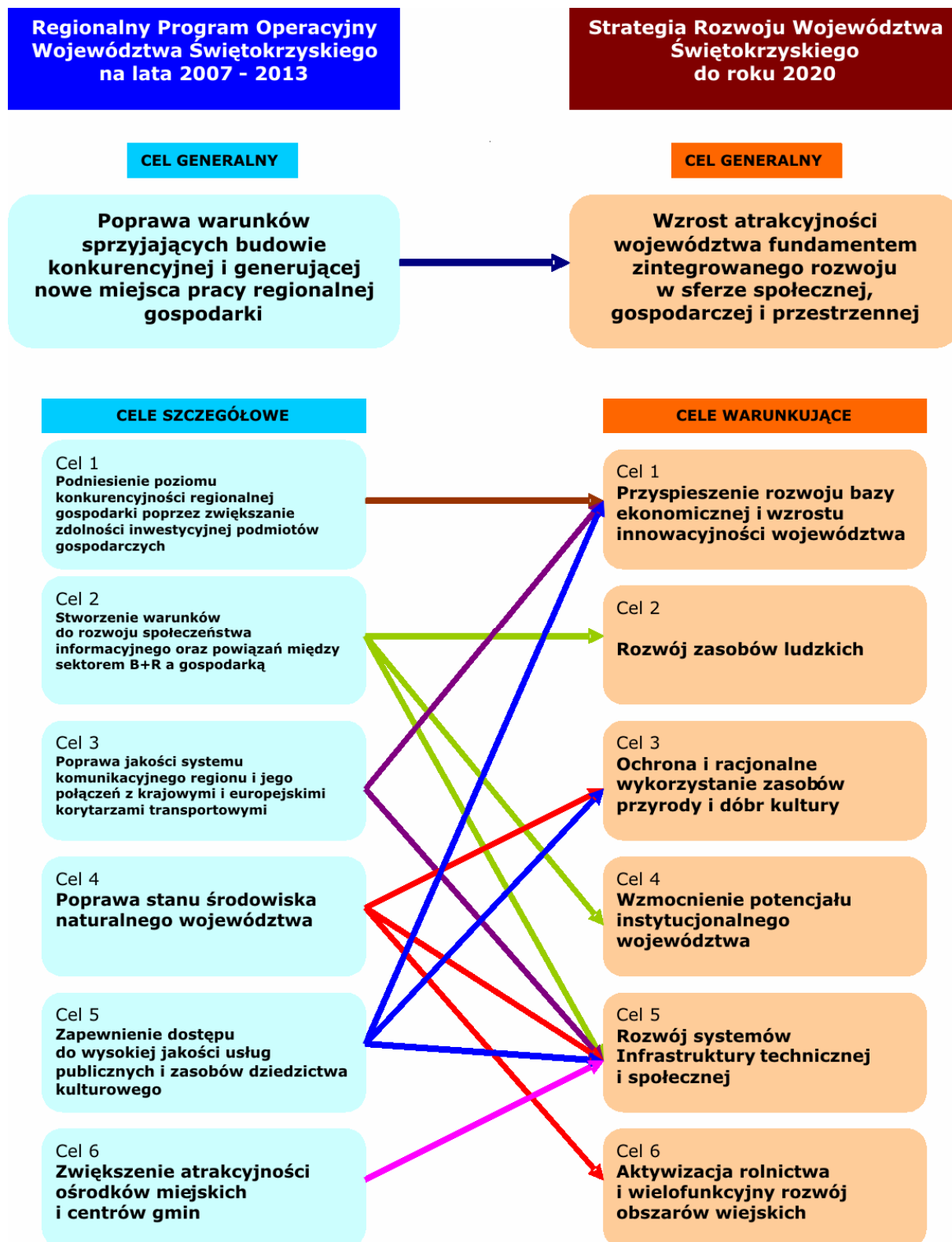
MISJA STRATEGII: Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego

CEL GENERALNY: Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zamieszczony poniżej wykres przedstawia relacje celów RPOWŚ 2007 - 2013 oraz Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.

Wykres nr 19

Z powyższego schematu wynika, że cele szczegółowe RPOWŚ 2007 - 2013 w pełni zawierają się w celach Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020. Strategia przedstawia szeroką i całościową wizję rozwoju województwa, podczas gdy RPOWŚ 2007 - 2013 odzwierciedla część tej wizji, odnosząc się do budowy i rozwoju regionalnej gospodarki województwa, która będzie generować trwałe miejsca pracy. Cel generalny RPOWŚ 2007 - 2013 bezpośrednio odnosi się do celu generalnego Strategii Rozwoju Województwa, wskazując, że poprawa warunków sprzyjających budowie konkurencyjnej gospodarki spowoduje wzrost atrakcyjności województwa, poprawi funkcjonowanie życia społeczno-gospodarczego w regionie.

5.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 jako narzędzie realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 (NSRO 2007 - 2013) to dokument określający działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO 2007 – 2013 służy jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

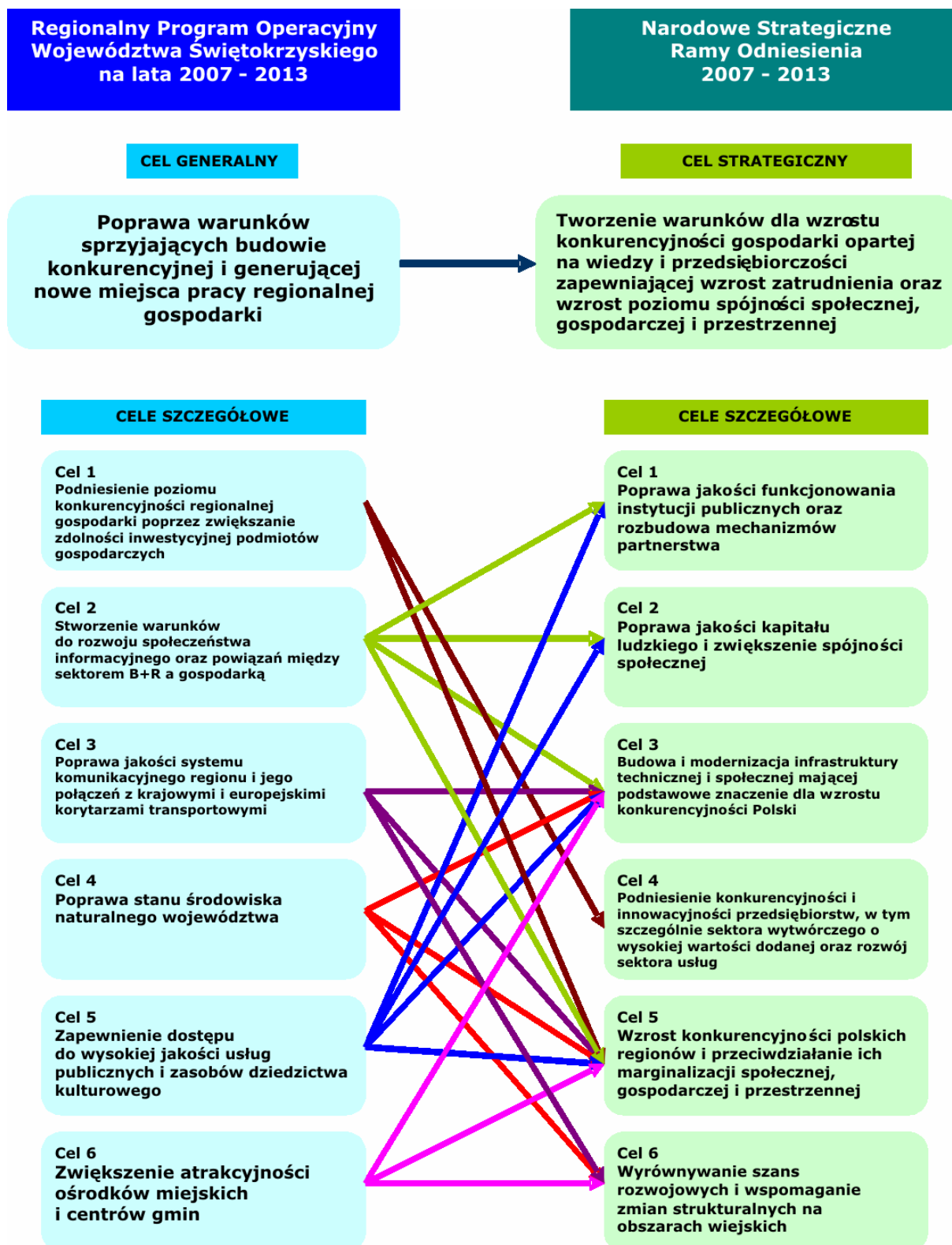
Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Założono, że cel strategiczny osiągnąy będzie poprzez szereg horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO 2007 - 2013 realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO 2007 - 2013 są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Zamieszczony poniżej wykres przedstawia relacje celów RPOWŚ 2007 – 2013 oraz NSRO 2007 - 2013.

Wykres nr 20

Powyższe zapisy sporządzone zostały w oparciu o dokumenty unijne, wyznaczające kierunki rozwoju w latach 2007 – 2013, w szczególności Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007 – 2013 oraz odnowioną Strategię Lizbońską. Zarówno cel generalny, jak i cele szczegółowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 w pełni wpisują się w cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia.

5.4. Spójność celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 z zapisami projektu Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić.

Strategia wyznacza cele oraz identyfikuje obszary uznane za najważniejsze z punktu widzenia osiągnięcia tych celów, w których koncentrowane będą działania państwa. Uwzględnia jednocześnie najważniejsze trendy rozwoju światowej gospodarki oraz cele, jakie stawia Unia Europejska w Strategii Lizbońskiej. SRK nadaje priorytet działaniom, jakie podejmie rząd w latach 2007-2015 w celu realizacji wizji Polski.

Głównym celem Strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. Cel główny, a także problemy społeczno-gospodarcze wynikające z zapóźnień rozwojowych, niedoinwestowania polskiej gospodarki oraz uwarunkowań zewnętrznych, wskazują na priorytety. Określają one najważniejsze obszary działań, dzięki którym możliwe będzie osiągnięcie głównego celu SRK. Priorytetami tymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
5. Rozwój obszarów wiejskich
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej

SRK jest dokumentem ściśle horyzontalnym, który ma koordynować wszelkie działania na rzecz rozwoju i modernizacji kraju. Obszary wsparcia ze środków polityki spójności w okresie 2007-2013 zostały w pełni odzwierciedlone w założeniach priorytetów strategicznych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, ukierunkowanych na wzmacnianie nowoczesnej gospodarki, infrastruktury, środowiska, zasobów ludzkich oraz podnoszenia jakości zarządzania w sektorze publicznym. W tym kontekście cele RPOWŚ 2007 - 2013 w pełni pokrywają się z celami i priorytetami Strategii Rozwoju Kraju 2007 - 2015.

5.5. Spójność celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 z zapisami Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013

W zgodzie z zapisami Strategicznych Wytycznych Wspólnoty na lata 2007 – 2013, dotyczących polityki spójności wspierającej wzrost gospodarczy i zatrudnienie, realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 służyć ma:

- Zwiększeniu atrakcyjności województwa poprzez poprawę jego dostępności, zapewnieniu odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowaniu stanu środowiska;

- Wspieraniu innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- Tworzeniu lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki.

Strategia RPOWŚ 2007 - 2013 w pełni odnosi się do zapisów Strategicznych wytycznych Wspólnoty, cele szczegółowe RPOWŚ 2007 – 2013 wprost wpisują się w zapisy wytycznych.

Cele szczegółowe RPOWŚ 2007 - 2013: **„Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększanie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych”** oraz **„Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką”** znajduje swe odzwierciedlenie w zapisach wytycznej: „Podnoszenie poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu”. Według tej wytycznej dla realizacji unijnych celów zapewnienia wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, konieczne jest m.in. podjęcie działań zmierzających do podniesienia poziomu badań naukowych i rozwoju technologicznego, w szczególności w sektorze prywatnym.

Wytyczna pn. „Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia” stanowi punkt odniesienia dla dwóch kolejnych celów szczegółowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego: **„Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi”** oraz **„Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa”**.

Cele pn.: **„Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego”** oraz **„Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin”** odnoszą się do zagadnień o dużym znaczeniu dla poprawy warunków życia mieszkańców województwa i atrakcyjności regionu dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Istniejące w regionie zapóźnienia w zakresie szeroko pojętej infrastruktury sfery publicznej stanowią poważne utrudnienie dla podniesienia dostępności i jakości usług publicznych. Barierą dla rozwoju gospodarczego regionu jest niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę turystyczną, co uniemożliwia efektywne wykorzystanie bogatych zasobów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, istniejących w regionie. Sformułowanie tych celów, jako kierunków wymagających szczególnej uwagi, wynika z faktu uwzględnienia specyficznych potrzeb województwa w tym zakresie i identyfikacji bogatych zasobów turystycznych jako istotnego czynnika rozwojowego.

Wskaźniki realizacji celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013

Tabela nr 12

Zestawienie celów RPOWŚ 2007 – 2013 wraz ze wskaźnikami ich realizacji

(*) – oznacza, iż przy analizie należy uwzględnić wskaźniki kontekstowe dla RPOWŚ 2007 – 2013 (Załącznik nr 5)

Cel generalny - POPRAWA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH BUDOWIE KONKURENCYJNEJ I GENERUJĄCEJ NOWE MIEJSCA PRACY REGIONALNEJ GOSPODARKI							
Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku realizacji Programu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> dla kobiet, dla mężczyzn. 	Rezultat/ szt.	0*	1189 423 766	2831 1048 1783	3952 1406 2546	IZ-Beneficjenci/ corocznie
2.	Zatrudnienie	Oddziaływanie/ tys. osób %	0*	235,1 0,03	239,6 0,69	241,8 1,19	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową/GUS/ corocznie
3.	PKB	Oddziaływanie/ mld zł.	0*	36,38	45,16	51,88	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową/GUS/ corocznie
4.	Wpływ realizacji programu na poziom PKB	Oddziaływanie/ %	0*	0,8	2,6	3,6	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową/GUS/ corocznie

Osiągnięciu celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 służyć będzie realizacja 6 osi priorytetowych (merytorycznych), z których każda jest zorientowana na osiągnięcie jednego z 6 celów szczegółowych. Cel szczegółowy Programu jest równocześnie celem głównym osi priorytetowej.

Cel szczegółowy - Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększanie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych							
Oś priorytetowa 1. Rozwój przedsiębiorczości							
<u>Cel osi priorytetowej</u>							
<ul style="list-style-type: none"> Wzrost konkurencyjności i zdolności inwestycyjnej przedsiębiorstw Wzmocnienie inwestycyjne instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych. 							
Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Dodatkowe inwestycje	Rezultat/ szt.	0*	18	43	60	IZ-Beneficjenci/ corocznie

	w MŚP wykreowane dzięki wsparciu,	mln euro					corocznie
2.	Liczba utworzonych miejsc pracy we wspartych MŚP (brutto, zatrudnienie w pełnym wymiarze) w tym: <ul style="list-style-type: none"> mężczyźni kobiety 	Rezultat/ szt.	0*	1140 741 399	2723 1729 994	3800 2470 1330	IZ-Beneficjenci/ corocznie
3.	Liczba projektów dotyczących bezpośredniego wsparcia MŚP, w tym: <ul style="list-style-type: none"> przez pierwsze 2 lata po rozpoczęciu działalności 	Produkt/ szt.	0	620 80	1340 348	2000 500	IZ-Beneficjenci/ corocznie
4.	Liczba projektów dotyczących wsparcia IOB oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych	Produkt/ szt.	0	16	40	50	IZ-Beneficjenci/ corocznie

Cel szczegółowy - Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką

Oś priorytetowa 2. Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu

Cele osi priorytetowej

- Poprawa powiązań pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz innowacyjności i gospodarką,
- Tworzenie i rozbudowa sieci teleinformatycznych oraz rozwój systemów usług elektronicznych, w tym dla podmiotów gospodarczych,
- Wzrost dostępności kompleksowo wyposażonych terenów inwestycyjnych,
- Poprawa wizerunku regionu, jego potencjału gospodarczego i turystycznego.

Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu w wyniku realizacji projektów,	Rezultat/ tys. osób	0*	30	50	70	IZ-Beneficjenci/ corocznie
2.	Liczba osób korzystających z usług on-line w wyniku realizacji projektów	Rezultat/ osoba	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ co 2 lata
3.	Liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B+R – tylko etaty badawcze,	Rezultat/ szt.	0*	38	82	120	IZ-Beneficjenci/ corocznie

4.	Liczba projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego,	Produkt/ szt.	0	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
5.	Liczba projektów z zakresu B+R	Produkt/ szt.	0	7	12	20	IZ-Beneficjenci/ corocznie
6.	Liczba projektów <ul style="list-style-type: none"> • promujących biznes, przedsiębiorczość i nowe technologie • promujących region jego potencjał gospodarczy, turystyczny i produkty regionalne 	Produkt/ szt.	0	2 3	6 5	10 7	IZ-Beneficjenci/ corocznie
7.	Liczba projektów współpracy pomiędzy instytucjami produkcyjnymi a badawczymi,	Produkt/ szt.	0	3	7	12	IZ-Beneficjenci/ corocznie
8.	Liczba projektów dotyczących utworzenia i dobrojenia terenów inwestycyjnych,	Produkt/ szt.	0	5	7	10	IZ-Beneficjenci/ corocznie

Cel szczegółowy - Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi

Oś priorytetowa 3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu

Cel osi priorytetowej

- Lepsze połączenie systemu komunikacyjnego regionu z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi,
- Poprawa powiązań komunikacyjnych pomiędzy stolicą regionu i ośrodkami powiatowymi a pozostałymi obszarami województwa,
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu,
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Długość zbudowanych nowych dróg	Produkt/ km	0*	11	22	30	IZ-Beneficjenci/ corocznie
2.	Długość zmodernizowanych dróg	Produkt/ km	0*	150	300	400	IZ-Beneficjenci/ corocznie
3.	Długość zbudowanych nowych linii kolejowych	Produkt/ km	0*	0	0	0	IZ-Beneficjenci/ corocznie
4.	Długość zmodernizowanych linii kolejowych	Produkt/ km ⁸	0*	19	38	50	IZ-Beneficjenci/ corocznie

⁸ Dotyczy odcinka dwutorowego

	wych						
5.	Oszczędność czasu (w euro) na nowowybudowanych i zmodernizowanych drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, (w przewozach pasażerskich i towarowych)	Rezultat/ euro	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ co 2 lata
6.	Oszczędność czasu (w euro) na nowowybudowanych i zmodernizowanych odcinkach regionalnej sieci kolejowej, (w przewozach pasażerskich i towarowych)	Rezultat/ euro	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ co 2 lata
7.	Przyrost ludności korzystającej ze zmodernizowanej komunikacji miejskiej.	Rezultat/ %	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
8.	Liczba zakupionych urządzeń ratownictwa drogowego	Produkt/ szt.	0	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
9.	Liczba projektów z zakresu transportu w tym: - drogowego, - kolejowego, - miejskiego, - lotniczego,	Produkt/ szt.	0	38 37 1 0 0	79 75 2 1 1	105 100 2 1 2	IZ-Beneficjenci/ corocznie

Cel szczegółowy - Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa							
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej							
Cele osi priorytetowej							
<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępności mieszkańców do infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej oraz poprawa efektywności systemów infrastruktury z tego zakresu, • Poprawa stanu środowiska naturalnego, zapobieganie jego degradacji. 							
Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Liczba osób przyłączonych do wodociągu w wyniku realizacji projektów,	Rezultat/ osoba	0*	8000	12000	34684	IZ-Beneficjenci/ corocznie
2.	Liczba osób przyłączonych do kanalizacji w wyniku realizacji projektów,	Rezultat/ osoba	0*	20000	50000	80930	IZ-Beneficjenci/ corocznie
3.	Potencjalna wytworzona moc zainstalowana z odnawialnych źródeł	Rezultat/ MWh	0*	0,3	0,7	1,5	IZ-Beneficjenci/ corocznie

	energii uzyskana w wyniku realizacji projektów,						
4.	Redukcja gazów cieplarnianych (CO ₂)	Rezultat/ kt	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
5.	Liczba projektów z zakresu ochrony środowiska w tym: - gospodarki odpadami, - poprawy jakości powietrza, - gospodarki wodno-kanalizacyjnej,	Produkt/ szt.	0	16 1 0 15	42 1 1 40	190 4 2 184	IZ-Beneficjenci/ corocznie
6.	Liczba projektów z zakresu energii w tym: • energii odnawialnej	Produkt/ szt.	0	2 1	3 1	8 4	IZ-Beneficjenci/ corocznie
7.	Liczba projektów z zakresu zapobiegania zagrożeniom	Produkt/ szt.	0	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
8.	Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią,	Rezultat/ osoba	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
9.	Liczba osób zabezpieczonych przed pożarami lasów i innymi zagrożeniami,	Rezultat/ osoba	0*	Nie przewiduje się realizacji tego rodzaju projektów			IZ-Beneficjenci/ corocznie
10.	Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w wyniku realizacji projektów	Rezultat/ osoba	0*	Zostanie oszacowana w 2008 r.			IZ-Beneficjenci/ corocznie
11.	Powierzchnia zrehabilitowana/odzyskana	Rezultat/ m ²	0*	5	8	15	IZ-Beneficjenci/ corocznie

Cel szczegółowy - Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego

Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej, oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport

Cele osi priorytetowej

- Poprawa jakości infrastruktury ochrony zdrowia,
- Doskonalenie regionalnej infrastruktury edukacyjnej,
- Tworzenie warunków dla rozwoju kultury, sportu i turystyki jako elementów tożsamości regionalnej i form aktywności społeczno-zawodowej ludności,
- Poprawa dostępu do obiektów dziedzictwa kulturowego, turystycznych i sportowych oraz zmniejszenie różnic w tym zakresie pomiędzy regionem świętokrzyskim a innymi regionami.

Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Liczba utworzo-	Rezultat/ m ²	0*				IZ-Beneficjenci/ corocznie

	ných miejsc pracy w rezultacie realizacji projektów z zakresu turystyki w tym, • mężczyźni • kobiety	szt.		11 6 5	26 13 13	32 16 16	corocznie
2.	Liczba studentów korzystających z efektów projektów,	Rezultat/osoba	0	3815	7635	9156	IZ-Beneficjenci/ corocznie
3.	Liczba projektów mających na celu włączenie społeczne mniejszości narodowych i ludzi młodych	Produkt/szt.	0	0	1	2	IZ-Beneficjenci/ corocznie
4.	Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów,	Rezultat/szt.	0	15000	40000	60000	IZ-Beneficjenci/ corocznie
5.	Liczba projektów z zakresu infrastruktury edukacyjnej,	Produkt/szt.	0	11	17	21	IZ-Beneficjenci/ corocznie
6.	Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia,	Produkt/szt.	0	6	12	14	IZ-Beneficjenci/ corocznie
7.	Liczba projektów z zakresu turystyki,	Produkt/szt.	0	10	16	19	IZ-Beneficjenci/ corocznie

Cel szczegółowy - Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin

Oś priorytetowa 6. Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast

Cel osi priorytetowej

- Rozwój infrastruktury, poprawiający warunki dla zwiększania inwestycji na obszarach podlegających restrukturyzacji oraz w zdegradowanych miastach i dzielnicach miast, terenach poprzemysłowych i powojkowych

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Liczba projektów mających na celu poprawę atrakcyjności miast,	Produkt/szt.	0	4	10	15	IZ-Beneficjenci/ corocznie

2.	Liczba nowych inwestycji zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	Rezultat/ Szt.	0	7	20	30	IZ-Beneficjenci/ corocznie
----	---	-------------------	---	---	----	----	-------------------------------

Oś priorytetowa 7. Pomoc techniczna

Cele osi priorytetowej

- Wzmocnienie potencjału administracyjnego jednostek uczestniczących we wdrażaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013;
- Zapewnienie spójnych i skutecznych działań informacyjnych i promocyjnych dot. możliwości skorzystania ze środków pomocowych UE oraz upowszechniających rezultaty ich interwencji.

Lp.	Wskaźnik	Poziom wskaźnika/ Jednostka miary	Wartość bazowa	Zakładana wartość wskaźnika w roku			Źródło danych/częstotliwość pomiaru
				2010	2013	2015	
1.	Liczba stanowisk pracy sfinansowanych ze środków Pomocy Technicznej RPOWŚ,	Produkt/ szt.	0	60	60	60	IZ/corocznie
2.	Liczba przeprowadzonych spotkań informacyjnych, szkoleń, warsztatów, treningów dla Beneficjentów RPOWŚ,	Produkt/ szt.	0	12	22	26	IZ/corocznie
3.	Liczba szkoleń, warsztatów, kursów, studiów podyplomowych dla pracowników zaangażowanych we wdrażanie RPOWS 2007-2013	Produkt/ szt.	0	200	400	550	IZ/corocznie
4.	Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych i informacyjnych	Produkt/ szt.	0	4	6	8	IZ/corocznie

6. Osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013

**OSIE PRIORYTETOWE
Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa
Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013**

1

Rozwój przedsiębiorczości

2

Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu

3

Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu

4

Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej

5

Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport

6

Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast

Oś priorytetowa 1. Rozwój przedsiębiorczości

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

W gospodarce województwa świętokrzyskiego dominują mało efektywne działy. Przedsiębiorstwa działające w świętokrzyskim są w większości niedoinwestowane, mało innowacyjne i tworzą zbyt mało miejsc pracy. Nakłady inwestycyjne w 2004 r. w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim wyniosły 1,78% nakładów tego sektora w kraju, co plasowało region na ostatniej pozycji. Również wartość wydatków na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw jest o wiele niższa od średniej krajowej i wpływa na zwiększanie się dystansu względem najbardziej konkurencyjnych województw.

W celu przezwyciężenia barier rozwojowych przedsiębiorczości w Świętokrzyskim, w niniejszej osi priorytetowej Programu przewidziano bezpośrednie wsparcie inwestycyjne mikro, małych i średnich firm. Preferowane będą projekty podmiotów działających w sektorze produkcyjnym i usługowym, w tym w branży turystycznej, dzięki realizacji inwestycji generujące nowe miejsca pracy i wdrażające nowe, innowacyjne technologie i rozwiązania. Przedsiębiorstwa będą też miały możliwość uzyskania dotacji na tworzenie nowych miejsc pracy, jak również dofinansowania organizacji misji gospodarczych oraz kosztów udziału w targach.

Bezpośrednie dotacje będzie można przeznaczyć na zakup nowych środków trwałych oraz na zakup wartości niematerialnych i prawnych. Projekty powinny mieć charakter innowacyjny⁹ i w sposób znaczący poprawiać kondycję firmy oraz podnosić jej konkurencyjność. Realizacja osi priorytetowej służyć ma też ułatwieniu przedsiębiorcom nawiązania kontaktów z potencjalnymi kontrahentami zagranicznymi oraz umożliwienie prezentacji swej oferty eksportowej na targach i wystawach oraz związanych z nimi gospodarczych misjach zagranicznych.

Firmy chcące sprzedawać swe produkty i usługi na rynkach Unii Europejskiej często stoją przed koniecznością dostosowania swojej bazy i organizacji procesów technologicznych do wymogów wspólnotowych. W ramach tej osi priorytetowej będą wspierane projekty inwestycyjne w przedsiębiorstwach z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza, gospodarki odpadami oraz realizacji przedsięwzięć służących wdrażaniu zasad zintegrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania (kontroli) zanieczyszczeń.

W Świętokrzyskim w stosunkowo niewielkiej skali tworzone są sieci współpracy pomiędzy poszczególnymi przedsiębiorstwami. W celu rozwoju powiązań kooperacyjnych firm, zwiększających ich konkurencyjność na rynkach Polski, jak i innych krajów Unii Europejskiej, przedsięwzięcia w tym zakresie uzyskują dofinansowanie w ramach RPOWŚ 2007 - 2013. Inwestycje, tego typu powinny znacznie poprawiać system współpracy i zarządzania grupą przedsiębiorstw lub w sposób innowacyjny wpływać na sytuację ekonomiczną grupy przedsiębiorstw.

W województwie świętokrzyskim istnieje duże zapotrzebowanie na usługi instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Słabość tych jednostek, dostarczających firmom wszechstronnej pomocy, w tym finansowej i doradczej, w istotny sposób utrudnia powstawanie i rozwój przedsiębiorstw. W osi priorytetowej pierwszej Programu zarezerwowano środki na rozwój już istniejących instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych, jak również na tworzenie nowych tego typu podmiotów. Przewiduje się, że w wyniku realizacji tej osi powstanie przynajmniej jeden regionalny fundusz pożyczkowo-poręczeniowy. Niebagatelną rolę powinny odgrywać inkubatory

---

⁹ Innowacja ma miejsce, gdy nowy lub ulepszony produkt zostaje wprowadzony na rynek albo nowy lub ulepszony proces zostaje zastosowany w produkcji, przy czym ów produkt i proces są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa.

przedsiębiorczości akademickiej i parki technologiczne jako organizacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości, a zwłaszcza gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwa informacyjnego.

Cele osi priorytetowej

- Wzmocnienie konkurencyjności i zdolności inwestycyjnej sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- Wzmocnienie inwestycyjne instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych.

Działania

1. Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw;
2. Tworzenie i rozwój powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw;
3. Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych;
4. Wsparcie inwestycyjne dla instytucji otoczenia biznesu;

Beneficjenci

- MŚP, grupy, konsorcja i klastry MŚP,
- Instytucje otoczenia biznesu,
- Partnerzy społeczni i gospodarczy (na podst. art. 5 pkt 7 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju),
- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną.

Kategorie interwencji:

03 – Transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), pomiędzy MŚP a innymi podmiotami gospodarczymi i uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami szkolnictwa policealnego, organami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz „biegunami nauki i technologii” (*parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itp.*)

04 – Pomoc na rzecz badań i rozwoju technologicznego, w szczególności dla MŚP (*w tym dostęp do usług związanych z badaniami i rozwojem technologicznym w ośrodkach badawczych*)

05 – Zaawansowane usługi wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw

06 – Pomoc udzielana MŚP na cele promocji produktów i procesów produkcyjnych przyjaznych dla środowiska (*wprowadzenie skutecznego systemu zarządzania środowiskiem, przyjęcie i wykorzystanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, włączenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw*)

07 - Inwestowanie w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (*innowacyjne technologie, tworzenie nowych przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki badań i rozwoju technologicznego i przedsiębiorstwa itp.*)

08 - Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

09 - Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP

Komplementarność

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – *projekt* – Działanie – *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*, Działanie – *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*;

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013 – Oś priorytetowa 3. *Kapitał dla innowacji*, Oś priorytetowa 4. – *Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia*, Oś priorytetowa 5. – *Dyfuzja innowacji*;

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Oś priorytetowa IV *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska*;

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 – *projekt* – Priorytet I – *Nowoczesna gospodarka*;

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013 – Priorytet II *Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw*; Priorytet VII – *Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej*; Priorytet VIII – *Regionalne kadry gospodarki*;

Poziom współfinansowania ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie dla sektora MŚP do 50% wydatków kwalifikowanych, zaś dla pozostałych beneficjentów do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

Oś priorytetowa 2. Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Kluczowymi czynnikami decydującymi o konkurencyjności gospodarki są: wysoki poziom innowacyjności przedsiębiorstw oraz efektywne wykorzystanie wiedzy i badań naukowych. Liczne badania i analizy dowodzą, że zdolność polskich firm do tworzenia i wdrażania nowych technologii i produktów jest bardzo niska. Na tym tle sytuacja przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie świętokrzyskim wyróżnia się szczególnie niekorzystnie. Ponad połowa najważniejszych wyrobów wytwarzanych przez przemysł należy do sektora niskiej techniki.

802 przedsiębiorstwa przemysłowe w Świętokrzyskim wykorzystywało w 2004 r. komputery do sterowania i regulacji procesami technologicznymi, a 169 wykorzystywało linie produkcyjne sterowane komputerem. Wskaźniki te stanowią odpowiednio 3,3% i 2,18% udziału w kraju. Na niskim poziomie przedstawia się również wykorzystanie mediów elektronicznych przez świętokrzyskich przedsiębiorców. W 2002 r. w Świętokrzyskim 157 przedsiębiorstw posiadało lokalne sieci komputerowe (LAN), a 240 przedsiębiorstwa korzystały z usług Internetu, co sytuowało wówczas Świętokrzyskie odpowiednio na przedostatniej i 13. pozycji wśród polskich województw.

Dotychczasowa współpraca jednostek gospodarczych z jednostkami prowadzącymi działalność B+R jest nikłą. Praktycznie nie istnieje bezpośrednia pomoc w tworzeniu rozwiązań innowacyjnych i sprzedaż gotowych rozwiązań technologicznych, czy organizacyjnych dla sektora MŚP. Duże firmy, w większości międzynarodowe, nie potrzebują właściwie kontaktu z jednostkami prowadzącymi działalność B+R, bo same takie jednostki wewnętrznie posiadają.

W ramach tej osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia służące podniesieniu poziomu innowacyjności gospodarki województwa, szczególnie poprzez wzmocnienie poten-

cjału sektora badawczo-rozwojowego dla rozwoju przedsiębiorczości, intensyfikację współpracy instytucji o charakterze badawczo-rozwojowym (w tym uczelni wyższych i specjalistycznych jednostek ochrony zdrowia) z przedsiębiorstwami, skutkujące zwiększeniem transferu nowoczesnych technik i technologii oraz umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowo traktowane będą projekty realizujące założenia Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005 – 2013 (RSI 2007-2013).

Przewidziano również dofinansowanie inwestycji wyższych uczelni, skierowanych na poprawę bazy dydaktycznej i tworzenie w regionie warunków do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy oraz budowy kapitału społecznego. Wspierane będą projekty infrastrukturalne uczelni wyższych, które kształcą na kierunkach kluczowych dla rozwoju województwa (szczególnie w kontekście wymagań rynku pracy) lub też prowadzą badania naukowe mające wpływ na poprawę nowoczesności i innowacyjności regionu. Realizowane będą przedsięwzięcia w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji bazy, wyposażenia w nowoczesne pomoce dydaktyczne, oprzyrządowanie do prowadzenia badań oraz wykorzystania technologii informacyjnych.

W finansowaniu operacji skierowanych dla sektora badawczo-rozwojowego (w tym wynikających z RSI 2007-2013) przewiduje się dopuszczenie mechanizmu *cross-financingu* w wysokości maksymalnej 10% wartości osi priorytetowej.

W miarę postępu technicznego i cywilizacyjnego o sile i konkurencyjności regionu w coraz mniejszym stopniu decydują tradycyjne systemy infrastrukturalne (przy odpowiedniej skali nasycenia), zaś coraz większego znaczenia nabiera nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna i informatyczna. Rozwój regionalnych sieci teleinformatycznych oraz technologii informacyjnych spowoduje przede wszystkim poprawę dostępu do informacji, rozwój nowych form prowadzenia działalności gospodarczej oraz usług elektronicznych. Pozwoli także na znaczące zwiększenie liczby użytkowników Internetu zarówno do celów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, usług publicznych, jak również edukacją młodzieży oraz ustawiczną edukacją dorosłych.

Realizacja tej osi priorytetowej przyniesie ma zdecydowaną poprawę w tanim dostępie mieszkańców regionu do szerokopasmowego Internetu. Dofinansowywane będą projekty dotyczące budowy i rozbudowy infrastruktury dostępu do Internetu, komplementarne z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006, oraz planowanymi do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007 - 2013. Wspierane będą również m.in. przedsięwzięcia związane z wprowadzeniem elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach administracji samorządowej, administracji rządowej w regionie oraz rozwojem elektronicznych usług dla ludności i podmiotów gospodarczych, jak również budową i rozbudową systemów transmisji danych pomiędzy instytucjami użyteczności publicznej.

Istotnym komponentem niniejszej osi priorytetowej będą również działania mające na celu promocję atrakcyjności inwestycyjnej regionu, kreowanie pozytywnego wizerunku województwa, wypracowanie i rozwój markowych regionalnych produktów turystycznych. Ma to istotne znaczenie dla rozwoju regionu, gdyż właśnie w turystyce upatruje się znaczny potencjał rozwojowy Świętokrzyskiego.

Samorzady z terenu województwa świętokrzyskiego dysponują stosunkowo niewielką liczbą kompleksowo wyposażonych terenów inwestycyjnych, spełniających oczekiwania potencjalnych inwestorów. W priorytecie tym przewidziano dofinansowanie inwestycji samorządów lokalnych, mających na celu utworzenie nowych bądź poprawę jakości już istniejących terenów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze.

Cele osi priorytetowej

- Poprawa powiązań pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz innowacyjności i gospodarką,
- Tworzenie i rozbudowa sieci teleinformatycznych oraz rozwój systemów usług elektronicznych, w tym dla podmiotów gospodarczych,
- Wzrost dostępności kompleksowo wyposażonych terenów inwestycyjnych,
- Poprawa wizerunku regionu, jego potencjału gospodarczego i turystycznego.

Działania

1. Rozwój innowacji, wspieranie działalności dydaktycznej i badawczej szkół wyższych oraz placówek sektora „badania i rozwój”;
2. Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego;
3. Promocja gospodarcza i turystyczna regionu;
4. Tworzenie kompleksowych terenów inwestycyjnych.

Beneficjenci

- Instytucje otoczenia biznesu,
- Partnerzy społeczni i gospodarczy (na podst. art. 5 pkt 7 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju),
- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- Szkoły wyższe (w zakresie infrastruktury dydaktycznej i naukowo-badawczej), specjalistyczne placówki ochrony zdrowia prowadzące działalność naukowo-badawczą, jednostki naukowe, organizacje pozarządowe, jednostki wybrane w drodze przetargu, dostarczające usług użyteczności publicznej na zlecenie władz jednostek samorządu terytorialnego,
- Administracja rządowa,
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej).

Kategorie interwencji:

01 – Działania w zakresie badań i rozwoju technologicznego prowadzone w ośrodkach badawczych

02 – Infrastruktura związana z badaniami i rozwojem technologicznym (w tym instalacje, oprzyrządowanie i szybkie sieci komputerowe łączące ośrodki badawcze) oraz ośrodki kompetencji w zakresie konkretnych technologii

03 – Transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), pomiędzy MŚP a innymi podmiotami gospodarczymi i uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami szkolnictwa policealnego, organami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz „biegunami nauki i technologii” (*parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itp.*)

09 - Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP

10 – Infrastruktura telekomunikacyjna (*w tym sieci szerokopasmowe*)

11 – Technologie informacyjne i telekomunikacyjne (*dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.*)

13 – Usługi i aplikacje dla obywateli (*e-zdrowie, e-rząd, e-kształcenie, e-integracja itp.*)

- 14 – Usługi i aplikacje dla MŚP (*e-handel, edukacja i szkolenia, tworzenie sieci itp.*)
15 – Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do ICT i ich wydajne wykorzystanie
55 – Promowanie zasobów naturalnych
57 – Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych

Komplementarność

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013 – Oś priorytetowa 1. - *Badania i rozwój nowoczesnych technologii*, Oś priorytetowa 2. – *Infrastruktura sfery B+R*, Oś priorytetowa 4. – *Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia*, Oś priorytetowa 6. – *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*; Oś priorytetowa 7. – *Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego*;

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 – *projekt* – Oś priorytetowa I – *Nowoczesna gospodarka*;

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Oś priorytetowa XIV – *Infrastruktura szkolnictwa wyższego*;

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013 – Priorytet II *Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw*; Priorytet III – *Wysoka jakość systemu oświaty*; Priorytet IV *Szkolnictwo wyższe i nauka*, Priorytet V – *Dobre państwo*; Priorytet VIII – *Regionalne kadry gospodarki*;

Poziom współfinansowanie ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

Oś priorytetowa 3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Świętokrzyskie pod względem wyposażenia infrastrukturalnego jest słabsze zarówno od regionów Unii Europejskiej, jak i większości polskich województw. Niedostateczny stan infrastruktury komunikacyjnej stanowi istotny czynnik hamujący napływ inwestycji zewnętrznych, jak również rozwój rodzimych podmiotów gospodarczych. Na podstawie danych statystycznych jednoznacznie można stwierdzić, że inwestorzy, w szczególności zagraniczni, preferują obszary z znacznym stopniem zurbanizowane, z dobrze rozwiniętą infrastrukturą i łatwym dostępem do obiektów biurowych i przemysłowych.

Duży problem stanowi wyczerpująca się przepustowość dróg przy jednocześnie nasilającym się ruchu pojazdów, dekapitalizacja dróg spowodowana niskimi nakładami na ich utrzymanie i modernizację, mała ilość przepraw mostowych oraz brak obwodnic obszarów zurbanizowanych, co powoduje liczne kolizje ruchu tranzytowego i lokalnego. Taka sytuacja ma negatywny wpływ na stan bezpieczeństwa na drogach i relatywne „oddalenie się województwa” od głównych krajowych i europejskich ośrodków wzrostu poprzez wydłużenie czasu podróży. Pilnej modernizacji wymagają też regionalne i lokalne linie kolejowe, jak również tabor kolejowy.

W ramach tej osi priorytetowej realizowane będą przede wszystkim działania mające na celu taką budowę, rozbudowę i modernizację systemu dróg i linii kolejowych zawartych w *Programie Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013*, która wpłynie na poprawę jego jakości, zapewni spójność z krajowym i europejskim układem komunikacyjnym, a tym samym pozwoli na pełniejsze włączenie się regionu w procesy rozwojowe. Sprzyjać temu będzie również wymiana taboru kolejowego w komunikacji pasażerskiej na obszarze województwa, sprzyjająca podnoszeniu jakości usług transportowych i ograniczeniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Dofinansowaniu podlegać będą rozwiązania spełniające co najmniej minimalne docelowe parametry techniczne określone w warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne oraz zdecydowanie poprawiające bezpieczeństwo ruchu pieszego i kołowego. Preferowane będą projekty o pozytywnym wpływie na rozwój społeczeństwa informatycznego poprzez stwarzanie warunków do rozbudowy sieci teleinformatycznych. Standardem powinno być uwzględnianie (tam, gdzie jest to możliwe) przy realizacji projektów drogowych budowy ścieżek rowerowych. Możliwe jest także dofinansowanie inwestycji służących wyłącznie budowie ścieżek rowerowych przy drogach publicznych.

W ramach tej osi priorytetowej wsparcie uzyskują również podmioty zarządzające infrastrukturą drogowego transportu publicznego. Budowa nowych lub modernizacja istniejących dworców autobusowych, zajezdni, przystanków czy parkingów dla taboru podniesie jakość usług świadczonych w tym zakresie dla mieszkańców regionu, poprawiając jednocześnie estetykę tego typu infrastruktury, co jest szczególnie ważne z punktu widzenia rozwoju turystyki w świętokrzyskim.

Postępujący w ostatnich latach w naszym kraju dynamiczny rozwój komunikacji lotniczej, związany w szczególności z rozszerzeniem działalności tzw. „tanich linii”, otwiera nowe możliwości powszechnie dostępnego i szybkiego podróżowania, stanowiąc jednocześnie szansę na rozwój turystyki w województwie. By region świętokrzyski mógł w pełni włączyć się w ten proces, konieczne jest powstanie wielofunkcyjnego portu lotniczego umożliwiającego całodobową obsługę na liniach krajowych i międzynarodowych krótkiego i średniego zasięgu.

Przewiduje się przeprowadzanie na etapie wdrażania Programu oddzielnych naborów wniosków w zależności od skali projektów i typów beneficjentów, w celu zapewnienia samorządom lokalnym o mniejszym potencjale (w szczególności z terenów wiejskich) odpowiedniego dostępu do środków w ramach tej osi priorytetowej.

Działania

1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym,
2. Rozwój systemów lokalnej infrastruktury komunikacyjnej.

Cele osi priorytetowej

- Lepsze połączenie systemu komunikacyjnego regionu z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi,
- Poprawa powiązań komunikacyjnych pomiędzy stolicą regionu i ośrodkami powiatowymi a pozostałymi obszarami województwa,
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu,
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną, jednostki świadczące usługi publiczne na zlecenie jst, jednostki wybrane w drodze przetargu, świadczące usługi publiczne na zlecenie jst,
- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., PKS, spółki prawa handlowego, w których większych akcji lub udziałów posiada jst,
- Spółki zarządzające portami lotniczymi,
- Policja, straż pożarna.

Kategorie interwencji:

- 16 - Koleje
- 18 - Tabor kolejowy
- 23 - Drogi regionalne i lokalne
- 24 - Ścieżki rowerowe
- 28 - Inteligentne systemy transportu
- 29 - Porty lotnicze

Komplementarność

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Oś priorytetowa VI – *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*, Oś priorytetowa VII – *Transport przyjazny środowisku*, Oś priorytetowa VIII – *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe*, Oś priorytetowa IX – *Infrastruktura drogową w Polsce wschodniej*;
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 – *projekt* – Oś priorytetowa III: *Infrastruktura transportowa*;

Poziom współfinansowania ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Zapóźnienia w poziomie wyposażenia infrastrukturalnego w województwie świętokrzyskim występują w każdym jego segmencie. W celu odwrócenia trwającego procesu peryferyzacji regionu należy skoncentrować wysiłki na szybkiej poprawie stanu ilościowego i jakościowego infrastruktury technicznej, w tym m.in. z zakresu ochrony środowiska i energetycznej.

Istotnym problemem pozostaje poprawa jakości i zwiększenie dostępności do wody pitnej oraz ograniczenie ilości odprowadzanych do środowiska nieoczyszczonych ścieków

komunalnych. Wciąż wiele miejscowości pozbawionych jest dostępu do sieci wodociągowej, zaś długość obecnie istniejących systemów kanalizacyjnych jest wysoce niezadowalająca, co stwarza zagrożenie skażenia środowiska przyrodniczego. Część gmin nie posiada dostatecznego dostępu do oczyszczalni ścieków, zaś wśród istniejących tego typu obiektów wiele wymaga modernizacji. Realizacja projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, wraz z komplementarnymi inwestycjami wdrażanymi w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (PROW 2007 – 2013) i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 (PO LiŚ 207 – 2013), skutkować ma nadrobieniem zapóźnień w tym względzie w stosunku do innych krajów Unii Europejskiej.

Unowocześnienia wymagają stosowane systemy składowania i unieszkodliwiania odpadów. Wspierana będzie budowa, modernizacja, rozbudowa instalacji do odzysku, unieszkodliwiania i segregacji odpadów, spalarni odpadów, ponadto rekultywacja składowisk odpadów i likwidacja dzikich wysypisk.

Interwencja osi priorytetowej obejmie także budowę i modernizację komunalnych systemów ciepłowniczych, wraz z modernizacją lub budową nowych źródeł energetycznych. Wsparcie w tej dziedzinie powinno jednak skutkować zwiększonym wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii lub znaczącą poprawą efektywności energetycznej.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w publicznych systemach energetycznych będzie finansowane również w ramach samodzielnych projektów.

Pilnego rozwiązania wymaga kwestia zapobiegania zagrożeniu powodziowemu. Służyć temu ma budowa i modernizacja wałów oraz zbiorników retencyjnych, tworzenie terenów zalewowych, regulacja cieków wodnych.

Niedostateczna jakość i niewystarczający stan ilościowy elementów infrastruktury dystrybucji energii elektrycznej powoduje częste awarie i stanowi barierę w tworzeniu nowych terenów inwestycyjnych. W ramach tej osi priorytetowej można będzie realizować inwestycje w tym zakresie, wynikające z *Programu Reelektryfikacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013*, komplementarne z operacjami przewidzianymi do finansowania w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 oraz Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013.

Przewiduje się przeprowadzanie na etapie wdrażania Programu oddzielnych naborów wniosków w zależności od skali projektów i typów beneficjentów, w celu zapewnienia samorządom lokalnym o mniejszym potencjale (w szczególności z terenów wiejskich) odpowiedniego dostępu do środków w ramach tej osi priorytetowej.

Działania

1. Rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej,
2. Rozwój systemów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej.

Cele osi priorytetowej

- Poprawa dostępności mieszkańców do infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej oraz poprawa efektywności systemów infrastruktury z tego zakresu,
- Poprawa stanu środowiska naturalnego, zapobieganie jego degradacji.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną, jednostki świadczące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego,

- Administracja rządowa,
- Organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów, i związków wyznaniowych
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- Parki narodowe i krajobrazowe,
- Przedsiębiorstwa energetyczne, spółki komunalne.

Kategorie interwencji:

- 33 – Energia elektryczna
 39 – Energia odnawialna: wiatrowa
 40 – Energia odnawialna: słoneczna
 41 – Energia odnawialna: z biomasy
 42 – Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe
 43 – Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią
 44 – Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi
 45 – Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną
 46 – Oczyszczanie ścieków
 47 – Jakość powietrza
 50 – Rekultywacja terenów przemysłowych i zdegradowanych
 51 – Promowanie bioróżnorodności i ochrona przyrody (w tym Natura 2000)
 53 – Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)
 54 – Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom

Komplementarność

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – *projekt* – Działanie – *Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*;

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Oś priorytetowa I – *Gospodarka wodno-ściekowa*, Oś priorytetowa II – *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi*, Oś priorytetowa III – *Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska*, Oś priorytetowa IV – *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska*, Oś priorytetowa V – *Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych*, Oś priorytetowa X – *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku*;

Poziom współfinansowania ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej, oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Pod względem infrastruktury służby zdrowia nasz region plasuje się na jednym z ostatnich miejsc w Polsce. Trudna sytuacja finansowa zdecydowanej większości placówek służby zdrowia na terenie regionu nie pozwala na samodzielne sfinansowanie koniecznych inwestycji, bez których nie jest możliwe podniesienie jakości opieki medycznej, jak również poprawa dostępności usług medycznych, zarówno podstawowych jak i specjalistycznych. Szczególnie ważne dla rozwoju regionu jest także podniesienie poziomu usług sanatoryjnych. Świadczenie tego typu usług ma w świętokrzyskim długą tradycję i stanowi istotny czynnik rozwoju województwa.

Niniejsza oś priorytetowa służyć będzie realizacji inwestycji dotyczących zakupu nowoczesnego sprzętu medycznego, przebudowy, rozbudowy, modernizacji i wyposażenia obiektów ochrony zdrowia, w tym sanatoryjnej, w celu dostosowania ich do obecnych standardów, warunków koniecznych do spełnienia w związku z zakupem i instalacją nowego sprzętu medycznego, jak również rozwoju leczenia specjalistycznego i wysokospecjalistycznego.

Województwo świętokrzyskie, mimo znacznego w ostatnich latach zwiększenia liczby wyższych uczelni, zwłaszcza prywatnych, zajmuje przedostatnie miejsce w kraju pod względem liczby studentów studiów dziennych. Wiąże się to z brakiem uczelni wyższej o statusie uniwersyteckim oraz brakiem niektórych kierunków kształcenia (prawo, medycyna, psychologia, socjologia itp.), co wpływa na migrację uzdolnionej młodzieży poza województwo. Rozwój uczelni publicznych warunkujący utworzenie uniwersytetu powinien stać się bezwzględnie priorytetem na najbliższe lata. Cel ten będzie realizowany w odniesieniu do inwestycji finansowanych w tym zakresie z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013. Ponadto działalność naukowo-badawcza i dydaktyczna wyższych uczelni uzyska wsparcie ze środków osi priorytetowej 2. RPOWŚ 2007 – 2013. Niniejsza oś priorytetowa będzie skoncentrowana na finansowaniu projektów dotyczących bazy socjalnej obiektów akademickich.

Stan infrastruktury placówek edukacyjnych niższego szczebla (w tym przedszkoli) jest niezadowalający, szczególnie na terenach wiejskich, wpływając na powiększanie się dystansu w dostępie do edukacji pomiędzy bardziej rozwiniętymi regionami a województwem świętokrzyskim. Znaczącym problemem jest niewystarczająca liczba i stan edukacyjnych centrów doskonalenia zawodowego. Aktualnie rynek pracy wymaga stałego podnoszenia, uzupełniania i nabywania nowych kwalifikacji zawodowych. Niskie kwalifikacje to jedna z przyczyn długotrwałego bezrobocia, niezbędne są więc inwestycje w budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury tych podmiotów oraz ich odpowiednie wyposażenie.

Wsparcie w tym zakresie dotyczyć będzie budowy, przebudowy i modernizacji placówek oświatowych, w tym z zakresu kształcenia zawodowego, jak również wyposażenia tych jednostek.

Wysoko rozwinięte regiony budują swoją przewagę konkurencyjną nie tylko poprzez wzrost atrakcyjności miejsc pracy, ale także tworząc mieszkańcom warunki do zaspokajania na określonym poziomie potrzeb wyższego rzędu, w tym dostępu do dóbr kultury, zróżnicowanych form bezpiecznego wypoczynku i zagospodarowania czasu wolnego.

Niniejsza oś priorytetowa obejmuje także budowę, przebudowę, modernizację i wyposażenie placówek kultury o znaczeniu lokalnym i regionalnym.

Świętokrzyskie jest regionem, na terenie którego zachowało się wyjątkowo dużo obiektów zabytkowych o znaczącej wartości historycznej i naukowej. W wielu z nich zlokalizowane zostały interesujące i często unikatowe w skali kraju ekspozycje muzealne. Stan tych zabytków odbiega od standardów europejskich.

Region świętokrzyski, w porównaniu z pozostałymi województwami, posiada niewielką bazę noclegową, jedną z najmniejszych w Polsce. Pod względem wielkości tej bazy i liczby udzielonych noclegów zajmuje przedostatnie miejsce w kraju. Ruch turystyczny w województwie świętokrzyskim to zaledwie 5% turystów krajowych i 2% turystów zagranicznych całości polskiego ruchu turystycznego. Region posiada znakomite walory turystyczno-krajoznawcze. Obecnie walory te nie są w pełni wykorzystywane.

W ramach tej osi priorytetowej podmioty publiczne będą mogły finansować inwestycje w zakresie zasobów dziedzictwa kulturowego wraz z przystosowaniem ich do celów turystycznych, rozwoju i modernizacji publicznej infrastruktury turystycznej, w tym obiektów noclegowych, gastronomicznych, rekreacyjnych i innej infrastruktury turystycznej (w tym ścieżek rowerowych, ścieżek rekreacyjnych, miejsc postoju, na terenach atrakcyjnych turystycznie, przyrodniczo).

Województwo wykazuje poważne braki w podstawowej infrastrukturze sportowej i rekreacyjnej. Niestety część gmin nie posiada pełnowymiarowych hal sportowych, a istniejące wymagają remontu. Niedostateczna jest również liczba krytych pływalni, kompleksów basenów, boisk i stadionów sportowych.

Wsparcie budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów pełniących funkcje kulturalne, turystyczne, rekreacyjne i sportowe oraz konserwacji, renowacji i adaptacji obiektów zabytkowych znacznie ułatwiłoby dostęp mieszkańców do tego typu infrastruktury i wpłynęło na zróżnicowanie oferty dla turystów, a jednocześnie aktywizowałoby region gospodarczo tworząc nowe miejsca pracy, generując nowe formy aktywności w sferze społecznej i przyczyniając się do zwiększenia atrakcyjności regionu dla potencjalnych inwestorów. Istotnym aspektem w kontekście podniesienia jakości życia w regionie jest bezpieczeństwo publiczne.

Działania

1. Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia,
2. Podniesienie jakości usług publicznych poprzez wspieranie placówek edukacyjnych i kulturalnych,
3. Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu.

Cele osi priorytetowej

- Poprawa jakości infrastruktury ochrony zdrowia,
- Doskonalenie regionalnej infrastruktury edukacyjnej,
- Tworzenie warunków dla rozwoju kultury, sportu i turystyki jako elementów tożsamości regionalnej i form aktywności społeczno-zawodowej ludności,
- Poprawa dostępu do obiektów dziedzictwa kulturowego, turystycznych i sportowych oraz zmniejszenie różnic w tym zakresie pomiędzy regionem świętokrzyskim a innymi regionami.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- Instytucje kultury, organizacje turystyczne działające non-profit, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,

- Szkoły wyższe, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe,
- zakłady opieki zdrowotnej, spółki prawa handlowego utworzone przez jst lub Ministra Skarbu, prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, w których większość udziałów należy do organu założycielskiego,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- Spółki prawa handlowego, w których większych akcji lub udziałów posiada jst,
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej).

Kategorie interwencji:

- 56 – Ochrona i waloryzacja dziedzictwa naturalnego
 57 – Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
 58 – Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
 59 – Rozwój infrastruktury kultury
 60 – Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług kulturalne
 75 – Infrastruktura edukacyjna
 76 – Infrastruktura zdrowotna
 77 – Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza
 79 – Inna infrastruktura społeczna

Komplementarność

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – *projekt* – Działanie – *Odnowa i rozwój wsi*;

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Oś priorytetowa XII – *Kultura i dziedzictwo kulturowe*, Oś priorytetowa XIII – *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia*;

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 – *projekt* – Oś priorytetowa I – *Nowoczesna gospodarka*;

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013 – Priorytet VI – *Profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia ludności w wieku produkcyjnym*;

Poziom współfinansowania ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

Oś priorytetowa 6. Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Zapewnienie harmonijnego rozwoju regionu wymaga dobrze rozwiniętego regionalnego centrum - obszaru metropolitalnego - skupiającego szereg usług wyższego rzędu i charakteryzującego się dynamiką rozwoju gospodarczego wyższą niż średnia dla regionu. Rolą takiego ośrodka, w naturalny sposób utożsamianego ze stolicą województwa, jest stymulowanie

procesów rozwojowych w całym regionie. W tym kontekście szczególną uwagę należy poświęcić zapobieżeniu zjawiska osłabienia obszarów otaczających ośrodek metropolitalny, objawiających się przede wszystkim odpływem wykwalifikowanych kadr oraz kapitału. Zapewnienie skutecznego pełnienia przez Kielce roli regionalnego ośrodka metropolitalnego wymaga podjęcia działań, koncentrujących się m.in. na: zapewnieniu otwartości i spójności komunikacyjnej z resztą obszaru województwa i poza nim, rewitalizacji zmarginalizowanych części miasta, podniesieniu jakości (z uwzględnieniem kwestii bezpieczeństwa) i dywersyfikacji systemów transportu zbiorowego. W odniesieniu do poszczególnych części regionu część funkcji metropolitalnych pełnić powinny sub-regionalne ośrodki wzrostu (reprezentowane przez miasta powiatowe). Dla nich również przewidziano wsparcie w ramach tej osi priorytetowej.

Niniejsza oś priorytetowa służyć ma realizacji kompleksowych projektów mających za zadanie rewitalizację zaniedbanych części miasta Kielce i miast powiatowych, dla których istnieją lokalne programy rewitalizacji. Ponadto wspierane będą inwestycje dotyczące podniesienia jakości infrastruktury wystawienniczej, targowej oraz poprawy estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznej, szczególnie służące podniesieniu atrakcyjności miast dla ruchu turystycznego. Przewidziano również dofinansowanie inwestycji skierowanych ku poprawie jakości miejskiej komunikacji publicznej oraz systemów wpływających na podniesienie jakości funkcjonowania układu komunikacyjnego miast.

Znaczne obszary województwa świętokrzyskiego zagrożone są procesem trwałej peryferyzacji i marginalizacji. Przejawem tych problemów jest utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, wynikająca z niego bieda, przestępczość i inne patologie społeczne, odpływ osób wykształconych oraz opóźnienia w wyposażeniu w infrastrukturę. Roli czynnika aktywizującego rozwój tych obszarów nie spełniają małe miasta o niewystarczająco rozwiniętym potencjale. Mniejsze gminy o niskich dochodach własnych również mają ograniczone możliwości inwestycyjne.

W ramach niniejszej osi priorytetowej skoncentrowane zostały przedsięwzięcia służące włączeniu małych miasteczek i obszarów zmarginalizowanych w procesy rozwojowe. Dotyczyć one będą przede wszystkim budowy, przebudowy i modernizacji elementów infrastruktury podstawowej, społecznej, monitorowania bezpieczeństwa w miejscach publicznych, jak również mieszkaniowej (w zakresie określonym w Rozporządzeniu nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie EFRR) i wzrostu estetyki przestrzeni publicznej.

Przewiduje się przeprowadzanie na etapie wdrażania Programu oddzielnych naborów wniosków w zależności od skali projektów i typów beneficjentów, w celu zapewnienia samorządom lokalnym o mniejszym potencjale (w szczególności z terenów wiejskich) odpowiedniego dostępu do środków w ramach tej osi priorytetowej.

Działania

1. Wzmocnienie regionalnych i sub-regionalnych ośrodków wzrostu,
2. Rewitalizacja małych miast.

Cel osi priorytetowej

- Rozwój infrastruktury, poprawiający warunki dla zwiększania inwestycji na obszarach podlegających restrukturyzacji oraz w zdegradowanych miastach i dzielnicach miast, terenach przemysłowych i powojkowych.

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną, jednostki świadczące usługi publiczne na zlecenie jst, jednostki wybrane w drodze przetargu, świadczące usługi publiczne na zlecenie jst,
- Organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS (w ramach zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych),
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej).

Kategorie interwencji:

25 – Transport miejski

61 – Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich

78 – Infrastruktura mieszkalnictwa

Komplementarność

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – *projekt* – Działanie – *Odnowa i rozwój wsi*;

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Priorytet VII – *Transport przyjazny środowisku*;

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 – *projekt* – Oś priorytetowa II – *Wojewódzkie ośrodki wzrostu*;

Poziom współfinansowania ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

Oś priorytetowa 7. Pomoc techniczna

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Jednym z najistotniejszych warunków efektywnego wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego w okresie programowania 2007 – 2013 jest zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego. Rola Instytucji Zarządzającej Programem nakłada na Zarząd Województwa pełną odpowiedzialność za skuteczne i sprawne wdrażanie RPOWŚ 2007 - 2013. Sprostanie temu wyzwaniu możliwe jest tylko pod warunkiem wzmocnienia jednostek biorących udział w procesie absorpcji środków strukturalnych. Wzmocnienie to powinno mieć charakter przede wszystkim kadrowy. Bazując na okresie programowania 2004 – 2006 można uznać, że obecny potencjał kadrowy jednostek biorących udział we wdrażaniu ZPORR jest zdecydowanie niewystarczający w stosunku do potrzeb i wyzwań nowej perspektywy finansowej UE. Istnieje potrzeba zatrudnienia i przeszkolenia nowych pracowników, jak również zapewnienia im stanowisk pracy w pełni wyposażonych w sprzęt biurowy i informatyczny.

Kolejnym aspektem wymagającym wsparcia w ramach Pomocy Technicznej RPOWŚ 2007 – 2013 jest polityka informacyjna i promocyjna. Działania informacyjne mają zapewnić odpowiedni „popyt” wśród beneficjentów na środki pomocowe UE, dostarczyć im pełne i wyczerpujące wskazówki, nt. sposobu aplikowania, procedur i przepisów obowiązujących w tym zakresie. Jednocześnie konieczne jest stworzenie sprawnego systemu wymiany informacji pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu wdrażania RPOWŚ 2007 - 2013.

Realizacja działań promocyjnych upowszechnić ma wśród opinii publicznej rezultaty interwencji środków strukturalnych, ponadto ma służyć kształtowaniu pozytywnego wizerunku Wspólnot Europejskich i poprawiać stan wiedzy nt. instytucji unijnych. Działania te będą zgodne z Planem komunikacji funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce.

Wsparcie w ramach tej osi priorytetowej dotyczyć będzie projektów, dla których beneficjentem będzie Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 i inne podmioty, uczestniczące w procesie wdrażania, monitorowania i kontroli RPOWŚ 2007 – 2013, jak również wykonujące obowiązki związane z informacją i promocją Programu oraz zajmujące się jego ewaluacją. Projekty dotyczyć będą refundacji kosztów zatrudnienia pracowników, podnoszenia ich kwalifikacji oraz wyposażenia stanowisk pracy. Ponadto finansowane będą koszty organizacyjne i administracyjne związane z realizacją Programu, szkoleń dla beneficjentów. Wsparcie uzyskają również przedsięwzięcia związane z ewaluacją Programu, przygotowaniem ekspertyz, badań, analiz, sprawozdań, także opracowanych przez ekspertów zewnętrznych. Niniejsza oś priorytetowa umożliwi ponadto sfinansowanie kosztów przygotowania dokumentów programowych na następny okres programowania.

Działania

1. Wsparcie procesu wdrażania,
2. Działania informacyjne i promocyjne.

Cele osi priorytetowej

- Wzmocnienie potencjału administracyjnego jednostek uczestniczących we wdrażaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013;

- Zapewnienie spójnych i skutecznych działań informacyjnych i promocyjnych dot. możliwości skorzystania ze środków pomocowych UE oraz upowszechniających rezultaty ich interwencji.

Beneficjenci

Instytucja Zarządzająca oraz jednostki uczestniczące w systemie wdrażania RPOWS 2007 – 2013.

Kategorie interwencji:

85 – Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola

86 – Ocena, badania/ekspertyzy, informacja i komunikacja

Komplementarność

Program Operacyjny Pomoc Techniczna – *projekt*;

Poziom współfinansowania ze środków EFRR

Współfinansowanie projektów ze środków EFRR wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy publicznej.

7. System realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013

7.1. Kompetencje instytucji zaangażowanych w zarządzanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013

7.1.1 Koordynacja

Koordynacja na poziomie NSRO 2007 - 2013 - Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem systemu realizacji NSRO 2007 - 2013, a także odpowiada za prowadzenie badań ewaluacyjnych na poziomie NSRO 2007 - 2013, w tym badań horyzontalnych oraz badań uzupełniających i badań *ad hoc*, wynikających z monitorowania realizacji NSRO 2007 - 2013.

Koordynacja 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – Instytucja Koordynująca Regionalne Programy Operacyjne

Funkcję Instytucji Koordynującej RPO (IK RPO) pełnić będzie Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego obsługiwany w przedmiotowym zakresie przez Departament Koordynacji Programów Regionalnych (DPR) w ramach MRR.

Instytucja Koordynująca RPO odpowiedzialna jest w szczególności za:

- weryfikację regionalnych programów operacyjnych pod względem ich zgodności z NSRO 2007 - 2013;
- negocjowanie regionalnych programów operacyjnych z KE we współpracy z instytucjami zarządzającymi RPO;
- zapewnienie spójności stosowanych wytycznych;
- monitorowanie efektów wdrażania RPO w regionach (analizy porównawcze).

Wzajemne relacje oraz szczegółowy zakres obowiązków i podział zadań między Instytucją Koordynującą RPO a Instytucją Zarządzającą RPOWS 2007 – 2013 zostaną określone w porozumieniu zawartym między tymi instytucjami.

7.1.2 Zarządzanie Regionalnym Programem Operacyjnym

Instytucja Zarządzająca RPOWS 2007 - 2013

Funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013 pełni Zarząd Województwa Świętokrzyskiego. Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 60 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS i FS, jest odpowiedzialna za zarządzanie regionalnym programem operacyjnym i jego realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami, a w szczególności za:

- zapewnienie, że operacje są wybierane do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do regionalnego programu operacyjnego oraz że spełniają one mające zastosowanie zasady wspólnotowe i krajowe przez cały okres ich realizacji;
- weryfikację, że współfinansowane towary i usługi są dostarczone oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów na operacje zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi;
- zapewnienie istnienia informatycznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach regionalnego programu operacyjnego oraz zapewnienie, że dane na temat realizacji, niezbędne do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny są gromadzone;
- zapewnienie utrzymywania przez beneficjentów i inne podmioty uczestniczące w realizacji operacji odrębnego systemu księgowego albo odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją, bez uszczerbku dla krajowych zasad księgowych;
- zapewnienie, że ocena regionalnego programu operacyjnego, o której mowa w art. 48 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, jest prowadzona zgodnie z art. 47 ww. rozporządzenia;
- ustanowienie procedur dla zapewnienia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, są przechowywane zgodnie z wymogami art. 90 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006;

- zapewnienie otrzymywania przez instytucję certyfikującą wszystkich niezbędnych informacji o procedurach i weryfikacjach prowadzonych w odniesieniu do wydatków na potrzeby poświadczania;
- kierowanie pracą komitetu monitorującego i dostarczanie mu dokumentacji wymaganej w celu umożliwienia monitorowania jakościowego realizacji programu operacyjnego w świetle jego szczegółowych celów;
- opracowanie i przedkładanie Komisji rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez komitet monitorujący;
- zapewnianie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji ustanowionych w art. 69 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006;
- dostarczanie Komisji Europejskiej informacji umożliwiających jej dokonanie oceny dużych projektów.

Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2007 – 2013 może zlecić wykonywanie części swoich zadań o charakterze zarządczym lub operacyjnym do innych podmiotów. Dokonując delegacji, Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2007 – 2013 zachowuje jednak całkowitą odpowiedzialność za całość realizacji Programu.

Instytucja Certyfikująca

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, jako odpowiedzialny za ustanowienie systemu certyfikacji zgodnego z wymogami prawa unijnego oraz prawa polskiego oraz za zapewnienie jego właściwego funkcjonowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi ogólne zasady i procedury certyfikacji, które będą podstawą do działania dla wszystkich instytucji certyfikujących.

Funkcję instytucji odpowiedzialnej za certyfikację wydatków ponoszonych w ramach wszystkich regionalnych programów operacyjnych pełni Departament Instytucji Certyfikującej, utworzony w strukturze Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Instytucja certyfikująca programu operacyjnego odpowiada w szczególności za:

- opracowanie i przedłożenie Komisji poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność;
- poświadczanie, że deklaracja wydatków jest dokładna, wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
- poświadczenie, że zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe;
- zapewnienie, do celów poświadczania, że otrzymała od instytucji zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;
- uwzględnianie, do celów poświadczania, wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez instytucję audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji;

- prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnej deklaracji wydatków;
- tam gdzie jest to przewidziane - weryfikacja i zatwierdzanie podręczników regionalnych pośredniczących instytucji certyfikujących.

Instytucja certyfikująca dla regionalnych programów operacyjnych deleguje na podstawie zawartego porozumienia część funkcji związanych z certyfikacją do urzędów wojewódzkich.

Instytucja Audytowa

Dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego funkcję instytucji audytowej pełni **Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej**. Zadania te są wykonywane za pośrednictwem wyodrębnionej komórki organizacyjnej w Ministerstwie Finansów, tj. Departamentu Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE oraz urzędów kontroli skarbowej.

Instytucja audytowa jest odpowiedzialna za zapewnienie, że audyty systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego oraz kontrole projektów przeprowadzane na podstawie odpowiedniej próby są przeprowadzane zgodnie z międzynarodowo uznanymi standardami audytu.

Instytucja audytowa realizuje zadania określone w art. 62 oraz art. 71 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Zadania te dotyczą przede wszystkim:

- zapewnienia prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego;
- zapewnienia prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków;
- przedstawianie Komisji, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywne rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania;
- przedkładanie Komisji rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla programu operacyjnego oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemach zarządzania i kontroli programu. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia;
- wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na jej odpowiedzialność, w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione

Komisji są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe;

- przedkładanie, w stosownych przypadkach, zgodnie z art. 88 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków;
- przedłożenie Komisji, nie później niż dnia 31 marca 2017 r. deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

Z przeprowadzonych czynności audytowych instytucja audytowa opracowuje sprawozdania wraz z ewentualnymi rekomendacjami. Za wdrożenie rekomendacji w terminach określonych przez instytucję audytową odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013

Instytucja właściwa dla otrzymywania płatności pochodzących z Komisji Europejskiej

Środki przekazywane przez Komisję Europejską jako zaliczki, płatności okresowe i płatności salda końcowego na rzecz programów operacyjnych będą wpływać na wyodrębnione rachunki bankowe zarządzane przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Instytucja lub instytucje odpowiedzialne za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów

Podmiotem odpowiedzialnym za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów RPOWŚ 2007 – 2013 będzie Instytucja Zarządzająca.

7.2. Monitorowanie

Monitorowanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 służy zapewnieniu odpowiedniej jakości wdrażania programu. Jest ono prowadzone przez Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący RPOWŚ 2007 - 2013, pracujący pod przewodnictwem przedstawiciela Instytucji Zarządzającej.

Monitorowanie jest prowadzone zgodnie z art. 66 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, w oparciu o określone w programie operacyjnym wskaźniki kwantyfikujące cele poszczególnych osi priorytetowych. Tam, gdzie to możliwe, odpowiednie dane statystyczne będą uwzględniać podział na płeć oraz terytorium. Dane dla celów monitorowania będą przekazywane do Komisji Europejskiej drogą elektroniczną, zgodnie z wymogami.

Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 zostanie powołany w ciągu trzech miesięcy od daty przekazania Polsce decyzji o zatwierdzeniu programu przez Komisję Europejską. W skład komitetu wejdą przedstawiciele m.in. instytucji zarządzającej, ewentualnie instytucji pośredniczących, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego jako koordynatora RPO, samorządów terytorialnych oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 upewnia się co do skuteczności i jakości realizacji regionalnego programu operacyjnego zgodnie z następującymi przepisami:

- analizuje i zatwierdza kryteria wyboru projektów w ramach regionalnego programu operacyjnego w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego i zatwierdza wszelkie zmiany tych kryteriów zgodnie z potrzebami programowania;
- dokonuje okresowego przeglądu postępów na drodze do osiągnięcia konkretnych celów programu operacyjnego na podstawie dokumentów przedkładanych przez instytucję zarządzającą;
- analizuje wyniki wdrażania, w szczególności osiągnięcie celów określonych dla każdej osi priorytetowej oraz oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006;
- analizuje i zatwierdza roczne i końcowe sprawozdania z realizacji, o których mowa w art. 67 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006;
- jest informowany o treści rocznego sprawozdania audytowego lub jego części odnoszącej się do regionalnego programu operacyjnego i o wszelkich istotnych uwagach, jakie Komisja może przedstawić po przeanalizowaniu tego sprawozdania lub odnoszących się do tej części sprawozdania;
- może występować do instytucji zarządzającej z wnioskiem o przeprowadzanie wszelkiego rodzaju przeglądów lub analizy programu operacyjnego mogących prawdopodobnie przyczynić się do osiągnięcia celów funduszy, o których mowa w art. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, lub do usprawnienia jego zarządzania programem, w tym zarządzania finansowego;
- analizuje i zatwierdza wszelkie wnioski o zmianę treści decyzji Komisji w sprawie wkładu funduszy.

7.3. Ocena (ewaluacja)

Ocena (ewaluacja) ma na celu poprawę jakości, efektywności i spójności pomocy udzielanej w ramach RPOWŚ 2007 - 2013 i jest zgodna z art. 47 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Za koordynację działań z zakresu oceny na szczeblu krajowym oraz opracowanie standardów jej przeprowadzania odpowiedzialna jest Krajowa Jednostka Oceny, powołana w strukturze ministerstwa rozwoju regionalnego. Jej podstawowym zadaniem jest wypracowanie standardów oceny, w tym sporządzenie wytycznych dotyczących Planów oceny, koordynacja działań w zakresie oceny prowadzonych w ramach poszczególnych programów operacyjnych oraz przeprowadzanie analiz i oceny realizacji zagadnień horyzontalnych związanych z realizacją NSRO i poszczególnych programów operacyjnych.

Za przeprowadzenie oceny RPOWŚ 2007 - 2013 odpowiada Instytucja Zarządzająca, a w jej ramach utworzona specjalnie w tym celu jednostka ewaluacyjna. Jej zadania, zgodnie z art. 48 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, obejmują głównie:

- opracowanie Planu oceny obejmującego różne fazy realizacji programu,
- zapewnienie przeprowadzenia oceny związanych z monitorowaniem realizacji programu, w szczególności w przypadku gdy monitorowanie wykazuje znaczące odstęp-

stwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w programie,

- przekazanie wyników oceny związanych z monitorowaniem realizacji programu Komitetowi Monitorującemu RPOWŚ 2007 – 2013 oraz Komisji Europejskiej,
- upublicznianie wyników przeprowadzonych ocen,
- współpracę z Komisją Europejską przy ewaluacjach związanych z monitorowaniem realizacji programu oraz ewaluacjach strategicznych wykonywanych z inicjatywy Komisji,
- współpracę z Komisją Europejską przy ocenie ex post (ocena na zakończenie programu),
- współpracę z Krajową Jednostką Oceny przy ewaluacjach związanych z monitorowaniem realizacji programu organizowanych przez instytucje zarządzającą oraz ewaluacjach wykonywanych z inicjatywy Krajowej Jednostki Oceny.

Szczegółowy opis działań ewaluacyjnych w ramach RPOWŚ 2007 - 2013 zostanie zawarty w Planie oceny. Dokument ten powinien zostać sporządzony przez instytucje zarządzającą w terminie 3 miesięcy od dnia zatwierdzenia programu na podstawie wytycznych Krajowej Jednostki Oceny.

7.4. System kontroli

Art. 13 Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, nakłada na Instytucję Zarządzającą RPOWŚ 2007 – 2013 zobowiązanie do kontroli wykonywanych w ramach realizacji programu operacji.

W gestii Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2007 – 2013 leży zapewnienie przeprowadzenia dwóch rodzajów kontroli:

Kontroli systemowej – ma na celu zapewnienie, że system zarządzania i kontroli RPOWŚ 2007 - 2013 funkcjonuje prawidłowo i efektywnie, w tym w szczególności, że współfinansowane projekty są wybierane zgodnie z kryteriami określonymi dla RPOWŚ oraz że są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi przez cały okres ich realizacji.

Weryfikacji wydatków – obejmuje weryfikację dostarczenia towarów i usług i faktycznego poniesienia wydatków, zgodnie z zasadami wspólnotowymi i krajowymi. Obejmuje ona przede wszystkim takie czynności, jak:

- weryfikację wniosków o płatność
- kontrolę/weryfikację projektów na miejscu – na podstawie próby lub wszystkich projektów.

Kontrola ta ma na celu weryfikację, czy spełnione są następujące warunki zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (WE) 1828/2006:

- operacja spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkim warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów;
- wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta;

- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi;
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Wartość wydatków podlegających kontroli w ramach RPOWŚ 2007 – 2013 nie będzie mniejsza niż 5%. W przypadku, gdy wykryte problemy wydają się być systematyczne w swym charakterze i w związku z tym zawierają ryzyko dla innych projektów w programie operacyjnym, zostanie przeprowadzone dalsze badanie w celu określenia skali tych problemów.

7.5. Wymiana danych elektronicznych w celu spełnienia wymogów dotyczących płatności, monitoringu i oceny

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odpowiada za zapewnienie funkcjonowania bezpiecznego systemu elektronicznej wymiany informacji z Komisją Europejską oraz udzielanie akredytacji dostępu do systemu instytucjom zaangażowanym we wdrażanie programów operacyjnych. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi nadzór nad systemem informatycznym i określa standardy w zakresie gromadzenia danych przez wszystkich uczestników systemu realizacji NSRO 2007 - 2013.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych odpowiada za budowę i rozwój systemu informatycznego na podstawie standardów w zakresie gromadzenia danych określonych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Instytucja Zarządzająca Programem we współpracy z koordynatorem NSRO 2007 - 2013 odpowiada za wprowadzanie danych do systemu informatycznego oraz wprowadzenie systemu lokalnego.

7.6. Przepływy finansowe w RPOWŚ 2007 - 2013

Środki przekazywane przez Komisję Europejską jako zaliczki, płatności okresowe i płatność końcowa będą wpływać na wyodrębniony rachunek bankowy prowadzony w euro przez Ministra Finansów w Narodowym Banku Polskim. Środki z rachunku, po przewalutowaniu na złote będą przekazywane na centralny rachunek dochodów budżetu państwa i będą stanowiły jego dochód.

Następnie środki z budżetu państwa przekazywane będą na rzecz RPOWŚ 2007 - 2013, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, procedurami w tym zakresie oraz postanowieniami kontraktu wojewódzkiego, zawartego na podstawie art. 20 ust. 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Na podstawie kontraktu wojewódzkiego Zarząd Województwa jako Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2007 - 2013 będzie otrzymywać środki z budżetu państwa, w postaci dotacji rozwojowej na wydatki służące finansowaniu realizacji Programu, w ramach rocznych limitów określonych w ustawie budżetowej. Limity te będą określone w uzgodnieniu z Ministrem Rozwoju Regionalnego w toku prac nad ustawą budżetową na podstawie tabeli płatności RPOWŚ 2007 - 2013 oraz wieloletnich limitów zobowiązań określonych dla Programu, tak

aby zapewnić sprawną i terminową realizację programu. Dotacja będzie stanowiła dochód samorządu województwa.

Dotacja może być przekazana w formie zaliczki lub zwrotu wydatków poniesionych na realizację RPOWŚ 2007 - 2013, na podstawie uzgodnionego harmonogramu, przygotowanego przez samorząd województwa.

Podstawą do przekazania pierwszej dotacji rozwojowej na rzecz RPOWŚ 2007 - 2013 jest decyzja Komisji Europejskiej o zatwierdzeniu programu. Kolejne dotacje będą przekazywane zgodnie z ustaleniami obowiązującymi w tym zakresie.

Płatności na rzecz beneficjentów RPOWŚ 2007 - 2013 będą dokonywane przez Instytucję Zarządzającą w formie refundacji poniesionych wydatków lub zaliczki. Podstawą do przekazania środków będzie umowa pomiędzy Instytucją Zarządzającą a beneficjentem oraz poprawnie sporządzony i zatwierdzony wniosek o płatność.

Środki będą przekazywane na wskazane przez beneficjentów rachunki, głównie w formie refundacji. W uzasadnionych przypadkach, jeśli przemawia za tym istotny interes kategorii beneficjentów lub specyfika projektów (działań), środki będą mogły być przekazywane w formie zaliczki.

W przypadku projektów własnych IZ środki będą przyznawane na podstawie uchwały Zarządu Województwa.

W oparciu o zestawienie wniosków o płatność beneficjentów, IZ przekazuje Instytucji Certyfikującej zbiorcze wnioski o płatność.

Instytucja Certyfikująca po pozytywnej weryfikacji wniosku przesyła go do Komisji Europejskiej celem refundacji poniesionych wydatków.

7.7. Informacja i promocja

Działania w zakresie informacji i promocji prowadzone są zgodnie z art. 69 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 oraz art. 2 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Informacja i promocja służy informowaniu beneficjentów i opinii publicznej o możliwościach i efektach wykorzystywania funduszy unijnych, podkreśleniu roli Wspólnoty oraz zapewnieniu akceptacji społecznej pomocy udzielanej ze środków unijnych.

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, przy współpracy instytucji zarządzających programami operacyjnymi opracowuje wspólną Strategię Komunikacji dla funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, na podstawie której Instytucja Zarządzająca opracuje Plan działań w zakresie informacji i promocji RPOWŚ 2007 - 2013. Instytucja Zarządzająca przygotowuje i przekazuje komitetowi monitorującemu sprawozdania okresowe z realizacji Planu działań. Po akceptacji komitetu sprawozdanie jest przekazywane do Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Za koordynację działań informacyjnych i promocyjnych odpowiedzialny jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego.

8. Tabela finansowa

Elastyczne finansowanie (cross-financing)

W celu zapewnienia spójności działań wdrażanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego wprowadzono możliwość tzw. elastycznego finansowania (cross-financingu), polegającego na finansowaniu w ramach jednego funduszu przedsięwzięć, które leżą w obszarze interwencji drugiego funduszu. Zapis ten (na podstawie art. 34 § 2 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., ustanawiającego przepisy ogólne dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności) ma zastosowanie jedynie w przypadku, gdy jest to niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu lub grupy projektów i jest bezpośrednio powiązane z projektem lub grupą projektów. Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2007 – 2013 nie przewiduje konieczności zastosowania tego instrumentu w Programie.

Tabela nr 13

Tabela finansowa dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 w podziale na osie priorytetowe oraz źródła finansowania (w EUR)

	Wkład wspólnotowy	Wkład krajowy			Ogółem	Wskaźnik wkładu funduszy UE 6=1/(5-4)	Dla celów informacyjnych	
		Ogółem	Krajowy wkład publiczny	Wkład prywatny			Pożyczki EBI	Inne finansowanie
Oś priorytetowa 1	130 645 308	125 521 962	23 055 054	102 466 908	256 167 271	0,85	-	-
Oś priorytetowa 2	101 613 017	17 931 709	17 931 709	-	119 544 726	0,85	-	-
Oś priorytetowa 3	203 226 034	35 863 418	35 863 418	-	239 089 452	0,85	-	-
Oś priorytetowa 4	87 096 872	15 370 036	15 370 036	-	102 466 908	0,85	-	-
Oś priorytetowa 5	108 871 090	19 212 545	19 212 545	-	128 083 635	0,85	-	-
Oś priorytetowa 6	72 580 727	12 808 364	12 808 364	-	85 389 090	0,85	-	-
Oś priorytetowa 7	21 774 218	3 842 509	3 842 509	-	25 616 727	0,85	-	-
Ogółem	725 807 266	230 550 543	128 083 635	102 466 908	956 357 809	0,85	-	-

Tabela nr 14

Tabela finansowa dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 w podziale na lata (w EUR)

	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego / Europejski Fundusz Społeczny	Fundusz Spójności	Ogółem
	1	2	3=1+2
2007	101 748 602	-	101 748 602
2008	104 131 239	-	104 131 239
2009	106 498 187	-	106 498 187
2010	105 108 887	-	105 108 887
2011	103 146 179	-	103 146 179
2012	101 246 072	-	101 246 072
2013	103 928 100	-	103 928 100
2007-2013	725 807 266	-	725 807 266

Tabela 15

Tabela finansowa dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 według kategorii interwencji (w EUR)

KWESTIE PRIORYTETOWE		FORMA FINANSOWANIA		TERYTORIUM	
Kod	Kwota	Kod	Kwota	Kod	Kwota
1	6 715 000	1	710 807 266	1	441 807 266
2	18 660 000	2	15 000 000	2	-
3	7 250 000	3	-	3	-
4	7 260 000	4	-	4	-
5	7 260 000	Ogółem	725 807 266	5	125 300 000
6	21 680 000			6	-
7	43 570 000			7	-
8	43 570 000			8	-
9	18 233 324			9	-
10	17 860 000			10	-
11	3 115 000			0	158 700 000
12	-			Ogółem	725 807 266
13	15 200 000				
14	11 500 000				
15	3 125 000				
16	13 226 034				
17	-				
18	3 640 000				
19	-				
20	-				
21	-				
22	-				
23	108 850 000				
24	7 260 000				
25	5 900 726				
26	-				
27	-				
28	14 520 000				
29	55 730 000				
30	-				
31	-				
32	-				
33	3 616 872				
34	-				
35	-				
36	-				
37	-				
38	-				
39	1 800 000				
40	1 800 000				
41	3 640 000				
42	3 640 000				
43	7 270 000				
44	3 650 000				
45	19 900 000				
46	29 840 000				

47	1 800 000
48	-
49	-
50	1 790 000
51	1 790 000
52	-
53	4 770 000
54	1 790 000
55	4 260 000
56	7 260 000
57	10 260 000
58	14 600 000
59	10 950 000
60	1 790 000
61	62 700 000
62	-
63	-
64	-
65	-
66	-
67	-
68	-
69	-
70	-
71	-
72	-
73	-
74	
75	12 000 000
76	50 651 090
77	1 780 000
78	3 980 000
79	2 580 000
80	-
81	-
82	-
83	-
84	-
85	10 887 110
86	10 887 110
87	-
88	-
89	-
90	-
91	-
Ogólem	725 807 266

Słowniczek pojęć i skrótów wykorzystanych w RPOWŚ 2007 - 2013

Analiza SWOT - metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości regionu wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse), *threats* (zagrożenia).

Audyt - ogół działań, poprzez które uzyskuje się niezależną ocenę funkcjonowania instytucji, legalności, gospodarności, celowości, rzetelności; audyt jest zazwyczaj wykonywany przez odrębną komórkę, podporządkowaną bezpośrednio kierownikowi instytucji lub przez podmiot zewnętrzny.

BAEL – badanie aktywności ekonomicznej ludności

BAT – (Best Available Techniques) Najlepsze dostępne technologie

Beneficjent - operator, podmiot lub przedsiębiorstwo, publiczne lub prywatne, odpowiedzialne za inicjowanie lub inicjujące i wykonujące przedsięwzięcia. W ramach programów pomocy objętych art. 87 traktatu, beneficjentami mogą być przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne, realizujące indywidualny projekt i będące odbiorcami pomocy publicznej.

Biomasa - podatne na rozkład biologiczny frakcje produktów, odpady i pozostałości przemysłu rolnego (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi), leśnictwa i związanych z nim gałęzi gospodarki, jak również podatne na rozkład biologiczny frakcje odpadów przemysłowych i miejskich.

B+R - badania (B) + rozwój (R), działalność badawczo-rozwojowa służąca zmniejszaniu różnic technologicznych między regionami i tworzeniu lepszych warunków równej konkurencji.

Cele polityki strukturalnej - cele służące osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej. W latach 2007 - 2013 są to:

- cel 1 – konwergencja,
- cel 2 – konkurencyjność i zatrudnienie w regionach,
- cel 3 – współpraca terytorialna.

Cross-financing (zasada elastycznego, krzyżowego finansowania) - zasada mająca na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych, polegająca na finansowaniu działań, które należą do obszaru interwencji innego funduszu strukturalnego, zgodnie z art. 34 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Zasada ta stosuje się jedynie do działań, które są zarówno niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu lub grupy projektów, jak i bezpośrednio powiązane z projektem lub grupą projektów. Udział środków możliwych do objęcia zasadą jest ograniczony do 10% na poziomie osi priorytetowej.

Dokumenty programowe (operacyjne) - dokumenty w postaci programów, opracowywane na potrzeby wydatkowania środków wstępnie przyznanych (alokowanych) danemu obszarowi lub sektorowi przez Komisję Europejską w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Określają w szczególności cele i główne kierunki wydatkowania środków na podstawie analizy aktualnej sytuacji i trendów rozwojowych danego obszaru lub sektora, kryteria i sposoby realizacji projektów, osoby i instytucje odpowiedzialne za wykonanie określonych zadań oraz szacowaną wielkość i rozbić środków z uwzględnieniem współfinansowania ze wszystkich źródeł budżetowych.

Duże projekty - projekty, których koszt realizacji został określony na poziomie 25 mln euro (sektor ochrony środowiska) i 50 mln euro dla pozostałych sektorów. Projekty takie są przekazywane do KE w celu potwierdzenia przez nią wysokości wkładu funduszu.

EBI - Europejski Bank Inwestycyjny - bank powołany na mocy Traktatu Rzymskiego mający służyć finansowaniu rozwoju gospodarczego wspólnoty. Podstawowym zadaniem EBI jest równoważenie i stabilizacja wspólnego rynku poprzez udzielanie pożyczek i gwarancji kredytów, przyznawanych przez inne banki, które następnie są wykorzystywane we wszystkich sektorach gospodarczych (przede wszystkim w telekomunikacji, transporcie, przemyśle, energetyce oraz ochronie środowiska).

Efektywność wykorzystania środków - kryterium ewaluacyjne porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami programu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania.

EFI - Europejski Fundusz Inwestycyjny powołano w 1994 roku, by służył pomocą małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP). Jego większościowym udziałowcem jest Europejski Bank Inwestycyjny. Bank wraz z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym tworzą Grupę EBI.

e-learning - nauczanie na odległość z wykorzystaniem technik komputerowych i Internetu.

EOG – Europejski Obszar Gospodarczy

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) – jeden z funduszy strukturalnych, którego zadaniem jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów należących do Unii Europejskiej. EFRR współfinansuje realizację celów 1, 2 i 3 polityki spójności UE. W szczególności fundusz ten udziela wsparcia inwestycjom produkcyjnym, rozwojowi infrastruktury, lokalnym inicjatywom rozwojowym oraz małym i średnim przedsiębiorstwom.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) - jeden z funduszy, zaproponowany przez Komisję Europejską w ramach obecnie prowadzonej debaty w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, którego celem będzie wspieranie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) - fundusz strukturalny, który służy osiągnięciu spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia w Unii Europejskiej poprzez finansowanie działań w ramach pięciu obszarów wsparcia: aktywna polityka rynku pracy, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, kształcenie ustawiczne, adaptacyjność i rozwój przedsiębiorczości, wyrównywanie szans kobiet na rynku pracy.

Ewaluacja (ocena) programu - oszacowanie oddziaływania pomocy strukturalnej wspólnoty w odniesieniu do celów oraz analiza jej wpływu na specyficzne problemy strukturalne.

Ewaluacja *ex-ante* - ewaluacja przeprowadzana przed rozpoczęciem realizacji programu. Jej podstawowym zadaniem jest zweryfikowanie długoterminowych efektów wsparcia, zawartych w przygotowanych dokumentach programowych. Zasadniczym celem tej ewaluacji jest zwiększenie jakości dokumentów programowych poprzez udział w procesie programowania podmiotu niezależnego od instytucji programującej. Ewaluacja *ex-ante* ma zapewnić, iż środki przeznaczane na realizację programu operacyjnego zostaną wykorzystane w sposób gwarantujący osiągnięcie najlepszych efektów.

Ewaluacja *ex-post* - Ewaluacja dokonywana po zakończeniu realizacji programu, której głównym celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Głównym celem ewaluacji końcowej jest przede wszystkim dostarczenie informacji na temat długotrwałych efektów, powstałych w wyniku wdrażania danego programu, wraz ze sformułowaniem wniosków dotyczących kierunku polityki strukturalnej.

Ewaluacja *on-going* - Ewaluacja dokonywana w trakcie realizowania programu. Jej celem jest oszacowanie stopnia osiągania zakładanych celów programu, zwłaszcza pod względem dostarczonych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych. Wyniki ewaluacji *on-going* służą ewentualnym modyfikacjom programu.

FP – Fundusz Pracy

Fundusz Poręczeń Unijnych - fundusz powołany na mocy ustawy z 16 kwietnia 2004 r., którego celem działania jest wspieranie polskich podmiotów i samorządów w procesie absorpcji środków Unii Europejskiej.

Fundusze strukturalne - zasób finansowy UE umożliwiający pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury). Na fundusze strukturalne w okresie programowania 2007 - 2013 składają się Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejski Fundusz Społeczny (EFS).

Fundusz Spójności (kohezji) - instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej nienależący do funduszy strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę m.in. wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania.

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Gospodarka oparta na wiedzy - gospodarka, która cechuje się szybkim rozwojem dziedzin związanych z przetwarzaniem informacji i rozwojem nauki, głównie gałęzi przemysłu zaliczanych do tzw. wysokiej techniki, a także technik i usług społeczeństwa informacyjnego.

GUS - Główny Urząd Statystyczny /US – Urząd Statystyczny

ICT – Information and Communication Technologies (technologie informacyjne i komunikacyjne)

Infrastruktura otoczenia biznesu - wszelkie instytucje ułatwiające funkcjonowanie przedsiębiorstw, w tym: jednostki systemu finansowo-ubezpieczeniowego, organizacje ułatwiające nawiązywanie kontaktów gospodarczych, wspierające rozwój gospodarczy etc.

Innowacyjność - zdolność przedsiębiorstw do tworzenia i wdrażania innowacji oraz faktyczna umiejętność wprowadzania nowych i zmodernizowanych wyrobów, nowych lub zmienionych procesów technologicznych lub organizacyjno-technicznych.

Instytucja Wdrażająca - podmiot publiczny lub prywatny, odpowiedzialny za realizację działania w ramach programu operacyjnego na podstawie umowy z instytucją pośredniczącą lub Instytucją Zarządzającą.

Instytucja Zarządzająca - instytucja lub organ publiczny lub prywatny, wyznaczony przez państwo członkowskie na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, lub też państwo członkowskie, o ile samo sprawuje funkcje zarządzania pomocą, odpowiedzialny za sterowanie i nadzorowanie procesu realizacji określonego dokumentu.

IT – Information Technologies (technologie informacyjne)

Kategorie interwencji - Zagadnienie tematyczne w ramach kategoryzacji interwencji Funduszy Strukturalnych, wchodzące w skład dziedziny działalności społecznego-społecznej. Dziedzina interwencji Funduszy Strukturalnych pomocna przy identyfikacji, badaniu i monitorowaniu działań. Kategorie interwencji są wykorzystywane do wykonywania rocznych sprawozdań dotyczących Funduszy Strukturalnych i ich obciążenia w celu ułatwienia przekazu informacji dotyczących różnych polityk.

KE - Komisja Europejska.

KJMK – Krajowa Jednostka Monitorująco-Kontrolna

Klaster gospodarczy - geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, zakładów działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (np. uniwersytetów, jednostek normalizacyjnych i stowarzyszeń branżowych).

Komitet Monitorujący - podmiot powoływany dla każdego programu operacyjnego przez państwo członkowskie w porozumieniu z Instytucją Zarządzającą zgodnie z art. 63 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 w celu zapewnienia skuteczności i jakości realizacji progra-

mu operacyjnego. Jego szczegółowe zadania określa art. 65 ww. Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Know-how - z ang. „wiedzieć jak”, zbiór informacji, wiedza dotycząca nowych technologii, nowych sposobów produkcji zarządzania etc.

Konkurencyjność regionu - zespół cech decydujących o atrakcyjności regionu z punktu widzenia lokowania inwestycji lub jako miejsca zamieszkania.

Kontrakt wojewódzki - umowa między rządem a władzami samorządowymi, w ramach której województwa otrzymują określone środki z budżetu państwa na realizację inwestycji, m.in. z zakresu infrastruktury drogowej, systemu ochrony zdrowia, bazy oświatowo-wychowawczej, infrastruktury sportowej, turystyczno-wypoczynkowej oraz kulturalnej.

KPR – Krajowy Program Reform

Kryteria wyboru projektów - określony zestaw wymogów formalnych i merytorycznych, które muszą spełnić projekty, aby uzyskać dofinansowanie ze środków pomocowych.

Monitorowanie efektów wdrażania - monitorowanie postępu realizacji programów i projektów poprzez system wskaźników określonych w dokumentach programowych.

MŚP - małe i średnie przedsiębiorstwa. Za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który co najmniej w jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług, a także operacji finansowych, nieprzekraczający równowartości w złotych 10 mln euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 mln euro. Za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który co najmniej w jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług, a także operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 mln euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 mln euro.

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

NSRO 2007 - 2013 - Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności) - dokument strategiczny, określający osie priorytetowe i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007-13.

NTS – Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych

Obszar metropolitalny - obszar wielkiego miasta oraz powiązanego z nim funkcjonalnie bezpośredniego otoczenia, ustalony w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Odnawialne źródła energii (OZE) - źródła energii, których zasoby same się odnawiają i z tego powodu są praktycznie niewyczerpalne (np. energia spadku wody, energia słoneczna, energia wiatru, biomasy, pływów morskich, energia geotermiczna).

Okres programowania - wieloletni okres, na który zaplanowany jest budżet wspólnoty europejskiej.

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

PKB – produkt krajowy brutto

Pomoc publiczna - pomoc spełniająca przesłanki z art. 87 traktatu WE, tj. wsparcie udzielane przez państwo (organy administracji centralnej, regionalnej lub lokalnej) lub ze środków publicznych podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą, mające charakter selektywny (dotyczące wskazanych podmiotów albo produkcji określonych towarów), stanowiące dla tych podmiotów przysporzenie środków na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku oraz zakłócające lub grożące zakłóceniem konkurencji i mające wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE.

PO ROW - Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich.

POŚ - Prognoza Oddziaływania na Środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013.

Oś priorytetowa - jedna z osi priorytetowych strategii ujętej w programie operacyjnym, rozumianym jako grupa działań wzajemnie powiązanych, realizujących mierzalne cele szczegółowe.

Program operacyjny - dokument złożony przez państwo członkowskie i przyjęty przez Komisję Europejską jako część Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, określający strategię rozwoju, wykorzystującą spójny zestaw osi priorytetowych, do osiągnięcia których będzie się dążyć za pomocą funduszu lub jak w przypadku celu konwergencji – Funduszu Spójności i EFRR.

Przedsięwzięcie - projekt lub grupa projektów wybranych przez instytucję zarządzającą danym programem operacyjnym lub na jej odpowiedzialność, zgodnie z kryteriami ustanowionymi przez komitet monitorujący, i realizowanych przez jednego lub więcej beneficjentów, umożliwiających osiągnięcie celów osi priorytetowej związanego z danymi projektami.

Region - jednostka terytorialna, posiadająca reprezentację polityczną pochodzącą z wyboru, wspólną interesów gospodarczych oraz więź społeczną opartą na poczuciu wspólnej tożsamości, bezpośrednio podporządkowana szczeblowi centralnemu.

Regionalny Program Operacyjny (RPO) - program przygotowany i zarządzany przez rząd województwa, służący realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 – 2013 (Narodowej Strategii Spójności), składający się ze spójnego zestawienia osi priorytetowych operacyjnych prowadzących do podniesienia konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju danego regionu.

Rewitalizacja - działania prowadzone w ramach zarządzanych przez sektor publiczny programów i projektów na przestrzeniach zurbanizowanych, terenach przemysłowych i pomilitarnych, prowadzące do poprawy warunków życia, ochrony i zachowania zasobów oraz nadania im nowych funkcji ekonomicznych i społecznych.

Rezultaty - bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Rozporządzenie ogólne - rozporządzenie Rady ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności – podstawowy akt prawny UE regulujący wykorzystanie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

Rozwój regionalny - wzrost potencjału gospodarczego regionów oraz trwała poprawa ich konkurencyjności i poziomu życia mieszkańców, co przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

Rozwój zrównoważony - rozwój społeczno-ekonomiczny, zachowujący cechy trwałości w długim okresie oraz nie działający destrukcyjnie na środowisko, w którym zachodzi.

Równoważna liczba mieszkańców (RLM) - ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 - jest to Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999.

Rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 - Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca

2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

Sieci transeuropejskie TEN (Trans European Networks) - sieć infrastruktury obejmująca połączenia transportowe (TEN-T), energetyczne (TEN-E) i telekomunikacyjne w ramach Unii Europejskiej.

SOSN – System Oceny Stanu Nawierzchni

SRWŚ - Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2020 roku

Strategia Lizbońska - program społeczno-gospodarczy Unii Europejskiej, który ma na celu stworzenie do 2010 r. na terytorium Europy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, opartej na wiedzy, zdolnej do długotrwałego rozwoju, tworzącej większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz charakteryzującej się większą spójnością społeczną.

SWW – Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności Gospodarczej, Społecznej i Terytorialnej na lata 2007-2013 [Decyzja Rady z dnia 6 października 2006r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (2006/702/WE)] (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L291 z 21.10.2006)

Synergia - współdziałanie, kooperacja czynników, skuteczniejsza niż suma ich oddzielnych działań.

Transport intermodalny - przewóz ładunków przy użyciu, co najmniej dwóch różnych gałęzi transportu (np. transport samochodowy i kolejowy, kolejowy i morski etc.).

UE - Unia Europejska.

Wniosek - standardowy formularz składany przez beneficjenta w celu uzyskania wsparcia ze środków pomocowych. Zakres informacji zawartych we wniosku obejmuje m.in.: informacje o podmiocie zgłaszającym wniosek, informacje na temat projektu, charakterystykę działań podejmowanych podczas realizacji projektu, planowane rezultaty i wydatki, wymagane dokumenty w formie załączników.

Wskaźniki produktu - wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych (np. długość zbudowanej drogi, ilość firm, które uzyskały pomoc).

Wskaźniki rezultatu - wskaźniki odpowiadające bezpośrednio z natychmiastowych efektów wynikających z programu. Dostarczają one informacji o zmianach np. zachowania, pojemności lub wykonania, dotyczących beneficjentów. Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba skutecznie przeszkolonych, liczba wypadków drogowych itp.) lub finansowych (zwiększenie się środków finansowych sektora prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu).

Wydatki kwalifikowalne - ogół kosztów, które kwalifikują się do refundacji ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności.

Zasada de minimis – zasada udzielania pomocy finansowej, określona w rozporządzeniu Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE. Pomoc ta udzielona jednemu przedsiębiorcy zgodnie z tą zasadą nie może przekroczyć 200 tys. euro brutto w okresie kolejnych trzech lat.

Bibliografia

Wykaz wybranych dokumentów UE uwzględnionych przy pracach nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013

1. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/l_210/l_21020060731pl00250078.pdf

2. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/l_210/l_21020060731pl00010011.pdf
3. Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/l_210/l_21020060731pl00120018.pdf
4. Trzeci Raport na temat spójności gospodarczej i społecznej: „Nowe partnerstwo dla spójności. Konwergencja, konkurencyjność, współpraca”, Bruksela 18.02.2004, COM(2004) 107,
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion3/cohesion3_en.htm
5. Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013, COM (2005) 0299, 05.07.2005,
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/050706osc_pl.pdf
6. Zintegrowany Pakiet Wytycznych dla Wzrostu i Zatrudnienia 2005-2008, COM(2005) 141 final, 12.04.2005,
http://europa.eu.int/growthandjobs/pdf/COM2005_141_en.pdf
7. *Common Actions for Growth and Employment: The Community Lisbon Programme*, COM(2005) 330 final, 20.7.2005
http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/COM2005_330_en.pdf
8. Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nowy początek strategii lizbońskiej, COM(2005) 24, 02.02.2005,
http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/COM2005_024_pl.pdf

Wykaz najważniejszych dokumentów i publikacji wykorzystanych przy przygotowaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

1. *Rocznik Statystyczny Województw1999*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1999
2. *Rocznik Statystyczny Województw2000*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2000
3. *Rocznik Statystyczny Województw2001*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2001
4. *Rocznik Statystyczny Województw2002*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2002
5. *Rocznik Statystyczny Województw2003*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003
6. *Rocznik Statystyczny Województw2004*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2004
7. *Rocznik Statystyczny Województw2005*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2005
8. *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego2000*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2000
9. *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego2001*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2001
10. *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego2002*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2002

11. *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2003*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2003
12. *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2004*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2004
13. *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2005*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2005
14. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 1999*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1999
15. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2000*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2000
16. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2001*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2001
17. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2002*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2002
18. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2003*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2003
19. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2004*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2004
20. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2005*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2005
21. *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2006
22. *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005 – 2013*, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2004
23. *Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006 – 2014*, Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A., Warszawa 2005
24. *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015*
http://www.mrr.gov.pl/NR/ronlyres/1E275EBD-148E-4D16-9283-F1BA13AE05E7/26524/SRK_29112007.pdf
25. *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności*
http://www.mrr.gov.pl/NR/ronlyres/1E275EBD-148E-4D16-9283-F1BA13AE05E7/26510/NSRO_poRM_291107.pdf
26. *Aktywność ekonomiczna ludności – Województwo Świętokrzyskie*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2004
27. *Raport z wyników spisów powszechnych w Województwie Świętokrzyskim*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2004
28. *Procedury Przygotowania programów Operacyjnych na lata 2007-2013 oraz innych dokumentów niezbędnych do uruchomienia Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Projekt z dnia 14 września 2006 r.
29. *Krajowy Program Reform na lata 2005-2008*
<http://www.mgip.gov.pl/NR/ronlyres/ED3609C2-1747-4125-98B1-C23D09115D94/16224/KPR28grudnia2005poRM2.pdf>

Spis tabel, map i wykresów zamieszczonych w RPOWŚ 2007 – 2013

Mapy

1. Województwo Świętokrzyskie na tle kraju i Europy – strategiczne elementy powiązań – Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego – **str. 5**,
2. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2004 roku – Źródło: Rocznik statystyczny województw 2005 r. – **str. 11**,
3. Gęstość zaludnienia w poszczególnych powiatach w 2004 r. – Rocznik statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2005 r. – **str. 13**,
4. Długotrwale bezrobotni w stosunku do ogółu bezrobotnych w 2004 r. – Rocznik statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2005 r. – **str. 16**,
5. Struktura udzielonego wsparcia wspólnotowego wg. programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych, Funduszu Spójności w układzie regionalnym (stan na koniec 2005 r.) – Źródło: Dwa lata polski w unii europejskiej; Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 28 kwietnia 2006 r.
http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/strona_glowna/konferencja+280406+dwa+lata+w+ue.htm – **str. 39**.

Tabele

1. **Udział nakładów na innowacje w przemyśle w stosunku do wielkości sprzedaży** – Źródło: Wanda Maria Gaczek: *Potencjał naukowo-badawczy regionów a ich innowacyjność w aspekcie realizowania celów Strategii Lizbońskiej; Ekspertyza dla MGPIPS; Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, 2004, Tabela nr 19* – str. 19,
2. Wykorzystanie środków budżetu państwa na dofinansowanie zadań w ramach Kontraktu Wojewódzkiego (w mln zł) – opracowanie własne – **str. 29**,
3. Struktura wydatków Funduszu Pracy (w tys. zł.) – opracowanie własne – **str. 30**,
4. Wielkość alokacji dla województwa świętokrzyskiego w ramach PHARE SSG (w mln euro) – opracowanie własne – **str. 31**,
5. Alokacja środków na realizację komponentu – wsparcie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w ramach Phare SSG 2002 oraz Phare SSG 2003 – opracowanie własne – **str. 33**,
6. Wykorzystanie środków z Programu SAPARD wg działań (w mln zł) – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – **str. 34**,
7. Realizacja ZPORR (dane na styczeń 2006 r.) – opracowanie własne – **str. 35**,
8. Zestawienie projektów SPO WKP dla województwa świętokrzyskiego (od początku uruchomienia Programu do końca marca 2006 r.) – opracowanie własne – **str. 35**,
9. Stan realizacji programów realizowanych w ramach SPO RZL w regionie (stan na koniec 2005 r.) – opracowanie własne – **str. 36**,

10. Wykorzystanie środków z SPO ROLNICTWO wg działań (zł) – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – **str. 36**,
11. Podsumowanie pomocy krajowej i zagranicznej dla województwa w latach 2000-2005 (wartość szacunkowa) – opracowanie własne – **str. 36**,
12. Zestawienie celów RPOWŚ 2007 – 2013 wraz ze wskaźnikami ich realizacji – **str. 59**,
13. Tabela finansowa dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 w podziale na osie priorytetowe oraz źródła finansowania (w EUR) – **str. 95**,
14. Tabela finansowa dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 w podziale na lata (w EUR) – **str. 95**,
15. Tabela finansowa dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 według kategorii interwencji (w EUR) – **str. 96**.

Wykresy

1. Dynamika PKB na mieszkańca w województwie świętokrzyskim na tle kraju - Roczniki statystyczne 2000-2005 – **str. 9**,
2. PKB na mieszkańca w 2001 roku w regionach NUTS 2, w których wskaźnik PKB<75% - Źródło: EUROSTAT – **str. 10**,
3. Zatrudnienie w działalności badawczej i rozwojowej w stosunku do ogółu ludności aktywnej zawodowo w 2003 r. – Źródło: EUROSTAT – **str. 11**,
4. Stopa bezrobocia na tle kraju - Źródło – Roczniki statystyczne 1998 – 2004 – **str. 15**,
5. Poziom bezrobocia w 2004 r. na przykładzie wybranych regionów UE – źródło: EUROSTAT – **str. 15**,
6. Średnia liczba bezrobotnych przypadająca na jedną ofertę pracy w latach 2002 – 2004 - Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach: Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2005 roku – **str. 16**,
7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia w latach 1988 i 2002 - Raport z wyników spisów powszechnych 2002 - Województwo Świętokrzyskie, Urząd Statystyczny w Kielcach – **str. 17**,
8. Województwo na tle regionów UE - Dostęp do edukacji osób w wieku 25-64 lat - odsetek liczby całkowitej 2002 – Źródło: Nowe partnerstwo dla spójności – konwergencja, konkurencyjność, współpraca. Trzeci raport na temat spójności gospodarczej i społecznej – **str. 18**,
9. Stan techniczny sieci dróg krajowych w województwie świętokrzyskim według SOSN za 2003 r. – **str. 20**,
10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni dwujezdniowe - Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2005 r. – **str. 21**,
11. Linie kolejowe eksploatowane w 2004 r. - Rocznik Statystyczny Województw 2005 r. – **str. 22**,
12. Indeks Penetracji Internetu dla poszczególnych województw - Źródło: <http://www.ranking.pl/rap.php?stat=ipi> – **str. 24**,
13. Mieszkania zamieszkałe według okresu budowy - Raport z wyników spisów powszechnych 2002 - Województwo Świętokrzyskie – **str. 26**,
14. Wielkość alokacji w ramach PHARE SSG wg komponentów (w mln euro) – opracowanie własne – **str. 32**,
15. SAPARD - płatności (w zł) według działań (stan na 03.11.2006 r.) – ARiMR – str. 34,
16. Pomoc UE udzielona Polsce w ramach Programu Phare 1990-2003, ISPA 2000-2003 oraz SAPARD (według województw) - Źródło: Publikacja Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej (ISBN 83-89218-13-5) – **str. 39**,

17. Układ celów i osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 – **str. 47**,
18. Układ celów i priorytetów Strategii Rozwoju Województwa – **str. 53**,
19. Relacje celów RPOWŚ 207 - 2013 oraz Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 – **str. 54**,
20. Relacje celów RPOWŚ 2007 – 2013 oraz NSRO 2007 - 2013 – **str. 55**,
21. Osie priorytetowe RPOWŚ 2007 – 2013 – **str. 69**.

Załącznik nr 1. Indykatorywny wykaz dużych projektów

Oś priorytetowa	Nazwa projektu/ zakres inwestycji	Szacunkowy koszt całkowity (mln euro)	Szacunkowy koszt kwalifikowalny (mln euro)	Szacunkowa kwota dofinansowania	Źródło współfinansowania przedsięwzięcia	Źródła finansowania przygotowania przedsięwzięcia	Przewidywany okres realizacji projektu	Miejsce realizacji	Studium wykonalności	Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach	Pozwolenie na budowę	Dokumentacja techniczna	Stan zaawansowania procedury przetargowej	Dostępność terenu pod inwestycje	Data przekazania wniosku o dofinansowanie do Instytucji Zastępczej	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Informacje dodatkowe
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Oś priorytetowa 3 Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu	Budowa Portu Lotniczego Kielce	75		50	EFRR, Miasto Kielce			Obice, Gmina Morawica								Miasto Kielce	

Załącznik nr 2. Konsultacje z partnerami społecznymi i gospodarczymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007 – 2013

Podstawy prawne

Prace nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 trwają od momentu ogłoszenia przez ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego harmonogramu prac nad programami operacyjnymi, tj. od stycznia 2005 r. Przygotowanie RPOWŚ 2007 – 2013, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1083/2006, odbywa się na zasadach partnerstwa. Partnerstwo w województwie świętokrzyskim budowane jest na zasadzie współpracy podmiotów ze sfery gospodarczej (przedsiębiorcy, instytucje reprezentujące przedsiębiorstwa), społecznej (organizacje pozarządowe) oraz samorządowej.

Podstawą prawną działań konsultacyjnych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 (RPOWŚ 2007 – 2013) były zapisy ustawy o Narodowym Planie Rozwoju z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 116, poz. 1206 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie trybu i terminów konsultacji, współdziałania i współpracy przy opracowywaniu Narodowego Planu Rozwoju, programów operacyjnych i strategii wykorzystania Funduszu Spójności z dnia 13 stycznia 2005 r. (Dz. U. 2005 nr 10 poz. 74). Według tych przepisów przeprowadzone zostały konsultacje projektu dokumentu z partnerami samorządowymi, gospodarczymi i sfery społecznej.

W dniu 26 grudnia 2006 r. weszła w życie ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (z dnia 6 grudnia 2006 r., Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658), której przepisy określają zasady przeprowadzenia konsultacji strategii rozwoju, programów operacyjnych oraz planów wykonawczych. Na mocy art. 6 tej ustawy proces konsultacji Programu uzupełniono o uzyskanie opinii Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Opis przebiegu konsultacji społecznych

Konsultacje projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 rozpoczęły się 30 marca 2005 r. podczas konferencji konsultacyjnej Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013, podczas której Marszałek Województwa przedstawił główne założenia programu regionalnego.

W okresie od 10 czerwca do połowy grudnia 2005 r. odbyło się 16 powiatowych i środowiskowych spotkań konsultacyjnych. W konsultacjach uczestniczyli przedstawiciele różnego rodzaju podmiotów i środowisk: struktur administracji państwowej, agencji, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, organizacji skupiających rolników, przedsiębiorców, związków zawodowych, środowisk naukowych jak również osoby prywatne. Konferencje i spotkania organizowane były we współpracy i w porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego, Świętokrzyskim Urzędem Wojewódzkim oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

W pierwszym okresie konsultacji odbyły się dwa spotkania:

Lp.	Data	Miejsce
1.	10.06.2005	Skarżysko-Kamienna
2.	08.07.2005	Cedzyna

Następnie konsultacje kontynuowane były w ramach Europejskiej Debaty Publicznej w województwie świętokrzyskim.

Lp.	Data	Miejsce
1.	02.11.2005	Kazimierza Wielka
2.	08.11.2005	Modliszewice
3.	15.11.2005 (godz. 10)	Pińczów
4.	15.11.2005 (godz. 13)	Busko-Zdrój
5.	16.11.2005	Opatów
6.	17.11.2005	Sandomierz
7.	20.11.2005	Starachowice
8.	21.11.2005	Skarżysko - Kamienna
9.	22.11.2005	Połaniec
10.	23.11.2005	Staszów
11.	24.11.2005	Ostrowiec Świętokrzyski
12.	25.11.2005	Zagnańsk
13.	28.11.2005	Ostrowiec Świętokrzyski
14.	29.11.2005	Jędrzejów

Odbyły się również dwie duże konferencje regionalne: w lipcu 2006 r. (w ramach konsultacji Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 oraz RPOWŚ 2007 - 2013) oraz w listopadzie 2006 r. w cyklu podsumowania Europejskich Debat Publicznych oraz konsultacji powiatowych i środowiskowych.

Ponadto w październiku 2005 r. odbyła się konferencja międzyregionalna w Lublinie dla województw: świętokrzyskiego, lubelskiego i podkarpackiego.

W roku 2006 nastąpiła istotna zmiana w treści projektu RPOWŚ 2007 - 2013, spowodowana ostateczną decyzją Komisji Europejskiej odnośnie zasady jednofunduszowości programów, co spowodowało wyłączenie z projektu Programu priorytetów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pierwszy projekt RPOWŚ 2007 – 2013, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, został przyjęty i skierowany do konsultacji społecznych przez Zarząd Województwa w dniu 28 lutego 2006 roku. Projekt został pozytywnie zaopiniowany przez Wojewodę Świętokrzyskiego pod względem zgodności celów Programu z celami Strategii Rozwoju Kraju oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia.

W dniach 21-22 marca 2006 r. projekt RPOWŚ 2007 - 2013 był przedmiotem spotkania z Przedstawicielami Komisji Europejskiej – Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej.

W okresie marzec – czerwiec 2006 odbywały się spotkania konsultacyjne w ramach spotkań roboczych, konferencji, seminariów – w układzie samorządów terytorialnych lub grup środowiskowych:

- seminarium „Perspektywy rozwoju województwa świętokrzyskiego w oparciu o fundusze strukturalne w latach 2007-2013”, organizowane przez Staropolską Izbę Przemysłowo-Handlową w Kielcach w dniu 9 marca,

- konferencja pt. „Wsparcie z funduszy UE w latach 2006 i 2007-2013” w dniu 14 marca w Kielcach,
- konferencja „Fundusze Unijne – Innowacyjne Technologie”, w Starachowicach w dniu 21 marca,
- spotkanie z Prezydentami Miast, Burmistrzami i Wójtami Gmin Województwa Świętokrzyskiego, w dniu 26 kwietnia w Korytnicy k. Szydłowa,
- konferencja pt. „Targi, Kongresy, Konferencje i Usługi Towarzyszące”, w Urzędzie Miejskim w Kielcach w dniu 15 maja,
- seminarium współorganizowane przez Akademię Świętokrzyską i Urząd Marszałkowski „Budowanie regionalnego systemu innowacji – analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu”, w dniu 22 maja,
- spotkanie konsultacyjne w siedzibie Stowarzyszenia Forum Pracodawców, spotkanie z przedstawicielami przedsiębiorców, w dniu 23 maja,
- spotkanie z Radnymi Powiatu Pińczowskiego w dniu 22 czerwca.

Założenia projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013 prezentowane były również podczas dwóch konferencji regionalnych współorganizowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Urząd Marszałkowski we współpracy z Wojewodą Świętokrzyskim – 10 kwietnia 2006 r. w sprawie Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (komplementarny do RPOWŚ 2007 - 2013) oraz 11 maja 2006 r. w sprawie konsultacji Narodowej Strategii Spójności (NSRO 2007 - 2013).

W trakcie konsultacji na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego poświęconej polityce regionalnej www.rozwoj-swietokrzyskie.pl dostępny był projekt konsultowanego dokumentu, a wszyscy zainteresowani mogli przekazywać uwagi, także za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Wnioski z konsultacji

Konsultacje społeczne RPOWŚ 2007 – 2013 trwały od 2005 r. i należy je uznać za udane. Potrzeba włączenia partnerów społeczno – gospodarczych do prac nad przygotowaniem RPOWŚ 2007 – 2013 wynikała głównie z dążenia do zapewnienia efektywnego oraz zgodnego z prawem przygotowania i wdrażania programu operacyjnego, jak i konieczności wzmocnienia dialogu społecznego w województwie. RPOWŚ 2007 – 2013, jako pierwszy program tworzony i zarządzany przez Samorząd Województwa, musi być budowany przy akceptacji środowisk zaangażowanych w proces rozwoju regionu. Ważnym celem konsultacji RPOWŚ 2007 – 2013 było także poinformowanie regionalnych partnerów o procesie programowania na lata 2007-2013 oraz wypracowanie konsensu dotyczącego zapisów w dokumencie.

Szczególnie istotne było upowszechnienie informacji dotyczących przyszłego okresu programowania w Unii Europejskiej oraz innych dokumentów kluczowych z punktu widzenia przyszłych beneficjentów – Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, Narodowej Strategii Spójności 2007-2013 oraz krajowych Programów Operacyjnych: Infrastruktura i Środowisko, Kapitał Ludzki i Innowacyjna Gospodarka. Zapoznanie się z powyższymi dokumentami umożliwi Pomorzanom pełne wykorzystanie unijnych środków w zbliżającym się okresie 2007-2013.

Proces konsultacji pozwolił na identyfikację ogromnej, wielokrotnie przekraczającej dostępne środki, skali potrzeb inwestycyjnych w regionie. Jak się wydaje, organizowany w

ramach konsultacji, wielostronny dialog przyczynił się do upowszechnienia informacji, że RPOWŚ 2007 – 2013 nie będzie narzędziem rozwiązania wszystkich problemów województwa świętokrzyskiego. Dodatkowo, RPOWŚ 2007 – 2013 nie będzie jedynym źródłem finansowania zmian strukturalnych w regionie. Dla sukcesu województwa w latach 2007-2013, równie istotne, co wdrażanie RPOWŚ 2007 – 2013, będzie umiejętne wykorzystanie wszystkich innych programów polityki spójności i polityki rozwoju obszarów wiejskich. W szczególności, jak największa liczba dużych i ważnych dla województwa projektów, powinna z sukcesem rywalizować o środki w ramach programów krajowych.

Przeprowadzenie konsultacji miało także na celu uświadomienie, że największe szanse będą miały projekty wspólne, spójne o dużym znaczeniu regionalnym, co zostało dobrze przyjęte przez partnerów. Podobnie też, z akceptacją spotkały się cel główny i cele szczegółowe RPOWŚ 2007 – 2013, w kształcie przyjętym w konsultowanej wersji dokumentu. Intensywnie dyskutowany był układ osi priorytetowych. Partnerzy społeczni ze zrozumieniem przyjęli także układ działań przewidzianych do realizacji w ramach osi priorytetowych. Szczegółowego wyjaśnienia wymagała jedynie linia demarkacyjna pomiędzy RPOWŚ 2007 – 2013, a programami realizowanymi na poziomie krajowym.

Podczas konsultacji, wielu zainteresowanych uczestników przedstawiało szereg własnych postulatów związanych z uzupełnieniem lub rozszerzeniem zakresu interwencji programu. Najczęściej pojawiające się propozycje dotyczyły, np: termomodernizacji budynków mieszkalnych czy też realizacji inwestycji przez spółdzielnie mieszkaniowe, także rozbudowy sieci ciepłowniczych, elektrycznych oraz gazyfikacji; działań możliwych do realizacji przez policję, straż pożarną, izbę celną.

Duże kontrowersje podczas konsultacji wzbudziły kwestie związane z podziałem środków na osie priorytetowe i działania. Partnerzy doskonale rozumieją potrzebę alokowania środków na rozwój przedsiębiorczości z jednej strony i na poprawę infrastruktury technicznej – z drugiej strony. Przy czym istnieje ogromne zapotrzebowanie na realizowanie inwestycji w sferze społecznej: remonty szpitali powiatowych i zakładów opieki zdrowotnej, które zostało ograniczone limitem 3%.

Opracowanie Indykatoryjnego Planu Inwestycyjnego także wzbudziło sporo emocji wśród partnerów społecznych, którzy wpisanie projektu do Planu uznali za pewną realizację projektu.

W rezultacie prowadzonych na wielu płaszczyznach konsultacji i spotkań eksperckich otrzymano wiele uwag zarówno o charakterze ogólnym, jak i bardzo szczegółowym, co świadczy o dużym zaangażowaniu partnerów w prace nad uzgodnieniem RPOWŚ 2007 - 2013. Wszystkie te uwagi zostały poddane wnikliwej analizie i rozpatrzone w czasie prac nad stworzeniem aktualnej wersji RPOWŚ 2007 – 2013.

Załącznik nr 3. Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013

Przeprowadzenie oceny szacunkowej miało na celu przyczynienie się do poprawienia i wzmocnienia jakości Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013, miało więc znaczenie jak najbardziej praktyczne i było elementem procesu decyzyjnego, którego ostatecznym efektem jest „optymalizacja podziału środków budżetowych w ramach programów operacyjnych oraz poprawa jakości programowania”.

Podstawą oceny szacunkowej była wersja projektu RPOWŚ 2007 – 2013 z dnia 28 czerwca 2006 r. Robocza wersja raportu z ewaluacji ex-ante została poddana konsultacjom z przedstawicielami województwa w dniu 5 października 2006 roku. Kolejne spotkanie konsultacyjne odbyło się w dniu 16 listopada 2006.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż powstawanie kolejnych wersji dokumentu RPOWŚ 2007 - 2013 było jednym z elementów zwracających uwagę na problem równoległości pewnych procesów, który to problem pojawił się w toku prac nad regionalnymi programami operacyjnymi. Równoległość ta zaistniała co najmniej w trzech wymiarach. Wymiar pierwszy to prace nad regulacjami Wspólnotowymi dotyczącymi nowego okresu programowania. Wymiar drugi to proces tworzenia i aktualizowania regionalnych programów operacyjnych przez regiony. Ewaluacja ex-ante przedmiotowych programów operacyjnych to wymiar trzeci. Innymi słowy, proces tworzenia podstaw prawnych dla programów operacyjnych, ich konstruowanie i modyfikowanie oraz ich ocena zachodziły równolegle. Uwarunkowania te stanowiły istotne (ale prawdopodobnie nieuniknione) ograniczenie, tak dla regionów przygotowujących przedmiotowe programy regionalne, jak i dla osób dokonujących ich ewaluacji.

Przeprowadzona szacunkowa ocena Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013 zawiera wszystkie standardowe elementy, przewidziane dla oceny programów operacyjnych, i uwzględnienia specyfikę regionu. Metodologia oceny jest zgodna z metodologią oceny ex-ante programów operacyjnych na lata 2007-2013, określonej przez Komisję Europejską, w październiku 2005 roku.

Zakres oceny RPOWŚ 2007 - 2013 obejmował:

- weryfikację analizy społeczno-ekonomicznej oraz jej jakości w świetle zidentyfikowanych potrzeb rozwoju regionu (zadanie badawcze 1),
- ocenę uzasadnienia ekonomicznego oraz spójności wewnętrznej części projekcyjnej RPOWŚ 2007 - 2013 (zadanie badawcze 2),
- ocenę spójności zewnętrznej części RPOWŚ 2007 - 2013 z politykami wspólnotowymi, krajowymi i regionalnymi (zadanie badawcze 3).
- ocenę oczekiwanego rezultatu i oddziaływania (zadanie badawcze 4)
- ocenę proponowanego systemu wdrażania programu operacyjnego (zadanie badawcze 5).

Założenia RPOWŚ 2007 - 2013, w tym zwłaszcza diagnozę, cele, priorytety i działania oceniano przede wszystkim w świetle takich dokumentów strategicznych, jak:

- Strategiczne Wytyczne Wspólnoty - w odniesieniu do poziomu Unii Europejskiej,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Strategia Rozwoju Kraju, programy i polityki ochrony środowiska w skali kraju - w odniesieniu do poziomu krajowego,
- strategia rozwoju województwa - w odniesieniu do poziomu regionalnego.

Znaczenie uzupełniające w badaniu spójności zewnętrznej miał szereg innych dokumentów dotyczących procesów gospodarczych i społecznych, ekologii oraz zagospodarowania przestrzennego.

Każde zadanie badawcze zawierało rozwinięcie oraz wnioski i rekomendacje, dla potrzeb doskonalenia treści RPOWŚ 2007 - 2013.

Wnioski i rekomendacje

Diagnoza programu operacyjnego (Zadanie 1)

Autorzy ewaluacji uznali, że część diagnostyczna Programu w ogólnej ocenie spełnia swą funkcję, tzn. dostarcza uzasadnienia większości celów i priorytetów. Zaproponowano wprowadzenie następujących uzupełnień:

- Traktując analizę SWOT jako podsumowanie całej części diagnostycznej, dodać do niej komentarz, z którego jasno wynikałyby potrzeby województwa świętokrzyskiego oraz ich hierarchia. Można przy tym wyróżnić potrzeby, które mogą zostać zaspokojone dzięki realizacji RPOWŚ 2007 - 2013. Zalecane jest także jaśniejsze przedstawienie najważniejszych stymulant i barier w dotychczasowym rozwoju regionu, wzbogacone o analizę możliwości wzmocnienia tych stymulant oraz neutralizowania barier¹⁰.
- Uzupełnić opis diagnostyczny tak, aby pozbyć się wątpliwości w odniesieniu do spójności między pozycjami w analizie SWOT i charakterystyką Województwa¹¹.
- Diagnozę poprzedzić krótkim komentarzem, z którego jasno będzie wynikała metoda jej przeprowadzenia (m.in. dlaczego wybrano podział na takie obszary diagnostyczne).¹²
- W szerszym zakresie wykorzystać dostępne szeregi czasowe oraz ich interpretację¹³.
- Opis diagnostyczny uzupełnić o rozpoznanie prognozy¹⁴.
- Uzupełnić pozycje źródłowe, być może korzystnym rozwiązaniem jest podanie zestawienia pozycji (bibliografii).¹⁵
- We wstępie przedstawić w sposób bardziej przejrzysty strukturę treści RPOWŚ 2007 - 2013 oraz sposób jego konstrukcji (chyba, że będzie to częścią oddzielnej części metodycznej).¹⁶

Ponadto poddano pod rozważenie następujące kwestie:

- Wyjaśnić kryteria wyróżniania mocnych i słabych stron województwa świętokrzyskiego, a także szans i zagrożeń.¹⁷
- Analizą SWOT objąć także zawartość rozdziału 4 o wykorzystaniu środków krajowych i zagranicznych. Rozdział 4 warto w strukturze Programu przesunąć przed analizę SWOT.¹⁸
- Uzupełnić braki techniczne przedstawione w podrozdziale 4.5 niniejszego opracowania (numery tabel, wykresów, spis tabel i wykresów itd.)¹⁹

---

¹⁰ Uwagę uwzględniono.

¹¹ Uwagę przyjęto, choć ze względu na ograniczenia związane z objętością części diagnostycznej nie było możliwe dokonanie kilku uzupełnień.

¹² Uwagę uwzględniono.

¹³ Uwagę przyjęto, w miarę ograniczonych możliwości wynikających z napiętego harmonogramu prac nad RPO.

¹⁴ Uwagę przyjęto, w miarę ograniczonych możliwości wynikających z napiętego harmonogramu prac nad RPO.

¹⁵ Uwagę uwzględniono.

¹⁶ Uwagę uwzględniono.

¹⁷ Uwagę uwzględniono.

¹⁸ Uwagę uwzględniono.

¹⁹ Uwagę uwzględniono.

Część projekcyjna programu operacyjnego (Zadanie 2)

Uznano, że cała część projekcyjna RPOWŚ 2007 - 2013, biorąc pod uwagę, że dokument znajdował się jeszcze w stadium projektowania, zasługuje na ogólną pozytywną opinię. Opinia ta z konieczności nie uwzględniała planu finansowego.

Poniższe rekomendacje odnosily się do zamieszczonych informacji w ocenianej wersji RPOWŚ 2007 - 2013:

- Zaproponowano uzupełnienie brakujących elementów RPOWŚ 2007 – 2013, o których mowa w podrozdziale 5.2 oceny ex-ante, tak aby zapewnić kompletność dokumentu.²⁰
- Zalecono uwypuklenie faktu, że przy opracowaniu dokumentu wzięto pod uwagę podstawy teoretyczne przyświecające planowanej interwencji (zawodności rynku, trwałość, pomoc publiczna) i wykazano się troską o spójność terytorialną regionu (podrozdział 5.4 tego dokumentu) oraz wzięto pod uwagę cele społeczne i gospodarcze.²¹
- Jakość uzasadnienia celów i priorytetów można podnieść poprzez zapewnienie większej spójności pomiędzy opisami w części projekcyjnej a analizą SWOT (podrozdział 5.3 oceny ex-ante).²²

Spójność zewnętrzna programu operacyjnego (Zadanie 3)

Stwierdzono, że spójność zewnętrzna części projekcyjnej Programu zasługuje na dobrą ocenę. Zauważono zbieżność celów RPOWŚ 2007 – 2013 z celami nadrzędnych dokumentów strategicznych. Spójność ta wynika zarówno ze wspólnych przesłanek aksjologicznych leżących u ich podstaw oraz tożsamych lub zbieżnych wniosków diagnostycznych. Poziom spójności jest wysoki szczególnie w odniesieniu do NSRO 2007 - 2013 i SRW. Najważniejszą rekomendacją było poświęcenie większej uwagi priorytetom PO RPW i analiza potencjalnych sprzeczności pomiędzy priorytetami PO RPW i RPOWŚ 2007 - 2013.

Ocena oczekiwanych rezultatów i oddziaływania (Zadanie 4)

Uznano, że lista wskaźników RPOWŚ 2007 - 2013 wymaga pewnych uzupełnień i zmian. Natomiast w toku dalszych prac na regionalnymi programami operacyjnymi określono listę wskaźników obowiązkowych KE oraz wskaźników rekomendowanych przez MRR, co w połączeniu ze wskaźnikami zaproponowanymi przez Instytucję Zarządzającą pozwoliło skonstruować spójny system wskaźników RPOWŚ 2007 – 2013 zgodny z wytycznymi unijnymi, jak i krajowymi, oraz uwzględniający podejście wypracowane podczas spotkań Grupy Roboczej ds. wskaźników.

System wdrażania programu operacyjnego (Zadanie 5)

---

²⁰ Uwagę uwzględniono.

²¹ Uwagę przyjęto, w miarę ograniczonych możliwości wynikających z napiętego harmonogramu prac nad RPO.

²² Uwagę uwzględniono.

Autorzy oceny ex-ante wyrazili pogląd, że opis systemu wdrażania jest dość ogólny i opiera się głównie na rozporządzeniach unijnych, NSRO 2007 - 2013 i dostępnych w chwili przygotowywania analizowanej wersji programu operacyjnego wytycznych MRR.

Zarekomendowano doprecyzowanie opisu w następujących obszarach:

- Generalnie, celem opisu struktury zarządzania, jest pokazanie sposobu funkcjonowania całego systemu i przekonanie czytelnika, że system jest w stanie funkcjonować sprawnie, efektywnie i przejrzysto. Należy zatem – oprócz wypunktowania kompetencji poszczególnych instytucji – zarysować sposób ich funkcjonowania, wzajemnej współpracy na rzecz efektywnego i skutecznego wdrażania Programu.
- Należy wskazać również instytucje pośredniczące (ewentualnie wdrażające) przynajmniej w kontekście przedmiotowym. Oznacza to wskazanie, jakie priorytety i działania będą wydzielane na zewnątrz IZ RPO i do ilu instytucji oraz wskazanie powodów takiej decyzji.
- Należy dopisać opisu elementów promocji programu oraz doprecyzować opis systemu elektronicznego. W takim ujęciu nie jest możliwa również ocena systemu finansowego w kontekście zagwarantowania maksymalnej sprawności realizacji programu. Należy zatem w tym kierunku doprecyzować odpowiednie zapisy programu.
- Rekomenduje się (zgodnie z NSRO 2007 - 2013) skupienie w KM RPOWŚ 2007 – 2013 (działającego w imieniu Zarządu Województwa) koordynacji celów strategii rozwoju województwa, z celami i mechanizmami realizacji na poziomie regionalnym różnych programów operacyjnych celu 1 i celu 3 polityki spójności i wspólnej polityki rolnej.
- Rekomenduje się obligatoryjnie opisanie ogólnych narzędzi i instrumentów wymiany doświadczeń i tworzenia sieci na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym w kontekście tworzenia wspólnotowej wartości dodanej przez system wdrażania²³.

Postęp prac nad programami operacyjnymi, poczyniony od czasu dokonania oceny ex-ante, pozwolił wyjaśnić wiele niejasności, dotyczących planowanego systemu wdrażania RPOWŚ 2007 – 2013. Opis systemu wdrażania Programu, wraz z systemem instytucjonalnym, opracowano w na podstawie materiału przygotowanego przez MRR.

Załącznik nr 4. Prognoza Oddziaływania na Środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013

Obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013 wynika z art. 40 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 627). W ramach tego postępowania sporządza się (zgodnie z art. 41 ust. 1 ww. ustawy) dokument noszący nazwę — prognoza oddziaływania na środowisko. Zakres merytoryczny Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu RPOWŚ 2007 – 2013 został uzgodniony z Wojewodą Świętokrzyskim oraz z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Kielcach.

Prognoza jako punkt wyjścia dla dalszych analiz charakteryzuje pokrótce stan i zagrożenia środowiska przyrodniczego w województwie oraz formułuje najważniejsze problemy ekologiczne. Oceniając stan poszczególnych elementów środowiska naturalnego regionu można stwierdzić, że:

²³ Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, *2007-2013 Nowy okres programowania...*, s. 9.

- stan jakości wód powierzchniowych jest zadowalający (55% odcinków rzek prowadzi wody zadowalającej jakości);
- stan jakości wód podziemnych można określić jako dobry;
- stan jakości powietrza jest dobry;
- poziom hałasu jako zróżnicowany ze względu na źródła jego emisji, przy czym można oszacować, że hałas ponadnormatywny występuje szczególnie w pobliżu tras komunikacyjnych oraz w centrach największych miast;
- gleby na ponad 50% obszaru województwa są bardzo kwaśne i kwaśne, zawartość metali ciężkich w glebie nie wykazuje przekroczeń — występuje w dolnych granicach ilości uznawanych za naturalne;
- część lasów wykazuje przemysłowe uszkodzenia drzewostanów, co spowodowane zostało szkodliwym oddziaływaniem pyłów i gazów przemysłowych, transportowanych głównie z obszarów przemysłowych Bełchatowa, Śląska i Krakowa oraz ze źródeł regionalnych;
- na większość z wymienionych elementów środowiska, a przede wszystkim na wody powierzchniowe i podziemne mają wpływ odpady składowane często na terenach do tego nie przygotowanych technicznie.

Prognoza rozważa alternatywę nie realizowania RPOWŚ 2007 – 2013, co spowodowałoby w szczególności:

- ubożenie zasobów biologicznych oraz zmniejszanie bioróżnorodności,
- brak zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- pogorszenia bilansu wodnego regionu;
- zahamowania korzystnych tendencji poprawy jakości powietrza atmosferycznego;
- zwiększenie wodochłonności, energochłonności i materiałochłonności przemysłu;
- zwiększenia ilości odpadów deponowanych na składowiskach;
- pogorszenie się klimatu akustycznego;
- spowolnienie procesu edukacji ekologicznej, zwłaszcza w zakresie wiedzy o środowisku przyrodniczym regionu.

Kolejny etap prognozy poświęcono analizie porównawczej, mającej na celu sprawdzenie stopnia uwzględniania, w tym dokumencie celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że: ***cele projektu RPOWŚ 2007 – 2013 są zbieżne z celami ochrony środowiska ustanowionym na szczeblu międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym***

Przeprowadzona analiza osi priorytetów i operacji zawartych w projekcie RPOWŚ 2007 – 2013 pozwoliła stwierdzić, że ich wpływ na środowisko będzie w większości pozytywny lub niejednoznaczny (neutralno-pozytywny). Część typów działań wykazuje charakter trudny do sprecyzowania lub ich wpływ jest niewielki. Oddziaływania niekorzystne będą zdecydowanie w mniejszości.

Należy przy tym podkreślić, że ogólnikowość działań zawartych w tym dokumencie nie pozwala często na ich jednoznaczną ocenę. Biorąc jednak pod uwagę, że znaczna część oddziaływań niekorzystnych jest jedynie przypuszczalna i niemożliwa do jednoznacznej identyfikacji na obecnym etapie prac należy uznać, że pozytywne skutki realizacji ww. dokumentu będą przeważać na negatywnymi.

Projekty zawarte w Planie Inwestycyjnym charakteryzują się zróżnicowanym wpływem na środowisko, zdrowie ludzi i ochronę zabytków.

Zadania dotyczące funduszu pożyczkowo-poręczeniowego oraz kontynuacji projektu „e-świętokrzyskie” nie będą miały zasadniczego wpływu na środowisko, zdrowie ludzi i

ochronę zabytków lub ich wpływ będzie niewielki. Inwestycje związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury służby zdrowia będą miały zdecydowanie pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców regionu. Generalnie pozytywny wpływ powinny mieć projekty z zakresu rewitalizacji obszarów miast. Z kolei inwestycje komunikacyjne mogą znacząco oddziaływać na środowisko i dla nich należy przeprowadzić postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, tym bardziej, że część z nich będzie realizowana na obszarach należących do sieci Natura 2000.

Należy podkreślić fakt, że na liście tej nie znalazła się żadna inwestycja realizowana w ramach osi priorytetowej 4 — „Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej”. Jest to zdecydowanie niekorzystne, bowiem realizacja właśnie takich projektów mogłyby wpłynąć w sposób zasadniczy na poprawę stanu środowiska przyrodniczego regionu. Brak tego typu inwestycji może skutkować występowaniem szeregu niekorzystnych zmian i w konsekwencji może spowodować pogorszenie stanu środowiska przyrodniczego jako całości. Trzeba mieć nadzieję, że przewidywana co pół roku aktualizacja Planu Inwestycyjnego zmieni ten stan rzeczy.

Zasadniczą ocenę kierunków działań zawartych w poszczególnych osiach priorytetowych przedstawiono w formie tabeli będącej załącznikiem do prognozy. Przedmiotem oceny był ich wpływ na zdrowie ludzi, zabytki oraz na następujące elementy środowiska naturalnego: rzeźbę terenu, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, gleby, surowce mineralne, rośliny i zwierzęta oraz krajobraz.

W ocenie osi priorytetowych i operacji zawartych w projekcie RPOWŚ 2007 – 2013 wykazano, że tylko niektóre rodzaje działań planowanych do realizacji mogą się charakteryzować niekorzystnym wpływem na środowisko przyrodnicze. W pierwszym rzędzie dotyczyć to będzie:

- inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej (w tym infrastruktury komunikacyjnej, energetycznej oraz gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami);
- rozwoju infrastruktury turystyczno-sportowej, co może doprowadzić lokalnie do nadmiernego wzrostu ruchu turystycznego;
- rozwoju terenów zurbanizowanych i inwestycyjnych.

Pokrótce omówiono również metody analizy realizacji RPOWŚ 2007 – 2013 oraz metody i materiały wykorzystane przy sporządzaniu prognozy.

Całościowa analiza materiału zawartego w projekcie RPOWŚ 2007 – 2013 pozwoliła stwierdzić, że dokument ten nie ma istotnych braków informacyjnych i analitycznych, które ograniczałyby możliwości dokonania prognozy.

Załącznik nr 5 Lista wskaźników kontekstowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

(Jeśli w tekście nie zaznaczono inaczej dane na dzień 31.12.2004 r.)

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi
	SPOŁECZEŃSTWO					

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi
1.	Przeciętne zatrudnienie	tys.	NTS 2; miasto/wieś	GUS	222,3	Kontekst dla wskaźników celu generalnego oraz osi priorytetowej I, II i V
	Wskaźnik zatrudnienia (IV kwartał 2004 r.):	%			42,2	
	Ogółem:				16,6	
	wg grup wieku:				66,7	
	15-24 lata.....				73,5	
	25-34.....				60,9	
	34-44.....				16,0	
	45-54.....				49,2	
	55 lat i więcej				35,6	
	wg płci:				38,7	
mężczyźni		45,1				
kobiety						
Miasta						
Wieś						
2.	Pracujący ogółem w tym:	tys.	NTS 2	GUS	429,5	Kontekst dla wskaźników celu generalnego oraz osi priorytetowej I, II i V
	rok poprzedni=100	%			- 0,27	
	w sektorze prywatnym	tys.			327,5	
	w MŚP ²⁴	tys.			129,5	
3.	Stopa bezrobocia:	%	NTS 2; miasto/wieś	GUS	20,6	Kontekst dla wskaźników celu generalnego oraz osi priorytetowej I, II i V
	wg BAEL				20,1	
	w tym kobiety				16,4	
	wieś					
Rejestrowanego		22,0				
4.	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu²⁵	Tys.	NTS 2	GUS	47,7	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej II
	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu w % ogółu gospodarstw domowych	%			11,0	

²⁴ Opracowanie GUS „Pracujący w gospodarce narodowej w 2004 r.” - na podstawie sprawozdania Z-06.

²⁵ Dane dotyczące gospodarstw domowych za Narodowym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi
5.	Komputery w szkołach przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu (2004/05)	szt.	NTS 2	GUS	2639	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej II
	Podstawowe Gimnazja Zasadnicze szkoły zawodowe Licea ogólnokształcące Szkoly zawodowe (bez zasadniczych) ²⁶ Szkoly policealne ²⁷				2262 197 1250 1517 30	
5.	Udział szkół wyposażonych w komputery w % danej grupy szkół	%			84,5	
	Podstawowe Gimnazja Zasadnicze szkoły zawodowe Licea ogólnokształcące Szkoly zawodowe (bez zasadniczych) Szkoly policealne				84,0 22,0 48,7 25,7 53,3	
6.	Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej: średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym) wyższe	%	NTS 2	GUS	56,31 11,92	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej V
7.	Udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 tys. mieszkańców w tym turystom zagranicznym	szt.	NTS 2	GUS	461,31 53,69	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej V
8.	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych: na 100 tys. zarejestrowanych pojazdów ludności	liczby bez-wz.	NTS 2	GUS	41 17	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej III
	rok poprzedni=100 zarejestrowanych pojazdów ludności	%			- 12,02 - 9,1	
9.	Saldo migracji: w miastach na wsi zagranicznych	liczby bez-wz.	NTS2	GUS	- 2315 - 3317 1002 32	
10.	Przewozy pasażerów komunikacją miejską	mln	NTS2	GUS	55	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej III
11.	Długość dróg: Wojewódzkich Powiatowych gminnych	km	NTS 2	GUS	1067 5597 4713	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej III

²⁶ Łącznie z liceami profilowanymi.

²⁷ Dotyczy szkół działających w formie dziennej.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi
12.	Długość linii kolejowych	km	NTS 2	GUS	707	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej III
GOSPODARKA						
13.	PKB (ceny bieżące – 2003 r.) Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca : Ceny bieżące (2003 r.) PKB na mieszkańca (ceny bieżące)	mld zł. % UE=100 zł euro % Polska = 100	NTS 2	GUS/ Eurostat	21,9 36,7 16911 3914,2 79,1	Kontekst dla wskaźników celu generalnego
14.	Wzrost PKB (w cenach bieżących) (2003 r.)		NTS 2	GUS	105,8	Kontekst dla wskaźników celu generalnego
15.	Wartość dodana brutto na 1 pracującego wg sektorów ekonomicznych: (2003 r.) Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo Przemysł Budownictwo Usługi rynkowe Usługi nierynkowe	zł	NTS 2	GUS	7426 55071 60906 68463 50295	
16.	Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych: - województwo=100 Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo Przemysł i budownictwo Usługi rynkowe Usługi nierynkowe - rok poprzedni=100 Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo ²⁸ Przemysł i budownictwo Usługi rynkowe Usługi nierynkowe	%	NTS 2	GUS	33,6 22,2 27,1 17,1 +0,28 -1,55 -0,77 +1,1	
17.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w tym: MSP (razem z mikro)	liczby bezwz.	NTS2		800 799	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej I
18.	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w tym udział sektora prywatnego Kapitał podstawowy spółek z kapitałem zagranicznym: w tym zagraniczny	zł tys. zł	NTS 2	GUS	2325 1544 2 697 713 2 220 689	
19.	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw Mikro Małe Średnie Duże	tys. zł.	NTS2	GUS	1 835 567,0 564 514,0 844 528,0 400 955,0 590 084,0	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej I

²⁸ Dane z uwzględnieniem Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 i Powszechnego Spisu Rolnego 2002

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi
20.	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (ceny bieżące) w relacji do PKB W tym finansowane przez przedsiębiorstwa	%	NTS 2	GUS	0,08 ²⁹ 0,004 ³⁰	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej II
21.	Zatrudnieni w działalności badawczej i rozwojowej	osoby	NTS 2	GUS	670	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej II
22.	Udział przedsiębiorstw, które prowadziły działalność innowacyjną w przemyśle	%	NTS 2	GUS	37,1	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej I oraz II
23.	Udział produkcji wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej w przemyśle	%	NTS 2	GUS	11,73	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej I oraz II
ŚRODOWISKO						
24.	Całkowita emisja zanieczyszczeń powietrza: (2003 r.) pyłowych; rok poprzedni=100 dwutlenku siarki (bez CO ₂); rok poprzedni=100 tlenków azotu rok poprzedni=100	t/ km ² % t/ km ² % t/ km %	NTS 2 NTS 2 NTS 2	GUS	0,50 -16,7 2,70 -15,6 1,70 0	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
25.	Ludność korzystająca z kanalizacji w tym na wsi Ludność korzystająca z kanalizacji w % ludności ogółem w tym na wsi	Tys. %	NTS 2 miasto/wieś	GUS	553,6 71,1 43,0 10,1	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
26.	Ludność korzystająca z wodociągów w tym na wsi Ludność korzystająca z wodociągów w % ludności ogółem w tym na wsi	Tys. %	NTS 2 miasto/wieś	GUS	1044,9 492,5 81,1 70,2	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
27.	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % ogólnej liczby ludności, w tym na wsi	%	NTS 2 miasto/wieś	GUS	45,3 12,2	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
28.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane: - na km ² powierzchni • przemysłowe • komunalne - w % ścieków wymagających oczyszczenia	dam ² dam ² %	NTS 2	GUS	127,40 270,80 85,1	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
29.	Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych	%	NTS 2	GUS	70,1	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
30.	Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca	kg	NTS 2	GUS	139	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV

²⁹ Dane za Nauka i technika w 2005 r.

³⁰ Dane za Nauka i technika w 2005 r.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi
31.	Energia pochodząca z odnawialnych źródeł (Moc zainstalowana) – dane na rok 2005	MWh	NTS 2	Agencja Rynku Energii	3,31	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
32.	Udział produkcji energii z OZE w produkcji ogółem z uwzględnieniem źródeł wodnych	%	NTS 2	Min. Gospodarki, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki/GUS	0,006 0,07	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
33.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej	%	NTS 2	GUS	61,9	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
34.	Liczba pożarów lasów (dane za rok 2005) Powierzchnia pożarów (dane za rok 2005)	szt. hektar	NTS 2	GUS	849 673,74	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
35.	Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej w 2004 r.: regulacja i zabudowa rzek i potoków obwałowania przeciwpowodziowe zbiorniki wodne	km km ³ m ³	NTS 2	GUS	20,9 24,7 787000	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
36.	Powierzchnia zrekultywowanych i zagospodarowanych terenów poprzemysłowych i innych zdegradowanych do ogółem	%	NTS 2	GUS	2,55	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV oraz VI
37.	Emisja: Dwutlenku siarki Tlenku węgla	gigagramy	NTS 2	GUS	39,4 119,4	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV
38.	Emisja CO₂ z zakładów szczególnie uciążliwych	kt	NTS 2	GUS	10 417	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej IV